

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE YAZILAN İLK
ÇAĞDAŞ ORTAOYUNU:
YAZICI

Dr. Fatih ÖZTÜRK

Cumhuriyet Dönemi'nde Yazılan
İlk Çağdaş Ortaoyunu:
YAZICI

Dr. Fatih ÖZTÜRK

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
YAYINCI SERTİFİKASI NUMARASI
44040

Cumhuriyet Dönemi'nde Yazılan İlk Çağdaş Ortaoyunu:
YAZICI

Editörler:

Kamil Ali Gıynaş – Onur Aykaç

Kapak Tasarımı:

Yusuf Ataseven

Bu kitabın bütün yayın hakları Palet Yayınlarına aittir.
Yayınevinin yazılı izni alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği tanıtımlar ve akademik çalışmalar
haricinde, kısmen veya tamamen kitaptan alıntı yapılamaz.
Eser, matbu yahut dijital ortamda kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

ISBN: 978-625-6345-68-3

BASKI

SEBAT OFSET

Fevzi Çakmak Mah. Hacı Bayram Cad. No: 57 Karatay / Konya
MATBAA SERTİFİKASI NUMARASI: 74481

Konya, Aralık 2024

PALET YAYINLARI

Mimar Muzaffer Cad. Rampalı Çarşı No: 42 Meram / Konya
Tel. 0332 353 62 27
www.paletyayinlari.com.tr

Cumhuriyet Dönemi'nde Yazılan
İlk Çağdaş Ortaoyunu:
YAZICI

Dr. Fatih ÖZTÜRK

ÖN SÖZ

Bir toplumda eskiden beri varlığını koruyan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar bütünü olan gelenek ve ona bağlı unsurlar, çağın şartlarına göre bir değişim ve dönüşüm içine girebilmektedir. Herakleitos'un "Değişmeyen tek şey, değişimin kendisidir." sözü referans alındığında, böyle bir süreç olağan karşılanabilir. Ancak burada yaşanan şeyin değişim mi yoksa bozulma mı olduğuna dikkat edilmelidir. Genel olarak, toplumda yüzyıllardır korunup sürdürülen değerlerle çatışmayacak şekilde yaşanan gelişmeler "değişim"; toplumsal ahengi bozan veya toplum hayatında sürekli bir çatışma yaratan gelişmeler ise "bozulma/dejenerasyon" kavramlarıyla nitelendirilmektedir. Bu noktada, toplumu merkeze alan ve onunla uyumu gözeten her türlü yenilik er ya da geç geniş kitlelerce kabul görecektir ve sahiplenilecektir. Sözden yazıya, yazıdan dijital kültür çağına uzanan süreçte geleneksel Türk tiyatrosunun da zaman zaman değişme, zaman zamansa bozulma yaşadığı bilinen bir gerçektir. Gölge oyunu gösterilerinin canlı oyuncular tarafından icra edilmesi, ortaoyunu temsillerinde zenne tiplerini kadın oyuncuların oynamaya başlaması, "stand-upçı" veya "şovmen" adıyla sahneye çıkanların meddah gibi muamele görmesi gibi yapı bozucu değişimlere¹ "temsillerdeki söz oyunlarının yerini küfür veya kaba sözlerin alması" da eklenince geleneksel Türk tiyatrosunun ciddi bir açmaza sürüklendiği söylenebilir. Buna karşılık bazı araştırmacıların geleneksel Türk tiyatrosundaki tema, dekor, şahıs kadrosu, müzik gibi başat unsurların yenilenmesi için sarf ettikleri gayret ise takdire şayandır.

Elinizdeki bu çalışma, geleneksel Türk tiyatrosunun Batılı tiyatroya en yakın kolu olan ortaoyununun nasıl yenileneceği sorunsalına cevap niteliğindedir. *Akşam* gazetesinde 9-28 Mart 1927 tarihleri arasında on altı parça hâlinde tefrika edilen ve Osman Cemal Kaygılı tarafından kaleme alındığı söylenen "Yazıcı" oyunu, içinde pek çok yeni ve eski unsuru barındırmaktadır. Dönemin kültür dünyasından "yeni" meslekler ve "orijinal" tiplerle

¹ Bu tür tercihlerde dönemin tüketim kültürü ve eskiyi yeni bir çehrede pazarlama isteği etkili olmaktadır. Bu noktada, tüketim odaklı neo-liberal kapitalist sistemin yerel kültürel unsurları tüketim nesnesi hâline getirme sürecini görmek için bakınız: Taş ve Çakır, 2016.

birlikte “geleneksel” söz oyunları, dekor ve müzik bu oyunda iç içedir. Kısacası “Yazıcı” oyununda hem geleneksel hem de modern unsurlar başarıyla kaynaştırılmıştır.

Burada özellikle metnin yayımlanma aşamasına dair bazı hususlara değinmekte fayda vardır. Metnin neşrinde orijinal dile bağlı kalınmıştır. Metnin dili, okuyucular tarafından anlaşılacak derecede açıktır. Sözlük karıştırılması gerekecek pek az yerin olduğu söylenebilir. Osmanlı alfabesiyle yazılmış olan metinlerin Latin esaslı Türk alfabesine aktarılmasında henüz ülkemizde yerleşmiş bir imla maalesef yoktur.² Bu hususta bir birlik sağlamak amacıyla bu metnin yazımında Türk Dil Kurumu’nun *Yazım Kılavuzu* esas alınmıştır. Günümüze kadar ulaşan veya Türk Dil Kurumu’nun *Güncel Türkçe Sözlük*’ünde yer alan kelimeler için yine *Yazım Kılavuzu*’na uyulmuştur. Diğer sözcüklerin yazımında okuyucunun sözcüğü doğru okuyabilmesi, başka sözcüklerle karıştırılmasının önüne geçilmesi gibi gayelerle bazı ölçütler belirlenmiş ve bunlara uyulmaya çalışılmıştır. Sözcükler olabildiğince günümüz imlasına yakın şekilde yazılmıştır. İnceltme ve uzatma işaretleri; sözcüklerin doğru telaffuzu için gereken durumlarda (hikâye, pekâlâ vb.) veya başka bir sözcükle karıştırılma ihtimali olduğunda (halla/hâlâ, kar/kâr vb.) kullanılmıştır. Arap alfabesinde bulunan “ayn” harfinin kullanıldığı sözcüklerde sözcüğün başka bir sözcükle karışma ihtimalinin olduğu durumlarda (‘) işareti (nev‘, mevdu‘, sa‘y vb.) kullanılmıştır. “Yazıcı” oyunu metninde farklı yörelerden ve milletlerden insanlar konuşturulmuştur. Bu bölümlerde eski alfabeyle farklı ağızlar ve konuşma özellikleri gösterilmeye çalışılmıştır. Bu kısımlar yeni alfabeyle aktarılırken dil hususiyetlerinin kaybolmaması amacıyla orijinal yazımlarına sadık kalınmıştır. Batı dillerine ait konuşmalar ve özel isimlerde de yine metindeki yazıma bağlı kalınmış, gerekli yerler dipnotlarla açıklanmıştır.

Bu eserin, ortaoyunu üzerine yapılacak yeni araştırmalara kapı aralması ve son dönemde yazılan ama gazete/dergi sütunlarında unutulmuş başka oyunların da yayımlanmasına vesile olması dileğiyle...

Karaman-2024

² Tanzimat Dönemi’nden günümüze uzanan süreçte Türkçede standart bir imla olmaması sorununa değinen çalışmalardan biri için bakınız: Ahmet Mithat Efendi, 2023: 9.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	5
ORTAOYUNU GELENEĞİNE GENEL BİR BAKIŞ.....	9
“YAZICI” OYUNU VE İÇERİĞİ.....	14
“YAZICI” OYUNUNUN ŞAHİS KADROSU.....	15
“YAZICI” OYUNUNDA DEVRİN EDEBÎ VE SOSYAL OLAYLARININ ELE ALINIŞI.....	17
Devrin Yazarlarının Ele Alınış Biçimi	17
Devrin Gazetelerinin Ele Alınış Biçimi	19
Devrin Dil Bilincinin Ele Alınış Biçimi	20
Toplumun Gündelik Yaşantısının Ele Alınış Biçimi.....	21
“YAZICI” OYUNUNDA TÜRKÇE KULLANIMI.....	22
“YAZICI” OYUNUNDA GEÇEN ATASÖZÜ, DEYİM VE KALIP SÖZLER.....	26
KAYNAKÇA.....	31
ASRÎ ORTA OYUNU: YAZICI (İki Fası).....	35
KİŞİ VE YER ADLARI DİZİNİ.....	103
EK: “YAZICI” OYUNUNUN ORJİNAL METNİ	107

ORTAOYUNU GELENEĞİNE GENEL BİR BAKIŞ

Tarihî seyirde “kol oyunu, meydan oyunu, taklit oyunu, zuhuri kolu” gibi isimler altında hayat bulan ortaoyunu, ideal hâline XIX. asırda ulaşmış; “ortaoyunu” terimi ilk olarak 1834 yılında Saliha Sultan’ın düğünü münasebetiyle gerçekleşen şenliği anlatan kaynaklarda geçmiştir. En genel tanımla söyleyecek olursak ortaoyunu; “etrafi seyircilerle çevrili yuvarlak/oval bir alanda belirli bir kanava/oyun iskeleti doğrultusunda oynanan, musiki, raks ve taklitle yoğrulmuş Türk halk tiyatrosu dalıdır” (Aykaç, 2019: 19).

Ortaoyununun nasıl ortaya çıktığına dair pek çok rivayet bulunmaktadır. En kuvvetli iddiaya göre ortaoyunu, gölge oyununun perdeden meydana inerek birtakım değişikliklere uğramasıyla oluşmuştur. Ortaoyunu ile gölge oyununun oyun dağarcıkları, konuları, tipleri, dil özellikleri, kurgusal yapıları arasında büyük benzerlikler bulunması (Türkmen, 1971: 96-104) araştırmacıları bu fikre yönelmiştir. Bunun dışında ilk olarak Kanuni Sultan Süleyman devrinde Süleymaniye Bimarhanesi’nde delileri oyalamak için sergilenmeye başladığı³ (Aktaş, 1932: 20), Yeniçeri Ocağı’nda “orta” adıyla bilinen teşkilatlanmaya mensup askerlerce üretildiği (Cevdet Kudret, 2007: 43), köylerde halkın oynadığı köy oyunlarından hareketle kentlerde teşekkül ettiği (Baltacıoğlu, 2006: 66) yönünde iddialar bulunmaktadır. Ayrıca İtalyan halk komedisi “commedia dell’arte” (Suner, 2007: 160-161), Eski Yunan ve Bizans’ta yaygın olarak görülen “mimus” oyunları (Kunos, 2001: 82), İspanyolların “auto oyunu” geleneği (Cevdet Kudret, 2007: 45) ile ortaoyunu geleneği arasında bağlantı kuran ve ortaoyununun bunlardan ciddi manada etkilendiğini söyleyen araştırmacılar da bulunmaktadır. Ancak bunların hayli zayıf iddialar olduğu aşikârdır.

Klasik bir ortaoyunu gösterisi “curcuna, giriş, ara fasıl, muhavere, fasıl, bitiş” olmak üzere (Aykaç, 2019: 41) toplam 6 bölümden oluşmaktadır. O günkü temsilde rol alan bütün oyuncuların katılımıyla asıl oyuna başlamadan evvel gerçekleştirilen dans “curcuna” bölümünü oluşturmaktadır. Oyuncuların adeta deli gibi dans edip kendilerinden geçmeleri, bu bölümün en akılda kalan tarafıdır. Pişekâr’ın sahneye gelerek seyircileri selamladığı

³ Psikiyatrinin Türkiye’ye girişini ve gelişim evrelerini detaylı olarak görmek için bakınız: Gözütok, 2020.

ve oyunun adını söylediği bölüm “giriş” adını taşımaktadır. Fasıldaki olaylara zemin hazırlamak için icra edilen kısa bölüm “ara fasıl”dır. Başrol oyuncularını Pişekâr ile Kavuklu’nun ilk kez bir araya gelerek adeta “çene yarışı” yaptıkları bölüm “muhavere” adını taşımaktadır. Muhavere kendi içinde “arzbâr” ve “tekerleme” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Pişekâr ile Kavuklu’ya zenneler ve diğer taklitlerin de katılımıyla belirli bir olayın sahnelendiği bölüme “fasıl” denilmektedir. Burası ortaoyunu temsilinin en uzun bölümüdür. Oyunun sona erdiğini haber veren bölüm ise “bitiş” adını taşımaktadır. Bu bölümde, bir sonraki oyunun adı ve oynanacağı yer de seyircilere söylenmektedir.

Ortaoyunu tipleri üzerine en kapsamlı tasnifi, Metin And yapmıştır (And, 1969: 281). And’ın da belirttiği gibi ortaoyununun eksen kişileri Pişekâr ile Kavuklu’dur. Onların performansı, oyunun kalitesini doğrudan etkilemektedir. Gölge oyunundaki Hacivat’ın karşılığı olan Pişekâr; “mahalleli tarafından çok sevilen, sözüne itimat edilen, görgü kurallarını iyi bilen, ağırbaşlı, akıllı, becerikli bir ihtiyardır. Çoğu oyunda mahallenin muhtarı veya önde gelen bir büyüğü olarak takdim edilmektedir” (Aykaç, 2019: 69). Gölge oyunundaki Karagöz’ün karşılığı olan Kavuklu ise “kendini olduğundan farklı göstermeye çabalamayan, etrafında olup bitenlere karşı tepkisiz kalmayan bir halk adamıdır. Cesur ve gözü pektir. Lafını esirgemediği için çoğu kez başı dertten kurtulmamakta, yeri geldiğinde kendini mahallenin namusunu korumakla görevli saymaktadır” (Aykaç, 2019: 71). Pişekâr ile Kavuklu dışında Zenne, Çelebi, Rumelili (Muhacir), Yahudi (Cûd), Arnavut, Hırbo, Kayserili, Matiz, Külhanbeyi, Acem, Laz, Kürt, Rum (Balama, Frenk), Arap, Ermeni, Tiryaki, Kavuklu Arkası (Cüce, Kambur, Denyo) gibi tipler de oyunlarda kendilerine yer bulmaktadır.

Ortaoyunu gösterilerinin icra edildiği alan “palanga”, “meydan”, “mergi temaşa” (temaşa çayırı) gibi adlarla anılan, etrafı seyircilerle çevrili yuvarlak veya oval bir alandır. Genellikle avlu, meydan, bağ, mesire alanı gibi üstü açık, tabanı ise çimen veya toprakla kaplı yerler oyun alanı olarak kullanılmaktadır. Mevsim şartlarına göre “kıraathane, han” gibi kapalı alanlarda da temsiller oynanmaktadır. Oyun alanını, yani palangayı ilk kez bütün detaylarıyla anlatan kişi İgnacs Kunos olmuştur (Cevdet Kudret, 2007: 55-57). Onun verdiği bilgi ve yaptığı çizime göre palangada; oyun için gerekli olan eşyaların muhafaza edildiği yer “sandık odası (pusat odası)”, oyuncula-

rın oyun alanına girip çıkmak için kullandıkları kısım “kapı”, müzisyenlerin oturduğu bölüm “çalgıcıların yeri”, erkek seyircilere ayrılan bölüm “mevki”, kadın seyircilere ayrılan bölüm “kafes”, bir ip yardımıyla seyirciler ile oyun yeri arasında oluşturulan güvenli alan ise “parmaklık” adını taşımaktadır. Oyun alanının iki dekoru ise dükkân ve yenidünyadır. 68 cm yüksekliğinde, iki kanatlı bir paravan olup oyunlarda Kavuklu'nun iş yeri olarak kullanılan dekor “dükkân”; 1,5 metre yüksekliğinde olup genellikle evi temsilen kullanılan ve iki, üç veya dört kanatlı olan dekor ise “yenidünya” şeklinde adlandırılmıştır.

Müzik ve dans, ortaoyunu temsillerinin vazgeçilmez unsurlarındandır. “Temsillerin özel bir müzikle başlayıp yine özel bir müzikle bitmesi gelecektir. Ayrıca her tipin kendine has bir şarkısı/türküsi vardır ve tipler palangaya girerken bu şarkıya/türküye uygun şekilde raks etmektedir” (Aykaç, 2019: 82). Burada müzik, palangaya gelecek tipi seyirciye önceden haber vermekte; dans ise oyun alanını hareketlendirmektedir (Pekman, 2010: 61-62). Bu noktada, ortaoyunu temsillerinde kullanılan klasik müzik aletlerinin “zurna, çiftenara ve davul” olduğunu belirtmekte fayda vardır. Özellikle zurna başından sonuna kadar oyunlara eşlik ettiği için zurnacının performansı, oyunun kalitesine doğrudan etki etmektedir.

Ortaoyunu temsillerinde seyircileri güldüren unsurlar “söz komiği” ve “hareket komiği” başlıkları altında toplanabilir. “Söz komiği, dil aracılığıyla ortaya konulan gülme, (...) hareket komiği ise genel davranış, hareket ve eylemlerle gerçekleştirilen gülmedir” (Öğüt Eker, 2001: 82). Palangadaki “söz komiği”; kişilerin birbirini ters/yanlış anlaması, anlamış gibi görünmesi, anlayamaması veya anlamazlıktan gelmesi neticesinde oluşmaktadır. Bu türden sohbetler, en çok Kavuklu ile Pişekâr arasında geçmektedir. “Hareket komiği” ise bir tipin fiziksel veya karakteristik özelliklerine bağlı olarak yinelediği hareketleri, dalgınlık sonucu yaptığı davranışları, orantısız veya abartılı muameleleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Hareket komiği en çok Kavuklu üzerinden sunulmaktadır. (Aykaç, 2019: 85-88)⁴ Burada özellikle söylemin kim/kimler veya hangi kurum/lar tarafından, kime/hangi kitleye ne maksatla iletildiği çok önemlidir; zira söylem, sosyolojik bir tahlil yap-

⁴ Ortaoyunu temsillerindeki söz ve hareket komiği örnekleri için bakınız: And, 1969: 282-286; Aykaç, 2016: 235-244; Aykaç, 2019: 124-166; Çamurdan, 2010: 11-20; Tekelek, 2001: 90-130; Tuna, 1990: 112-136; Türkmen, 1971: 82-92.

maya da imkân sağlamaktadır⁵ (Öztürk Aykaç, 2021: 298). Ortaoyunu temsillerinde halkı simgeleyen Kavuklu'nun yüksek zümreyi temsil eden Pişekâr'ı anlamakta hayli zorlanması, halk ile aydın kesim arasında ciddi bir dil/kültür uçurumu olduğunu düşündürmektedir.

Ortaoyununun oyun dağılımına bakıldığında, çoğu gölge oyunu perde-sinden alınmış oyunlarla karşılaşılmaktadır. Theodor Menzel 5, Hamit Zübeyir Koşay 24, Selim Nüzhet Gerçek 46, Metin And ise 27 ortaoyunu temsilinin adını saymaktadır. Cevdet Kudret bu oyunların adlarını karşılaştırıp aynı oyunları listeden düşüttükten sonra geriye 83 oyun kaldığını söylemektedir (Cevdet Kudret, 2007: 63). Bu sayıya yakın zamanda yazılan 18 oyun da eklenince adı bilinen farklı oyun sayısı 100'ü geçmektedir. (Aykaç, 2019: 40-41)

Uzun yıllar halkın tiyatro ihtiyacını karşılayan ortaoyunu; “Batı tiyatrosuyla baş edememe, artık büyük bir sanatkâr yetiştirememe, temsillerdeki söz sanatlarının gittikçe daha basit ve yeknesak bir hâl alması” gibi nedenlerle (Aykaç, 2019: 88) XX. yüzyılın başlarından itibaren gözden düşmeye başlamıştır. Durumu fark eden bazı aydınlar, bu geleneği eski günlerine döndürebilmek için çözüm yolları aramışlar ve Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren kaleme aldıkları yazılarla ortaoyunu geleneğini güncellemeyi teklif etmişlerdir. Osman Cemal Kaygılı (Kaygılı, 1930; 1938), Mahmut Yesari (Yesari, 1936), Hüsamettin Bozok (Bozok, 1938; 1939), Burhan Felek (Felek, 1939; 1944), İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu (Baltacıoğlu, 1940; 1942; 1968), Selim Nüzhet Gerçek (Gerçek, 1941), Refi Cevat Ulunay (Ulunay, 1941), Metin And (And, 1961a; 1961b; 1982), Haldun Taner (Taner, 1966), Özdemir Nutku (Nutku, 1968; 1972), Vedat Nedim Tör (Tör, 1973), Nurhan Tekerek (Tekerek, 2008; 2011) bu süreçte öne çıkan isimlerdir. “Ortaoyunundaki tiplerin, kıyafetlerin, mevzuların, müziklerin vs. çağa uygun hâle getirilmesi ve ortaoyunuyla Batılı tiyatronun kaynaştırılması, öneriler içerisinde öne çıkmaktadır. Ayrıca “devlet desteği” olmadan ortaoyununun geleceğe taşınmasının zorluğu da araştırmacılar tarafından vurgulanmıştır” (Aykaç, 2019: 12). Hatta Osman Cemal Kaygılı gibi bazı tecrübeli isimler, bizzat ortaoyunu metinleri yazarak yeniliklerin nasıl uygu-

⁵ Söylemin elektronik kültür ortamındaki işlevini bazı dijital platformlar üzerinden detaylı olarak görmek için bakınız: Öztürk Aykaç, 2024.

lanacağını takipçilerine göstermiş; bu sayede, kısa sürede pek çok “yeni” ortaoyunu metni kaleme alınmıştır. Onur Aykaç’ın (2019: 15-16) verdiği listeye göre, ortaoyununu yenileştirme çabaları doğrultusunda Cumhuriyet döneminde kaleme alınan metinlerin listesi şu şekildedir:

Akan, Mehmet (2006). “Midirfillik Oyunu”. *Toplu Oyunları I (Hikâye-i Mahmud Bedreddin, Analık Davası, Midirfillik Oyunu)* içinde. İstanbul: Mitos-Boyut Yayınları.

Atay, Cahit (1987). “Mamlet’in Babasını Kimler Öldürdü”. *Ortaoyunu (Oyun Metinleri)* (ss. 271-312) içinde. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Biçer, Yılmaz (2012). “Revani Hanım’ın Kısmeti”. *2 Ortaoyunu: Revani Hanım’ın Kısmeti-İbiş ile Zeliş* içinde. İstanbul: Babıali Kitaplığı.

Bilginer, Caner (2001). *Hayırlı Evlat-İnternetçi*. İstanbul: Mitos-Boyut Yayınları.

Bilginer, Caner (2003). *Dünyada Mekân yahut Hilekâr*. İstanbul: Mitos-Boyut Yayınları.

Büyükarkın, Bekir (1987). “Kavuk”. *Ortaoyunu (Oyun Metinleri)* (ss. 201-270) içinde. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Genç Oyuncular (1962). *Vatandaş Oyunu*. İstanbul: İzlem Yayınevi.

Gezen, Müjdat (1997). *Salak Oğlum*. İstanbul: Mitos-Boyut Yayınları.

Gündoğdu, Selahattin (1987). “Geçmiş Zaman Olur ki”. *Ortaoyunu (Oyun Metinleri)* (ss. 1-76) içinde. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Kaygılı, Osman Cemal (9-28 Mart 1927). “Yazıcı”. *Akşam*, 2.

Oral, Ünver (1987). “Kavuklu İş Buldu”. *Ortaoyunu (Oyun Metinleri)* (ss. 77-199) içinde. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Özakman, Mukadder (2012). “Çevreci”. *Karagöz (Oyunlar ve ‘Çevreci’ Ortaoyunu)* içinde. Ankara: UNIMA Türkiye Milli Merkezi Yayınları.

Uğur, Umut (2013). “Kabakçı Mustafa Vakası”. *Toplu Oyunları I (Kabakçı Mustafa Vakası, Evham, Huysuzlar Kulübü)* içinde. İstanbul: Mitos-Boyut Yayınları.

Hasan Hüseyin Karabağ “Ters Evlenme” ve Sema İslim Utandı “Safınaz’ın İzdivacı”.⁶

“YAZICI” OYUNU VE İÇERİĞİ

“Yazıcı” oyunu adından kaynaklarda bahsedilen fakat gerçek içeriği ve mahiyeti hakkında pek bir malumat bulunmayan temsillerden biridir. Muhtemelen bir “Yazıcı” oyunu vardı fakat orijinal metni çok eski zamanlarda kaybolduğundan günümüze ulaşamadı. Hatta burada incelenen “Yazıcı” oyunu, yazıldığı tarih olan 9 Mart 1927’ye kadar da ulaşamamış bir oyundur.⁷ İncelenen oyun, *Akşam* gazetesinin 9 Mart 1927 ila 28 Mart 1927 tarihleri arasında tefrika edilmiştir. İncelenen metnin bu tarihler arasında tefrika hâlinde Osmanlı alfabesinde yayımlanması, eserin önemini bir kat daha artırmaktadır. Bu oyunun yayımlanmasından aşağı yukarı bir buçuk sene sonra 1 Kasım 1928 tarihinde ülkemizde Latin alfabesi esaslı Türk alfabesine geçiş yapılmıştır.

Bahsedildiği üzere “Yazıcı” oyununun metni bilinmeyen bir zamanda kaybolduğundan tiyatro metni şu bilgiyle başlar: “*Merhum Kavuklu Hamdi*

⁶ Aykaç (2019: 94); “Ters Evlenme” ve “Safınaz’ın İzdivacı” adlı oyunların metinlerini bizzat yazarlarından temin ettiğini belirtmektedir.

⁷ Aykaç (2019: 29), çalışmasında “Yazıcı” oyununun geçmişine dair şu bilgileri vermektedir: “Müverrih Mehmed Raşid Efendi’nin II. Mustafa (hük. 1695-1703)’nın tahttan indirilmesine sebep olan 1703 İsyanı’nı anlatırken yaptığı bir benzetme, pek çok yorumu beraberinde getirmiştir. Raşid Efendi, isyan esnasında yaşananları “Makûlesi mevkûf âyân ve ahâlinin bizler ile maan bulunub umûrımızda muâvenet ve ittihâdlarına olmağın işbu mahalle davetleri bâbında ekîd ve şedîd mürâseleler tahrîr ve içinde şöyle yaz, böyle yaz deyü imlâya gelmez ve zurûf-ı hurûfa sığmaz savt ü safir teklîf idüb bazîçe-i güftügûları ‘Yazıcı’ oyunundan nümûdâr oldu.” sözleriyle tasvir etmiştir. Burada, yeniçerilerin isteklerini sıralamak için devrin kadısına zorla bir mektup/mürâsele yazdırdıkları an anlatılmakta; mektupta yer alan mübalağalı ifadeler ile “Yazıcı” oyununda dükkâna gelerek bir şeyler yazdıranların sarf ettiği sözler arasında bağ kurulmaktadır. Sözü edilen “Yazıcı” oyununun hem karagöz hem de ortaoyunu repertuarında yer aldığı bilinmektedir.”

Efendi'nin repertuarından ve en sevdiği oyunlarından olan bu kâr-ı kadîm ve mufassal “Yazıcı” oyunu zamanımıza göre tadil edilmiş ve adeta yeniden kaleme alınmıştır. Oyunun Merhum Kavuklu Hamdi Efendi⁸ repertuarından alındığı söylenmektedir. “Yazıcı” oyunu yaşanan devrin şartlarına göre yeniden yazılmış, hatta yeniden kaleme alınmıştır. Muhtemelen Kavuklu Hamdi Efendi de kendine göre bir “Yazıcı” oyunu sergilemekteydi. Elinizdeki oyunun yazarı ise günümüzde “Yazıcı” oyunu olsa muhtemelen böyle olurdu diye düşünerek bu oyun metnini kaleme almıştır.

“YAZICI” OYUNUNUN ŞAHIS KADROSU

Oyunun giriş kısmında okuyucuların güncel zamanın bütün olaylarını biraz eğlenceli bir şekilde, fakat olduğu gibi bulacakları; devrin bütün ünlü şahıslarının eserde yer alacağı söylenmektedir. Metin içinde devrin ünlü şahıslarının adları geçmektedir. Bu şahıslardan bazıları metinde boy gösterip konuşurlar, bazılarınsa sadece adı geçer. Aşağıdaki şahıslar metin içinde konuşturulanlardır. Metin içinde isimleri zikredilen diğer ünlü şahıslar ayrıca bir başlık altında verilecektir:

Fazıl Ahmed Bey	(Pişekâr) (Fazıl Ahmet Aykaç)
Ahmed Rasim Bey	(Kavuklu) (Ahmet Rasim)
Behzad Bey	(Kavuklu Arkası) (Behzat Butak)
Şanlı Nigar Hanım hibi)	(Namlı Şikar'ın Ablası, Dükkan Sa-
Namlı Şikar Hanım hibi)	(Şanlı Nigar'ın Kardeşi, Dükkan Sa-
Zenciye Hoşkadem	(Zenci Halayık)
Hacı Esmâ Hanım	(Mahalleli)
Safnaz	(Mahalleli)
Hayriye	(Mahalleli)
Saniye Hanım	(Mahalleli)

⁸ Hamdi Efendi, 1858 yılında Güllü Agop Efendi'nin kumpanyasına girer. Önceleri sahnenin perde çekme işlerini yaparken daha sonraları oyunculuğa yükselir. Ardından Kavuklu Hacı Bekçi'nin ortaoyunu koluna çırak olarak girer ve burada “Kavuklu arkası” rolünü oynar. 1873 yılında ustası Hacı Bekçi'den icazet alarak “Kavuklu” rolüne yükselir ve ölünceye kadar da “Kavuklu” tipini bırakmaz. 28 Kasım 1911 tarihinde vefat eder (Aykaç, 2019: 98).

İzak Efendi	(Şair)
Birinci Zat	(Belediye Memuru)
İkinci Zat	(Belediye Memuru)
Üçüncü Zat	(Belediye Memuru)
Hacı Ali Kaptan / Abidin Daver	(Gazeteci)
Felek Burhan	(Gazeteci)
Derviş Çınarı / Edhem İzzet	(Gazeteci) (Edhem İzzet Benice)
Toplu İğne / Şeyh Türü	(Gazeteci) (Nurettin Artam)
<i>İkdam</i> 'ın Fidan Boylusu	(Gazeteci)
Senih Muammer	(Gazeteci)
Hilali Çorbacı	(Gazeteci)
Kazım	(İdare Memuru)
Hafız Said	(İdare Memuru)
Seyyah / Hakkı Süha	(Gazeteci) (Hakkı Süha Gezgin)
Genç	(Şair)
Ubeydullah Efendi	(Yazar) (Ubeydullah Hatipoğlu)
Papa Eftim	(Rahip)
Esad Mahmud	(Yazar) (Esad Mahmud Karakurt)
İbrahim Necmi Bey Dilmener)	(Tiyatro Münekkidi) (İbrahim Necmi)
Hıfzı Tevfik Bey Gönensay)	(Edebiyat Tarihçisi) (Hıfzı Tevfik)
Besim Ömer Paşa sim Ömer Atalay)	(Safiye Hanım'ın Eşi, Doktor) (Be-)
Safiye Hanım	(Besim Ömer Paşa'nın Eşi, Doktor)
Safiye Hanım'ın Oğlu	(Kundaktaki Çocuk)
Ruhi Bey	(Ressam) (Mehmet Ruhi Arel)
Nazmi Ziya Bey	(Ressam) (Nazmi Ziya Güran)
Avni Lifij Bey	(Ressam)
Çallı İbrahim Bey	(Ressam)

“YAZICI” OYUNUNDA DEVRİN EDEBÎ VE SOSYAL OLAYLARININ ELE ALINIŞI

“Yazıcı” oyunu ilk bakışta esprili bir oyun olarak görülebilir. Aynı zamanda devrin ünlü şahsiyetlerine, ünlü gazete ve dergilerine, toplumun ve edebiyatın bazı kusurlarına da eleştiriler yönelten bir oyundur.⁹ Bu eleştiriler birkaç alt başlık altında incelenecektir:

Devrin Yazarlarının Ele Alınış Biçimi

Pişekâr'ın girişi devrin yazarlarına bir eleştiriyle başlar. Yazıcı; kendisini bir merteye överken yazdıkları kimse tarafından önemsenmeyip sadece gazetede ya da dergi sayfalarında kalan yazarlara bir tariz yapar: “*Bu yazıcı öyle gazetelerde kendi yazdığını yine ancak kendisi okuyan yazıcılardan değildir ha!*”

Devrin ruhuyla ilgili metinde dikkat çeken bir diğer unsur ise neredeyse herkesin yazarım diyerek ortaya çıktığının ya da gazetede yazmaya çalıştığının söylenmesidir. Herkesin yazar olarak ortaya çıkması kendiliğinden yetme, yerden bitme denilebilecek bir sözle ifade edilmektedir:

- *Hudayi nabit muharrir olur mu?*

- *Olmasa idi, son zamanda mantar gibi hiç ortaya bu kadar mebzul gazete, mecmua, kitap çıkar mıydı?*

- *Eskiden daha tuhaftı, ama son zamanda yerden biten mizah muharrirlerinden, kendisine tuhaflık yapmaya sıra gelmiyor ki!*

Burada herkesin “ben yazarım” diyerek yazı yazmasına bir eleştiri var. O devirde muhtemelen eli kalem tutan herkes ben yazarım diyerek bir şeyler yazıyordu. Bu durum basın piyasasındaki gelirin azalmasına ve hakiki yazarların geçim sıkıntısı içine düşmelerine neden olduğundan da nükteye konu olmaktadır:

- *Eğer matbuat piyasasındaki bu fikrî istismar usulü böylece devam edecek olursa bizden sonra yetişecek muharrirler, bir taraftan muharrirlik edecekler, bir taraftan kendi yazdıklarını koltuklarına sıkış-*

⁹ Yazarlık mesleği ve İstanbul Babıalı çevresindeki yayıncılık faaliyetlerini on dokuzuncu asır özelinde detaylı olarak görmek için bakınız: Öksüz, 2022. Ayrıca aynı dönemin siyasi olaylarını, ekonomik gelişmelerini ve bunların toplum hayatına yansımalarını görmek için bakınız: Ahmet Mithat Efendi, 2013.

tırıp “Hani ya yazıyor İkdam, Cumhuriyet, Milliyet, Vakit, Akşam, Son Saat!” diye sokak sokak bağırarak müvezzilik yapacaklardır.

Yazılan yazıların kalitesinden ise yazarları “mektepe çocuğu” diye eleştirilerek bahsedilir. Gazetelerdeki yazılar okuma yazma bilen mektepe çocuklarına ısmarlama olarak yazdırılmakta ve farklı fiyatlarda birbirinin benzeri olarak piyasaya sürülmektedir:

- Ne söylüyorsun birader, ne kadar mektepe çocuğu varsa bizim Babı-ali piyasasına üşüşmüşler; iki buçuk liradan seksen kuruşta kadar hazır, ısmarlama, içi dışına çevrilerek tornistan edilmiş enva türlü makaleler yazıyorlar. Hem ne türlü makale isterseniz!..... Yani Fazıl’cığım, senin anlayacağın muharrirlik denilen bu işten artık bizlere ekmek kalmadı.

Şu cümlelerde ise yukarıdaki eleştiriler daha açık bir dille söylenmiş ve yazarlığın artık iyi kazanç getiren bir meslek olmadığı vurgulanmıştır: “...sade muharrirlik karın doyurmuyor! Onun için gündüzleri yazı yazıyor, geceleri de bekçilik yapıyorum.”

Devrin yazarlarına yönelik bir diğer eleştiri ise kendilerine ait olmayan yazıları kendilerininmiş gibi gazete veya dergilerde yayımlamalarıdır. Oyun metnine göre; Abidin Daver, Edhem İzzet, Burhan Felek, *Vakit* gazetesinin “Toplu İğne” lakaplı yazarı ve *İkdam* gazetesinin “Fidan Boylu” lakaplı yazarı başkalarına yazı ısmarlayarak ertesı gün kendi gazetelerinde yazılar kendilerininmiş gibi yayımlayacaklardır. Bu durum bir nükte konusu olarak ele alınmıştır. Tabii bu durumun gerçek hayatta bir karşılığının olup olmadığı bilinmemektedir. Bu şekilde o devirde bir söylenti ortaya çıkmış ve bu söylenti üzerine adı geçen şahıslar eleştiri konusu olarak oyuna dâhil edilmiş olabilirler:

ABİDİN DAVER: (Behzad’a hitaben) Pekala efendi birader! Siz bu sayıp döktüğünüz yazıların düzinesini kaçta yazıyorsunuz?

BEHZAD: Yazısına göre arkadaş. Malum a, yazı var, yazıcık var! Siz ne çeşit yazı istiyorsunuz?

ABİDİN DAVER: Ben denize ait yazı isterim!

ABİDİN DAVER: Gazeteler için şöyle ucuz, elden düşme yazı toplamaya çıkmıştık!

FELEK BURHAN: Ben mizahî, eğlenceli, alaylı, taklitli, tuhaf yazılar isterim!

FELEK BURHAN: Lakin bana muhakkak bu akşam lazım, çünkü yarınki sütunlarıma koyacağım!

TOPLU İĞNE: Ben de hemen refik-i muhteremim nüktedan-ı şehîr, mizah-nüvis-i bi-nazir, mukallid ve âlâ güftar, sportmen, aheste-reftar Felek Bey'in istediğinin aynısını isterim!

İKDAM'IN FİDAN BOYLUSI: Biz kalenderiz, ucuz olduktan sonra ne olursa makbulümüzdür!

Başkalarının yazılarını kullanma meselesi Behzad karakteri üzerinden şu şekilde anlatılmış ve bu duruma Behzad'ın isyanıyla eleştiri zirve noktaya çıkarılmıştır:

BEHZAD: Ekseriya Fransızcadan, bazen de İngilizceden, Almanca-dan çalar, altına imzama basınca gazetelere, tiyatrolara dayarım!

BEHZAD: Çünkü, biz boğazı tokluğuna yazı yazmaya tövbe ettik de artık, onun için... Yağma yok, şimden sonra, biz kafa patlatalım, biz zihin tüketelim, biz göz nuru dökelim, gazete sahipleriyle kitapçılar ihya olsun!

Devrin Gazetelerinin Ele Alınış Biçimi

Dönemin önde gelen gazetelerinden biri *İkdam* gazetesidir. Bir cümlede “Canım, siz de ama müşkülpesent insanlarmışsınız ha! Adeta üç kuruşa *İkdam*'ı bulmuş, bir de ilavesini arıyorsunuz!” denilmektedir.

İkdam gazetesinin günlük haberleri aktarma durumu ise şöyle anlatılmıştır:

- Evet, hatta yine aynı günün akşamında, yavrunun anası gelip hid-detle Kınalı Ada vapurunu yutmak isterken o tarihte Seyr-i Sefain'in dava vekili olan esbak baro reisi Lütü Fikri Bey, Fatih'deki Develer Hanı odabaşısına katib-i adl vasıtasıyla bir protesto çekmişti de bu meseleyi yalnız *İkdam* gazetesi yazdığı halde diğerleri hep atlamıştı!

Hilal-i Ahdar (Yeşil Ay) gazetesinin yazarları, aynı görüşte olan kişilerden oluşmaktadır. Ayrıca mecmua yazarları, halkın gündelik hayatta ne

yyiyp ne içeceklerine karışmaktadırlar. Bu durum yazarları üzerinden gazete-ye bir eleştiri olarak geri dönmüştür:

- *Aman, o Hilal-i Ahdar'cılar da artık kabak tadı verdiler! Geçen gün ben bizim meslektaşlardan Kadıköylü Doktor Fahrülnisa Hanım'la köprüde sodalı gazoz içerken reisleri olacak zat geldi. "Teessüf ederim ikinize de hanımefendiler ki, dedi, âlâ buz gibi, enfes Karakulak suyu dururken burada gazoz içiyorsunuz. Yazık ki bir de doktor olacaksınız!"*

Devrin Dil Bilincinin Ele Alınış Biçimi

XVII. yüzyıldan XIX. yüzyılın başlarına kadar Batı'nın en büyük devleti Fransa'dır. Avrupa'da soylular ve kraliyet aileleri Fransızca konuşmaktadırlar. Osmanlı İmparatorluğu'nda da Fransızca bu dönemde önemli bir alana sahip olmuş ve XX. yüzyılın ilk döneminin sonuna kadar Türkiye'de birinci yabancı dil olarak geçerliliğini korumuştur (Gökmen, 1999: 1; Uysal, 2020: 13-15). Eserde de gençler Fransızca konuşmayı kendilerince bir kültürlülük olarak görmekteyler. Bu duruma Türkçe konuşulmasının gerekliliğiyle ilgili "dil bilinci" olarak adlandırılabilir bir eleştiri getirilmiştir¹⁰. Türkçe konuşmuyorlar diye Yahudilere ve Rumlara bazı insanların kızdıkları şöyle ifade edilmektedir: "*Madem ki öyle demekdir de ne için Türkçesini bırakub da Fransızcasını söylüyorsun; sonra bir de Türkçe konuşmuyorlar diye Yahudilere, Rumlara kızarsız!*"

Türkçe konuşma ve dil bilinciyle ilgili bir diğer bölüm ise Atatürk'ün de saygı duyduğu Papa Eftim'in Türkçeyi önceleyen tavrıdır. Papa Eftim'in millî mücadeleyi desteklediği ve "*Ben, Türk dostu Eftim değil, Türk oğlu Türk Eftim'im. Ben, her zaman, her yerde Türk olduğumu beyan ettim.*" (Aydın, 2009: 13) dediği bilinmektedir. Hristiyan olduğu ve papaz kıyafetiyle geldiği için oyunda Papa Eftim'e Behzad, "Rum-Ermeni papazıymış gibi" yarı Rumca hitap eder. Bunun üzerine Papa Eftim şöyle cevap verir:

- *Öyle ise kalispara papasaki!*

¹⁰ Dil, dilin sadeleşmesi, dil bilinci, alfabe, imla gibi konular Tanzimat Dönemi'nden itibaren tartışılan temel meseleler arasındadır. Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi gibi isimlerin bu konularda dikkat çekici yazıları ve teklifleri vardır (bk. Uysal, 2011).

- *Galispera da neyin nesi? Bizim galispera, galimera ilen alış verişimiz yoh! Türkçe dırlan ki ne dedüğünü anlayah! Yoğısa ahşamın hayr dememek için dilini eşşek arısı sohdu? De bahıyn, e!*

Papa Eftim'e Behzad'ın çok güzel ve ahenkli bir şekilde hitabetinin olduğunu söylemesinin ardından Papa'nın millî bilinç uyandıracak şekilde verdiği cevap yine manidardır:

- *Ne sandın ya, Hottoboz oğlu, ben memlekatda Koroğlu kitabını su gibi ohurdum!*

Toplumun Gündelik Yaşantısının Ele Alınış Biçimi

“Yazıcı” oyununda toplum yaşantısına dair pek çok bilgi verilmektedir.¹¹ Aşağıda dikkat çeken bazı eleştiriler sıralanmıştır:

“Yazıcı” oyununda Türklerin çocuk yetiştirirken uyguladıkları yöntem, Rasim Bey ve Behzad örnekleriyle eleştirilmektedir. Rasim Bey ve Behzad giriştikleri bütün işlerde başarısız olmuşlar ve iktisadi yönden çocukluktan bir bilinçlerinin olmamasıyla bunu bağdaştırmışlardır. Zira çocukluk evresinde kazanılan alışkanlıklar, gençlik ve yetişkinlik dönemini de yönlendirmektedir (Balta, 2023: 199):

RASİM BEY: (Uyanarak) Elbet duyacaksın ya! Malum bir keyfiyettir ki “ağaç fidanken eğilir”. Çocuğa, yavruya beşikte, ana kucığında, mektep sırasında ne öğretir, ne belletirsen o, onun kulağında küpe kalır. Bak Doktor Safiye Hanım kızımız, ninnilerinde çocuklara doktorluk talim ediyor. Hiç şüphesiz İbrahim Necmi Bey oğlumuz da kendi çocuklarına tiyatro münekkitliğine, Hıfzı Tevfik Bey edebiyat ukalalığına, şu bizim köylü Esad Mahmud da martaval, palavra nasıl yazılacağına, nasıl uydurulacağına dair ninniler söylerler. Musevileri görmez misin, anaları çocuklarına iktisadî ninniler söylerler. Onun için bir Yahudi çocuğu daha annesinin memesini emerken İstanbul'da süütün okkası kaçadır, perakendeciler kaçaya alıp kaçaya satıyorlar, toptancılara neye mâl oluyor, hepsini bilir!

BEHZAD: Vay anasını... Tevekkeli değil Yahudiler için çekirdekden yetişme diyorlar!

¹¹ XIX. yüzyıl sonu ile XX. yüzyıl başlarındaki birey ve toplum hâllerini bir halk aşışının kaleminden görmek için bakınız: Fedakâr ve Keskin, 2016.

RASİM BEY: Bak, mesela, biz vaktiyle küçükken ana ve babalarımızdan eğer iktisadî terbiye almış olsa idik, bu gece burada böyle sabaha kadar laklakiyatla vakit geçirmeyiz, para kazanıp dükkânın yaklaşan aylığını tedarîğe çalışırdık!

Charleston, XX. yüzyılın başlarında Amerika’da ortaya çıkan bir dans türüdür. Dans adı olarak ilk kez 1903 yılında rastlanmaktadır. Adını Güney Carolina’daki Charleston şehrinden almıştır. James P. Johnson adlı piyanistin *The Charleston* adlı caz melodisi ile tanınmışlık kazanmıştır. Avrupa’da 1925 yılından itibaren Josephine Baker sayesinde tanınmıştır (Charleston (dans), 2024). “Yazıcı” oyununun zamanın şartlarına göre 1927 yılında yeniden kaleme alındığı söylenmişti. Dans ile ilgili unsurlar da bu fikri desteklemektedir. Zira çarliston dansı, metinde 15 kez geçmektedir. Baloda veya başka bir toplantıda oynanan oyun olarak devamlı karşılaşılmaktadır. Çarliston; dönemin ruhunu yansıtan ve sosyal hayatta çağın modasına uygun bir şekilde kendine yer edinen bir dans türüdür.¹²

- Ya! Derken efendim, karnımı tekrar yarmışlar, o yanlışlıkla çıkarılan şeyi içeriye yerleştirmişler ve tekrar midemin her tarafında mahud sülüğü ararlarken, salonun cazbandı enfes bir çarlistona başlayınca hepsi birden gayr-ı ihtiyarî benim karnımı öyle yarıp bırakıp dansa koşmuşlar.

- Sus yahu, o, susamcı Arap değil; o, hani geçenlerde Amerika’dan gelen zenci, revü kumpanyasının tenoru! İhtimal, bu akşam hanımlara çarlistonun hususi figürlerini öğretmeye gelmiştir.

“YAZICI” OYUNUNDA TÜRKÇE KULLANIMI

1927 yılında Osmanlı İmparatorluğu henüz yıkılmış, Türkiye Cumhuriyeti daha yeni kurulmuş ve hâlen Osmanlı alfabesi kullanılmaktadır. Metnin yazıldığı tarihte başkent Ankara olsa da hâlen İstanbul’da her millettten insan yaşamaya devam etmektedir. Edebî eserler de içinden çıktığı toplumun birer aynasıdır ve o toplumun özelliklerini yansıtır. “Yazıcı” oyunu da dönemin İstanbul’unu yansıtacak şekilde farklı bölgelerden ve topluluklardan insanların tezahür ettiği edebî eserlerden biridir. Bu oyunda ortaya çı-

¹² Dönemin dans, müzik ve eğlence hayatının popüler edebiyata yansımaları ve dönemin modaları için bakınız: Remzi, 2020.

kan bu insanların konuşmaları da bazı farklı özellikler göstermektedir. Bu başlıkta derin bir gramer incelemesine girilmeyecektir. Sadece dikkati çeken bazı ses ve yapı özelliklerine değinilecektir.

1. Zenciye Hoşkadem'in Konuştuğu Türkçe: Zenciye Hanım adından da anlaşılacağı üzere Afrika kökenli esmer tenli bir kadındır. Konuşma özellikleri metinde şu şekilde verilmiştir:

- Sözcük sonundaki “-l” sesinin “-v” şeklinde telaffuz edilmesi: ayov<ayol.
- Sözcük sonundaki “-m” sesinin düşürülmesi: babaları<babalarım, baba<babam; oynayalı<oynayalım.
- Geçen yerine kaçan, Amerikan yerine Amelikan, var demek yerine vuar; verecek yerine vürecek; görünmedi yerine gorunmadi şeklinde telaffuzlar vardır.

2. İzak Efendi'nin (Yahudi) Konuştuğu Türkçe: İzak Efendi/ İzak Ferrara ünlü Musevi şairlerindendir. Onun konuştuğu dili yarı İspanyolca olarak tarif etmek mümkündür. Sefarad Yahudilerinden olma ihtimali bir hayli kuvvetlidir. İzak Efendi'nin şivesinin özellikleri şöyledir:

- Soru cümlelerini soru ekini kullanmadan oluşturması: neresi biliyorsunuz?<neresi biliyor musunuz?
- Söz başında “-ş” yerine “-s-” kullanılması: surada<şurada
- Söz başlarındaki “-g-” seslerinin “-y-” olarak telaffuz edilmesi: yidip<gidip, yeziyoruz<geziyoruz, yönderdi<gönderdi, yüzel<güzel
- Söz içi bazı “-g-” seslerinin de “-y-” olarak kullanımı: sevyilime<sevgilime
- Söz içi “-ğ-” sesinin düşürülmesi: soracaim<soracağım
- Devrik cümle kullanımı: Kaça yazacaksınız bir mehtup?<Bir mektubu kaç yazacaksınız?
- Kelime başındaki “-h-” sesinin telaffuz edilmemesi: ayda< hayda
- Söz içi “-k-” sesinin “-h-” olarak kullanılması: mehtup<mektup

3. Hilalî'nin Konuştuğu Türkçe: [Giritli] Hilalî'nin ağız özellikleri şu şekildedir:

- “-AcAk” gelecek zaman ekinin “-AzAk” şeklinde telaffuz edilmesi: gelezek< gelecek
- “-cX” isimden isim yapan ekin “-zi” şeklinde kullanılması: araba-zi<arabacı
- Söz başındaki “h-” seslerinin telaffuz edilmemesi: angi<hangi
- Söz başındaki “b-” sesinin v- olarak kullanılması: vire<bire
- Söz başında ve söz içinde “ş”lerin “s” olarak kullanılması: maas<maaş, basım<başım; sindi<şimdi, yetismez<yetişmez, konusduk<konuştuk
- Sözcük başındaki “ç-” sesinin “s-” şeklinde kullanılması: sünkim<çünkim, sok<çok
- Söz içindeki “-ğ-”nin “-y-” şeklinde kullanılması: aldiyimiz<aldığımız
- Devrik cümle kullanımı: Çilek satar siz burada?<Siz burada çilek mi satıyorsunuz?; Ne araba, ben yok arabazi!<Ne arabası, ben arabacı değilim!
- Soru eki olmadan vurgu ve tonlama ile soru cümlesi kurulması: Çilek satar siz burada?<Siz burada çilek mi satıyorsunuz?

4. Papa Eftim'in Konuştuğu Türkçe: Papa Eftim için metinde kullanılan Türkçe, Türkiye Türkçesinin Yozgat, Niğde ve Nevşehir yöresi ağızlarına yakın bir ağızdır (Karahana, 2014: 176):

- Söz içi ve söz sonundaki “k” seslerinin “h” olarak telaffuz edilmesi: bahalım<bakalım, bahıyın<bakayım, çahıştırır<çakıştırır, sıhılma<sıkılma, sohdu<soktu; birah<bırak, bulduh<bulduk, cızıhdırrah<çiziktirerek, galh<kalk, barnah<parmak, yoh<yok, anlayah<anlayak

- Söz başlarındaki art damak “k-” sesinin “g-” olarak söylenmesi: Gadıköy<Kadıköy, Gaysarı<Kayseri, Gınalı ada<Kınalı ada, gırmızı<kırmızı, goy-<koy-, goynumda<koynumda, guyan<kurban
- Bazı sözcüklerde seslerin yer değiştirmesi (metatez) dikkati çeker: civle<cilve, ifran<irfan, torpah<toprak
- “-yor” şimdiki zaman ekinin teklik 1. ve 2. şahıs kullanımları dikkat çekicidir: gediyon<gidiyorum, yapıyon<yapıyorsun
- Aykırılışma örneklerine sıkça rastlanmaktadır: ahşamınan<akşam ilen, nehtup<mektup, lerdüven<merdiven, ahşamneyin<akşamleyin
- Alıntı sözcüklerde söz başı ses türemeleri görülür: ırahı<rakı, İra-sim<Rasim, irica<rica, ıromatizma<romatizma, İstavri<Stavri
- Söz başlarındaki “t-” sesinin “d-” olarak kullanılması: dahım<taktım, daş<taş

5. Esad Mahmud’un Konuştuğu Türkçe: Esad Mahmud, Doğu Grubu ağızlarının özelliklerini ihtiva eden bir Türkçe kullanır:

- Söz içi ve söz sonundaki “k” seslerinin “h” olarak kullanımı: Türhce<Türkçe, vahdi<vakti, gulahlı<kulaklı, çoh<çok
- Çokluk 2. şahıs ekinin kullanımı: avrabacısız<arabacısınız, katibci-siz<katipçisiniz, yapirsiz<yapıyorsunuz
- Geniş zaman, şimdiki zaman ve öğrenilen geçmiş zamanda teklik 1. şahıs eklerinin kullanımı¹³: bilirem<bilirim, deyirem<diyorum, yazaram<yazarım, görmüşem<görmüşüm
- Söz başı “ö-” sesinin “e-” şeklinde telaffuzu: eleyse<öyleyse
- İlk hecedeki “a” sesinin “o” şeklinde yuvarlaklaştırılarak söylenmesi: hongisi<hangisi, kodar<kadar, yoniniza<yanınıza, yozıcı<yazıcı, yozmasın<yazmasını

¹³ Doğu Grubu ağızlarının büyük bir bölümünde zamir kökenli teklik 1. şahıs eki, Eski Anadolu Türkçesindeki özelliğini muhafaza etmektedir. (Karahan, 2014: 67)

- Vurgu ve tonlamayla soru cümlesi kurulması: Ne müşterisi, siz av-rabacısız?<Ne müşterisi, siz arabacı mısınız?

6. İbrahim Necmi Bey ve Hıfzı Tevfik Bey'in Konuştuğu Türkçe: Batı Trakya Türklerine özgü bir Türkçe ile konuşmaktadırlar.¹⁴

- Vurgu ve tonlamayla soru cümlesi kurulması: ... irdirdin hitama kendi müşkülünü ya, düşünmezsin beni iiç?<erdirdin hitama kendi müşkülünü ya, beni düşünmez misin hiç?
- Devrik cümle kullanımı: Kılırsan bir nazarcık sen dahi benim özüm, tanırsın sen de beni olanca üviyetimlen!<Sen de bana bir nazarcık kılırsan, sen de beni olanca hüviyetimle tanırsın!
- Söz içi “-h-” seslerinin “-v-” olarak kullanımı: avşam<aşşam<akşam, ivtiyar<ihtiyar
- Küçültme eki “-cık”ın kullanımı: buracıkta, nazarcık, şincik, yazıhanecik, yüreciğim.
- Emir kipi yerine istek kipinin tercih edilmesi: çekesin besmeleciğini peşin<önce besmeleni çekesin, yazasın bize bir tiyatro tenkidciği<bize bir tiyatro tenkidi yazasın
- Söz başında “h-” sesinin düşmesi¹⁵: erangi<herhangi, Ifzı<Hıfzı, iiç<hiç, üviyetimlen<hüviyetimlen
- Vasıta durumunun “-(i)len” şeklinde kullanılması: üviyetimlen, fiyatilen, sühuletlen

“YAZICI” OYUNUNDA GEÇEN ATASÖZÜ, DEYİM VE KALIP SÖZLER

adam bulmuş da köy soruyor (deyim. Başka bir versiyonu için bakınız: “Köy buldu da Müslüman soruyor”)

ağaç fidanken eğilir (atasözü. Başka bir versiyonu için bakınız: “Ağaç yaşken eğilir”)

¹⁴ Batı Trakya ağız özellikleri için bakınız: Özden, 2016.

¹⁵ Batı Trakya ağızlarında söz başlarında “h-” sesi düşer. Ünsüz düşmesinin ardından sonraki ünlü ise uzar (bk. Doğan ve Benli, 2014).

ağzı alış- (deyim)

aklına şaş- (“aklına şaşayım/şaşarım”, deyim)

alacağı olsun (deyim)

Allah göstermesin (kalıp söz)

Allah müstahakını versin (kalıp söz)

altüst ol- (deyim)

anladımса Arap olayım (deyim)

ateş pahasına (deyim)

avcunu yala- (deyim)

ayaklarına kara su in- (deyim)

aza çoğa bakma- (deyim)

başımızla beraber (deyim)

başüstüne (deyim)

bizim canımız can da mikroplarınki patlıcan (deyim. Başka bir versiyonu için bakınız: “Seninki can da benimki/elinki patlıcan mı”)

bulut gibi ol- (deyim)

bülbül gibi şakla- (deyim)

cavalacoz (argoda kalıp söz)

cızdamı çekip tüy- (deyim)

çek arabanı (argoda deyim)

çekirdekten yetişme (deyim)

çene çal- (deyim)

çızıktır- (argoda kalıp söz)

davarı suya indir- (deyim)

deveye hendek atlat- (deyim)

dilini eşek arısı soksun (atasözü)

dostlar alışverişte görsün (deyim)

elinin körü (deyim)

eriyip bit- (deyim)

- erkenden damla- (kalıp söz)
fena ol- (deyim)
fırsattan bi'l-istifade (deyim)
gırla git- (deyim)
göbek at- (deyim)
göğüs geçir- (deyim)
gözü ısır- (deyim)
gözünü sevdiğim (deyim)
gülmekten katılacağı gel- (deyim)
hapı yut- (deyim)
harıl harıl oku- (kalıp söz)
hayra yor- (deyim)
iki cami ma-beynindeki bî-namaz (deyim)
iki gözüm (kalıp söz)
isteyenin bir yüzü, vermeyenin iki yüzü kara (atasözü)
işleri kesat ol- (deyim)
kabak tadı ver- (deyim)
kafa patlat- (deyim)
kandilin yağı bit- (deyim)
kanı kayna- (deyim)
kapı dışarı et- (deyim)
kargacık burgacık (deyim)
karın doyurma- (deyim)
kendi düşen ağlamaz (atasözü)
kırmızı dipli mumla davet et- (deyim)
kısmet değilmiş (kalıp söz)
koltukları kabar- (deyim)
kulak as- (deyim)

kulak kabart- (deyim)

kulak ver-(deyim)

kuru kalabalık (deyim)

mangizden haber ver- (deyim)

mangizi ganice uçlan- (argoda kalıp söz. Başka bir versiyonu için bakınız: “parayı uçlanmak”)

mantar gibi ortaya çık- (deyim)

mantara bas- (deyim)

martavalı kısa kes- (argoda kalıp söz)

mideyi boyla- (deyim)

nabza göre şerbet ver- (deyim)

nur içinde yat- (deyim)

nur-ı aynım (kalıp söz)

ödü patla- (deyim)

papaz her zaman pılav yemez (atasözü)

parmakları ağzında kal- (deyim)

pehlivan yakısı (kalıp söz)

pılıyı pırtıyı topla- (deyim)

posası çık- (deyim)

sermayeyi kediye yükle- (deyim)

su gibi oku- (deyim)

sudan ucuz (deyim)

şom ağızlı (deyim)

tadı tuzu kalma- (deyim)

tıraş kafidir (kalıp söz)

tornistan et- (deyim)

tüyleri ürper- (deyim)

vur patlasın çal oynasın (deyim)

yağlı kuyruk (deyim)

yakayı ele ver- (deyim)

yananlık et- (deyim)

yüređi deřil- (deyim)

yüređi hop et- (deyim)

ziftin pekini iç- (deyim)

züğürt olup düşünmektense uyuz olup kaşınmak daha evladır (atasözü)

KAYNAKÇA

- Ahmet Mithat Efendi (2013). *Üss-i İnkılap*. Haz. İdris Nebi Uysal. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Ahmet Mithat Efendi (2023). *Zübdetü'l-Hakayık*. Haz. Mert Öksüz ve İdris Nebi Uysal. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Aktaş, Kemal Kamil (1932). “Küçük İsmail’in Hatıratı: Türk Cemiyetinde Tiyatro II”. *Fikirler*, 85, 20.
- And, Metin (1961a). “Çağdaş Tiyatro Açısından Karagöz ve Orta Oyunu”. *Değişim*, 2, 6-7.
- And, Metin (1961b). “Orta Oyunu Yaşayabilir mi”. *Devlet Tiyatrosu*, 12, 6-20.
- And, Metin (1969). *Geleneksel Türk Tiyatrosu (Kukla, Karagöz, Ortaoyunu)*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- And, Metin (1982). *Ataç Tiyatroda*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Aydın, Mehmet (2009). “Türk Ortodoks Hıristiyanları ve Türk Ortodoks Patrikhane-si'nin Kuruluşu”. *Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, 8, 7-22
- Aykaç, Onur (2016). “Uyumsuzluk (Uyuşmazlık) Teorisi Bağlamında Ortaoyunu Me-tinlerinin İncelenmesi”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (SE-FAD)*, 35, 235-244.
- Aykaç, Onur (2019). *Geçmişten Günümüze Ortaoyunu Geleneği*. Ankara: Akçağ Ya-yınları.
- Balta, Şükrü Can (2020). “Ramazan Dikmen'in Hikâyeleri ve Modern Dünyanın Öğü-tücülüğüne İtiraz”. *Erdem*, 78, 61-78.
- Balta, Şükrü Can (2023). *1950 Sonrası Türk Hikâyesinde Çevre Vurgusu*. Ankara: Nobel Bilimsel Kitaplar.
- Baltacıoğlu, İsmayıl Hakkı (1940). “Orta Oyunu Nasıl Dirilir”. *Yeni Adam*, 278, 10-11.
- Baltacıoğlu, İsmayıl Hakkı (1942). “Orta Oyunu”. *Ülkü*, 14, 11.
- Baltacıoğlu, İsmayıl Hakkı (1968). “Ortaoyunu Nedir”. *Türk Dili Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı*, 207, 518-526.
- Baltacıoğlu, İsmayıl Hakkı (2006). *Tiyatro Nedir*. (Haz.: Atıla Alpöge, T. Yılmaz Öğüt, Ali Y. Baltacıoğlu). İstanbul: Mitos-Boyut Yayınları.
- Bozok, Hüsamettin (1938). “Orta Oyunu Dirilebilir mi”. *Ses*, 1, 5.

Bozok, Hüsamettin (1939). “Orta Oyununu Diriltmek İçin”. *Servet-i Fünûn/Uyanış*, 2244/559, 212-213.

Cevdet Kudret (2007). *Ortaoyunu*. Cilt 1. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Charleston (dans). (2024, 10 Aralık). Wikipedia’da. Erişim Adresi: [https://tr.wikipedia.org/wiki/Charleston_\(dans\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Charleston_(dans)).

Çamurdan, Esen (2010). *Gülmenin Oyunsu Özgürlüğü*. İstanbul: Mitos-Boyut Yayınları.

Doğan, İsmail ve Benli, Derya Yeşim (2014). *Bulat Köyü Örneğinde Batı Trakya (Gümülcine) Ağzı*. Ankara: Gece Kitaplığı.

Fedakâr, Selami ve Keskin, Ahmet (2016). “Âşık Sümmânî’nin Eserlerinde Birey ve Toplum”. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 16(2), 109-122.

Felek, Burhan (15 Ağustos 1939). “Zuhûrî Kolunu İhya Etmeli”. *Tan*, 3.

Felek, Burhan (1944). “Orta Oyunu Nasıl Oynanır I”. *Perde-Sahne*, 13, 14.

Gerçek, Selim Nüzhet (1941). “Orta Oyunu Millî Türk Tiyatrosunu Doğuracak Olan Kaynaktır”. *Yedigün*, 415, 10-11.

Gökmen, Ayla (1999). “Fransızca’nın Türkiye’de Dünü”. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 1-7.

Gözütök, Tarık Tuna (2020). *Psikiyatrinin Türkiye’ye Girişi (Mecnûndan Akıl Hastasına)*. İstanbul: Nobel Bilimsel Eserler.

Karahan, Leylâ (2014). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kaygılı, Osman Cemal (1 Şubat 1930). “Başlangıç”. *Politika*, 3.

Kaygılı, Osman Cemal (1938). “Ortaoyunu ve Karagöz”. *Ses*, 4, 5.

Kaygılı, Osman Cemal (9-28 Mart 1927). “Yazıcı”. *Akşam*, 2.

Kúnos, İgnác (1998). *Türk Halk Türküleri*. Haz. Ali Osman Öztürk. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Kúnos, İgnác (2001). *Türk Halk Edebiyatı*. (Haz.: Tuncer Gülensoy). Ankara: Akçağ Yayınları.

Nutku, Özdemir (1968). “Tarihsel Gelişim İçinde Halk Tiyatrosu”. *Forum*, 348, 17-18.

Nutku, Özdemir (1972). “Tiyatromuzu Yenilemede İlk Adım Ne Olmalıdır”. *Türk Dili*, 255, 267-272.

Nutku, Özdemir (2017). *Gösterim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Kaynak Yayınları.

- Öğüt Eker, Gülin (2001). “Fıkralar”. *Türk Dünyası Edebiyat Tarihi III* (ss. 63-130) içinde. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Öksüz, Mert (2022). *Muharrir ve Matbuat: On Dokuzuncu Asırda Yazarlık Mesleği ve Babialı Çevresinde Yayıncılık Faaliyetleri*. İstanbul: Libra Kitap.
- Özden, Muharrem (2016). *Batı Trakya Gümülcine Ağız İncelemesi*. Edirne: Trakya Üniversitesi Yayınları.
- Öztürk Aykaç, Nilüfer (2021). “Söylem ve Temsil Arasında Ankara”. *İçtimaiyat*, 5(2), 296-321.
- Öztürk Aykaç, Nilüfer (2024). “Dijital Platformlarda Anneler Günü Söylemi: Anne Ol(a)mamaya Dair Bir İçerik Analizi”. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 12(1), 646-681.
- Pekman, Yavuz (2010). *Çağdaş Tiyatromuzda Geleneksellik*. İstanbul: Mitos-Boyut Yayınları.
- Remzi, Mustafa (2020). *Millî Cinayetler Koleksiyonu ve Diğer Hikâyeler*, Haz: Fatih Özdemir, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Suner, Levent (2007). “Commedia Dell’Arte Etkisinde Üç Oyun Beş Yorum”. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 24, 145-182.
- Taner, Haldun (1966). “Yüzyıllık Bir Tartışma”. *Türk Dili Tiyatro Özel Sayısı*, 178, 736-738.
- Taş, Levent ve Çakır, Mehmet (2016). “Neo-Liberal Kapitalizmin Süreklilik Stratejisi: Yerel Kültürel Unsurların Tüketim Nesnesi Olarak İnşasında Reklamların İşlevi”. Ed. Müberra Babaoğul, Arzu Şener ve Esna Betül Buğday. *Tüketici Yazıları-V* içinde (s. 171-197). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Tüketici-Pazar-Araştırma-Danışma Test ve Eğitim Merkezi.
- Tekerek, Nurhan (2001). *Popüler Halk Tiyatrosu Geleneğimizden Çağdaş Oyunlarımıza Yansımalar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Tekerek, Nurhan (2008). “Ortaoyununda Çağcıl Özellikler” [Bildiri]. Süleyman Şenel (Ed.). *Dümbüllü İsmail Efendi ve Dünden Geleceğe Geleneksel Türk Tiyatrosu Sempozyumu Bildirileri, 6-7 Kasım 2007*, (ss. 73-80), İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Tekerek, Nurhan (2011). “Günümüzde Geleneksel Tiyatro Ne İfade Etmektedir”. *Türk Sanatları Araştırmaları Dergisi*, 2, 119-125.
- Tör, Vedat Nedim (1973). “Karagöz ve Ortaoyunu”. *Varlık*, 794, 14.
- Tuna, Erhan (1990). *Göstergebilimsel Bir Yaklaşımla Ortaoyunu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türkmen, Nihal (1971). *Orta Oyunu*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Uzunay, Refi Cevat (27 Mart 1941). “Orta Oyunu”. *Tan*, 3.

Uysal, İdris Nebi (2011). “Namık Kemal’in Düzyazılarında Türkçe Duyarlılığı”, *Nâmık Kemâl*, (Editörler: Turan Karataş - Orhan Kemal Tavukçu). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 368-376.

Uysal, İdris Nebi (2020). “Dil İlişkileri Bağlamında Popüler Türk Romanlarındaki Batı Kökenli Kelimeler: Kuşlar Yasına Gider Örneği”. *TYB Akademi*, 29, 11-27.

Yesari, Mahmut (1936). “Orta Oyunu”. *Yedigün*, 185, 7-8.

ASRÎ ORTA OYUNU:
YAZICI
(İki Fasl)

Merhum Kavuklu Hamdi Efendi'nin repertuarından ve en sevdiği oyunlarından olan bu kâr-ı kadîm ve mufassal "Yazıcı" oyunu zamanımıza göre tadil edilmiş ve adeta yeniden kaleme alınmıştır. Karilerimiz bu oyunda zamanın bütün vukuat ve hadîsatını olduğu gibi, fakat biraz gülünç olarak seyredeceklerdir. Bu oyunda memleketin bütün meşahiri görünecektir.

Eşhasın Bir Kısmı

Pişekâr	: Fazıl Ahmed Bey
Kavuklu	: Ahmed Rasim Bey
Kavuklu Azması	: Aktör Behzad Bey

Diğer eşhas gelişi güzel intihap edilecektir.

GİRİŞ¹⁶

Zurna ile çifte nara Pişekâr havasını çalmaya başlarlar ve müteakiben Fazıl Ahmed Bey, Pişekâr kıyafetiyle meydana gelip bir devr yaptıktan sonra hazırını selamlar.

PİŞEKÂR: Hanımlar, beyler, oyunumuz "Yazıcı"! Fakat affınızı istirham ederim; bu yazıcı öyle gazetelerde kendi yazdığını yine ancak kendisi okuyan yazıcılardan değildir ha! Bu yazıcı, başka yazıcı!

MUHÂVERE

ARZBÂR

Çalgı, Kavuklu havasını çalmaya başlar ve arkasından Kavuklu ile Behzad, kıyafet-i mahsusalarıyla sükün ederler. Kavuklu'nun arkasında zembil, yamağının bir elinde cam fener ve perakende bir futbol topu ile pompa ve koltuğunda bir alay mecmua vardır. İki birden dalgın dalgın meydana devr ederlerken Rasim Bey görmeyerek Fazıl Ahmed Bey'e çarpar ve Fazıl telaşla "Vay!" diye bağırır, geriye çekilir, Rasim Bey'i süzmeye başlar.

¹⁶ Bu başlık ve diğer metin içi başlıklar tarafımızdan eklenmiştir.

RASİM BEY: (Arkasındaki Behzad'a dönerek) Behzad oğlum, tut şu feneri, dümeni de biraz sancağa kır, galiba yanlışlıkla iskeleye bindirdik!

(*Behzad, feneri öne tutar.*)

FAZIL AHMED: (*Kendi kendine*) Bunlar, galiba liman tahmil ve tahliye şirketine mensup mavnacılardan olmalı! Karada bile iskele, sancak sayıklıyorlar. (*Rasim Bey'e hitaben*) Babalık, siz Yağkapanlı mısınız, Balkapanlı mı?

RASİM BEY: Evvelce hem Yağkapanlı, hem de Balkapanlıydık. Fakat şimdilerde sade suyakapanlıyız!

FAZIL AHMED: Haa! Desenize ki, hemşehri imişiz.

RASİM BEY: Siz de sade suyakapanlı mısınız?

FAZIL AHMED: Hemen hemen onun gibi! Ahyanen elimize bir yağlı kuyruk parçası geçer gibi oluyorsa da, o da mangala koymadan kendi kendine eriyip bitiyor.

(*Her üçü de dolaşmaya başlarlar.*)

RASİM BEY: Sormak ayıp olmasın birader, siz burada necisiniz?

FAZIL AHMED: Bekçiyim, mahalle bekçisi!

RASİM BEY: Bekçi mi? O halde işimiz kolaylaştı demektir. Sen, bu mahallede oturanların hepsini tanırsın değil mi?

FAZIL AHMED: Ay başından ay başına aylık toplarken yüzlerini gördüğüm vakit hepsini tanırım. Fakat aradan biraz geçti miydi yine unuturum!

RASİM BEY: Demek sen de benim gibi olur dalgınlardan değilsin!

FAZIL AHMED: Ne söylüyorsun? Hatta geçen gün kendimin bile kim olduğunu unutmuştum da, yolda bizim ahbaplardan şair Halid Fahri'ye rast gelip "Ben kimdim yahu?" diye sordum. O da bana "Hah, işte tam aynı suali ben şimdi sana soracaktım!" diye cevap verdi. Meğerse o, benden daha baskınmış!

RASİM BEY: (*Behzad'a dönerek*) Nasıl âşık Behzad duydun mu?

BEHZAD: Duydum Rasim amca, duydum! Lakin o bir şey mi? Sen hani bizim şeyi, ooof nedir onun adı, piyesçi Mahmud'u bilir misin?

RASİM: Maşşallah, bilmez olur muyum? Şu Kuşdili'ndeki Piyazcı Mahmud değil mi? Daha dün akşam orada hem demlendik hem de fasulye piyazı yedik!

BEHZAD: Oh! Amma yaptın ha! Ben Piyazcı Mahmud'u söylemiyorum, piyesçi Mahmud'u söylüyorum, piyesçi! Yani bizim Darülbedayi'nin piyes muharriri Mahmud Esad yok mu?

RASİM BEY: Haa! Şimdi bildim, şu uzun boylu, zayıf, esmer, aynı zamanda hem muharrir hem de dişçi!

BEHZAD: Yok canım, o Mahmud Esad değil. O, birincinin tersine çevrilmiştir, onun adı Esad Mahmud'dur.

RASİM BEY: O, senin dediğini de bildim, hani her gün işkembe çorbacı dükkânlarından çıkmaz!

BEHZAD: Hah işte o! O yok mu işte Rasim amca, bir gece biz Tepebaşı'nda onun bir piyesini oynarken sahneye geldi ve bize "Puu!" dedi, "Böyle olmaz, ilanlarda bu gece benim piyesimi oynayacağınızı ilan ettiğiniz halde sahneye ne için Reşad Nuri'nin piyesini koydunuz?" diye çıkışmaya başladı.

RASİM BEY: Sonra?

BEHZAD: Sonrası kendisine "Senin adın ne?" [diye] sorduk. Ceplerini bir hayli karıştırdıktan sonra "Maatteessüf" dedi, "Nüfus kâğıdım yanımda olmadığından bunun cevabını yarın veririm" dedi, hiddetle sahneden savuştu.

RASİM BEY: Ey evladım, Behzad'cığım! Bizim gibi mesai-i fikriye erbabında bunlar olağan şeylerdir.

FAZIL AHMED: Evet evet, mesai-i fikriye erbabının pek çoğunda "sere bresteni"¹⁷ vardır.

RASİM BEY: Ne vardır, ne vardır?

¹⁷ Serre espritinee: Manevi sera.

FAZIL AHMED: Sere bresteni!

BEHZAD: Ne diyor Rasim amca, “Sıra bizde!” mi diyor? Aman Allah göstermesin amcacığım, söyle şu şom ağızlıya ağzını hayra yorsun!

FAZIL AHMED: Hayır monşeg¹⁸, anlatamadım. “Sere bresteni” demek, yani dimağ yorgunluğu demektir.

RASİM BEY: Mademki öyle demektir de ne için Türkçesini bırakıp da Fransızcasını söylüyorsun; sonra bir de Türkçe konuşmuyorlar diye Yahudilere, Rumlara kızarsız!

FAZIL AHMED: Affedersiniz, bir kere ağız alışmış. Her ne ise, demek isterim ki, mesai-i fikriye erbabı, bilhassa muharrirler, ekseriyetle böyle dalgın olur. Nitekim işte bendeniz...

RASİM BEY: Vay demek sen de muharrirsin öyle mi?

FAZIL AHMED: Eh işte, adam kahtlığında öyleyiz!

RASİM BEY: Sen muharririn hangi fasilesindensin?

FAZIL AHMED: Hudai nabitler fasilesindenim!

RASİM BEY: Ne söylüyorsun yahu? Hudaï nabit muharrir olur mu?

FAZIL AHMED: Olmasa idi, son zamanda mantar gibi hiç ortaya bu kadar mebzul gazete, mecmua, kitap çıkar mıydı?

RASİM BEY: O da var ya! Şey bana baksan a! Birader efendi, demin buyurmuşunuz ki ben bu mahallenin bekçisiyim, şimdi de diyorsun ki muharririm! Acaba hangisine inanalım?

FAZIL AHMED: Ne yapayım efendim, sade muharrirlik karın do-yurmuyor! Onun için gündüzleri yazı yazıyor, geceleri de bekçilik yapıyorum.

BEHZAD: Yani bizim gibi. Fakat biz aksini yapıyoruz, yani geceleri tiyatroculuk, gündüzleri de koltukçuluk!

RASİM BEY: Ona da şükür et birader, ona da şükür et! Eğer matbuat piyasasındaki bu fikrî istismar usulü böylece devam edecek olursa

¹⁸ Mon cher: Canım.

bizden sonra yetişecek muharrirler, bir taraftan muharrirlik edecekler, bir taraftan kendi yazdıklarını koltuklarına sıkıştırıp “Hani ya yazıyor *İkdam, Cumhuriyet, Milliyet, Vakit, Akşam, Son Saat!*” diye sokak sokak bağırarak müvezzilik yapacaklardır.¹⁹

FAZIL AHMED: Ey, ne yapalım monşeğ? Türkçede meşhur kelimedir: “Kendi düşün ağlamaz!”

RASİM BEY: Evet öyle... Yapılacak hiçbir şey yok... İşte biz de onun için bu akşam bizim Behzad’la beraber pılıyı pırtıyı topladık, şimdi böyle kendimize münasip mahalle aralarında bir dükkân arıyoruz. Bulursak masalarımızı oraya yerleştirip orada yazılarımızı kendimiz yazıp kendimiz satacağız!

FAZIL AHMED: Oh, âlâ! Hatta bendenizi de kendinize ortak alsanız çok iyi olur.

RASİM BEY: İyi olur, ama böyle münasip bir dükkânı nerede bulacağız acaba?

FAZIL AHMED: Eğer sağlam bir kefiliniz varsa size bu mahallede ben mükemmel bir dükkân bulabilirim.

RASİM BEY: Mademki bir iyilik yapacaksın, şunu adamakıllı yap-san olmaz mı? Mesela dükkânı bulduğun gibi kefil de sen olsun!

FAZIL AHMED: Nasıl olur? Hiç insan tanımadığı adama kefil olur mu?

RASİM BEY: Canım, sen adamakıllı şöyle dikkatle bir bakarsan bizi pekâlâ tanırsın! Nitekim ben de seni tanıyor gibiyim!

FAZIL AHMED: (*Elini dürbün şeklinde gözüne götürüp bakarak*) Gözüm ısıyor ama! Yoksa benzetiyor muyum?

RASİM BEY: İhtimal benzetiyorsun, fakat acaba bizi kime benzetiyorsun?

FAZIL AHMED: Bu kılık kıyafetiniz ve bu hâlinizle sizi karşınıza ansızın çıkan belediye memurundan ürkerek kaçmış seyyar hırdavatçılara benzetiyorum!

¹⁹ 9 Mart 1927 tarihli birinci tefrikanın sonu.

RASİM BEY: Tüüü! Allah müstahakını versin be adam! Yahu, şöyle iyi dikkat et bakalım, ben kimim?

FAZIL AHMED: *(Sokularak)* Aa, şimdi tanıdım, şimdi tanıdım! Sen bizim Ahmed Rasim Bey değil misin?

RASİM BEY: Ha şunu bileydin!

FAZIL AHMED: *(Kollarını açarak)* Vay iki gözüm, nur-ı aynım Rasim'ciğim, sen misin?

RASİM BEY: Benim ya Fazıl'cığim, ne zannettin?

(Fazıl'a doğru yürür, o da kollarını açıp birbirlerine sarılırlar ve öpüşürler.)

FAZIL AHMED: *(Öpüşükten sonra)* Lakin Rasim'ciğim, senin o eski tadın tuzun kalmamış!

RASİM BEY: Şekerin okkası altmış altı liradır! Herkes sahuruluk pestil hoşafını bulama ile ezerken hiç insanın tadı tuzu kalır mı?

FAZIL AHMED: Vah Rasim'ciğim vah! Ayol sen ne kadar ihtiyarlamışsın!

RASİM BEY: Merak etme, ihtiyar olsam da gönlüm tazedir!

TEKERLEME

FAZIL AHMED: A birader, bunca zamandır sen nerelerde idin, görünmez oldun?

RASİM BEY: Sorma başıma gelenleri Fazıl'cığim!

FAZIL AHMED: Hayrola, ne oldu?

RASİM BEY: Ne olacak? Tahminen bundan iki ay kadar evvel Üsküdarlı Safvet Hanım'la beni Beyoğlu'nda bir baloya davet etmişlerdi.

FAZIL AHMED: Ey?

RASİM BEY: Balo ama görsen ne mükemmel ne muhteşem bir balo idi. Alimallah koca binanın içinde ne kadar Terkos musluğu varsa o gece hepsinden su yerine bira akıyordu.

FAZIL AHMED: Aman deme!

RASİM BEY: Ya! Hem de öyle bira ki, insan bir yudum içti miydi ab-ı kevser içmiş gibi dünyayı rengârenk görüyordu. Ne ise efendim, uzatmayalım lafı, gece yarısına doğru salonda herkes dans ederken aklıma esti, kalktım, ağzımı bu bira musluklarından birine dayadım!

FAZIL AHMED: Aman Rasim'ciğim, ne yapıyorsun, ayıp değil mi? Hiç sosyete hayatında böyle şey olur mu? Orada bardak yok muydu?

RASİM BEY: Ayol gece yarısından sonra bardağı kim görür, çardağı kim fark eder?

FAZIL AHMED: Bari avucunu musluğa dayayıp da içse idin?

RASİM BEY: Ya! Öyle olurdu ama aklıma gelmedi. Ağzımı dayadım, musluktan gelen kehribar birayı lıkır lıkır içmeye başladım.

FAZIL AHMED: Sonra?

RASİM BEY: Sonrası nasıl oldu bilmem, musluktan ağzıma kocaman bir sülük kaçtı ve ben onu çıkarayım deyinceye kadar midemi boyladı!

FAZIL AHMED: Aman, aman Rasim'ciğim, çabuk, çabuk, durma koş!

RASİM BEY: Nereye koşayım?

FAZIL AHMED: Cerrah Paşa Hastanesi'ne... Operatör Burhaneddin Bey'e ameliyat yaptırmaya!

RASİM BEY: İyi ama gece yarısı bulut gibi Cerrah Paşa Hastanesi'ne nasıl giderim. Uzatmayalım efendim, sülük mideme indikten biraz sonra karnımda müthiş bir vecadır başladı.

FAZIL AHMED: Vay o fena!

RASİM BEY: Fena ki fena... Bereket versin, orada Gülhane Hastanesi doktorlarından Muallim Murad Beyefendi varmış, beni yakalayınca bir kanepeye yatırmışlar, Murad Bey alelacele ev sahiplerinden tedarik ettiği bir dikiş makasıyla karnımı yarmışlar!

FAZIL AHMED: Aman sus Rasim'ciğim, içim fena oluyor, sen buna nasıl tahammül ettin?

RASİM BEY: Ben farkında değilim ki! Çünkü beni bayıltıp da yarmışlar!

FAZIL AHMED: Ne ile bayıltmışlar?

RASİM BEY: Kâh gıdıklayarak, kâh başımda harıl harıl yevmî gazetelerin mizahî sütunlarını okuyarak!

FAZIL AHMED: Ey sonra?

RASİM BEY: Sonra efendim, karnımı yarmışlar, sülüğü midemden çıkarmışlar ve tekrar beyaz bir zincirli makine makarasıyla yarılan yeri dikip beni bir karyolaya yatırmışlar.

FAZIL AHMED: Oh, oh, geçmiş olsun, geçmiş olsun.

RASİM BEY: Dur yahu, acele etme, daha geçmedi! Ve tam beni karyolaya yatırıp da ayılsın diye burnuma lokman ruhu koklatırlarken doktor telaşla ellerini çırpıp “Eyvah!” diye bağırmaya başlamış! Kendisine “Ne var, ne oldu?” diye sormuşlar. Aman demiş, ben zavallının karnından sülüğü çıkarıyorum diye yanlışlıkla mia-i isna-aşerden birisini çıkarmışım. Yeniden deriyi açıp bunu içeriye yerleştirmek lazım!

FAZIL AHMED: Aman sus!

RASİM BEY: Ya! Derken efendim, karnımı tekrar yarmışlar, o yanlışlıkla çıkarılan şeyi içeriye yerleştirmişler ve tekrar midemin her tarafında mahut sülüğü ararlarken, salonun cazbandı enfes bir çarlistona başlayınca hepsi birden gayr-ı ihtiyarî benim karnımı öyle yarık bırakıp dansa koşmuşlar.

FAZIL AHMED: Aman Rasim'ciğim, deme!

RASİM BEY: Sus Fazil'ciğim, aklıma geldikçe hâlâ tüylerim ürpeyor. Ben orada öyle karnım yarık bir hâlde yatarken misafirlerden birisi beni o hâlde görünce büfede atıştırmakta olanlara hitaben, “Amanın, koşun a dostlar, içeriki odada koca bir karnıyarık var!” diye bağırmaya başlamış. Ve o esnada büfede pastırmalı yumurta atıştırmakta olan sabık

Darülelhan Müdürü Musa Süreyya Bey, bu karnıyarık sözünü duyunca önündeki bira bardağını bir tarafa fırlatıp doğruca yanıma koşmuş...

FAZIL AHMED: Ne için koşmuş, seni kurtarmak için mi?

RASİM BEY: Hayır canım yemek için! Malum a, Süreyya Bey karnıyarık, patlıcan dolması gibi şeyleri duyunca dayanamaz!

FAZIL AHMED: Sonra Rasim’ciğim?

RASİM BEY: Sonrası efendim, Süreyya Bey elinde çatal ile başucuma gelmiş ve beni o halde görünce “Amanın dostlar, yetişin, burada müthiş bir cinayet var, birisinin karnını bıçakla deşmişler!” diye feryadı basmış. Bunun üzerine salonda dans edenler hep birden korku ile kendilerini pencereden sokağa atmaya başlamışlar. Neden sonra bu cinayet meselesini duyan polislerle bekçiler gelmişler, beni karyoladan kaldırıp bir sedyeye yatırarak evvela civar eczanelerden birine sevk etmişler, sonra da sabaha karşı köprüden bir zabıta motoruna koyunca doğru Haydar Paşa’ya morga göndermişler.

FAZIL AHMED: Aman Rasim’ciğim, meraktan çatlayacağım, çabuk anlat, sonra ne olmuş?

RASİM BEY: Baş ağrıtmayalım efendim, derken biz morgun çıplak taşları üstünde sabahı ettikten sonra oranın doktorları gelmiş, beni muayeneye başlamışlar ve bende henüz emare-i hayat gördükleri için “Acaba biraz amonyak koklatsak nasıl olur?” diye burnuma amonyak şişesini dayamışlar. Ve işte Fazıl’cığim amonyanın o keskin ve tahammülsüz kokusu genzime kaçır kaçmaz “Hapşu!” diye şiddetli bir aksırıkla bir de gözlerimi açayım ki, bizim Köroğlu başucumda karnıma sıcak havlu ile pansuman yapmıyor mu? Meğer ben akşamdan rakı, şarap, midye dolması, ciğer tavası, turp, uskumru balığı bir alay şeylerle mideyi adamaklılı doldurduktan sonra mendirek üzerine uzanmış ve müthiş bir sancıya yakalanmışım ve onlar sancım geçsin diye karnıma keten tohumu lapası, papatya banyosu ve sıcak havlu pansumanı yaparlarken sızıp kendimden geçmiş değil miyim? Gözümü açıp da kendimi şöyle henüz dar-ı dünyada mihman-künd görünce öyle bir sevindim ki, alimallah sevincimden bayram gecesini ihvan-ı kirama bizim Kadıköy’ünde mükemmel bir rakı ziyafeti adadım!

FAZIL AHMED: Vay, demek deminden beri bu anlattığın bir rüya idi öyle mi?

RASİM BEY: Ay, sen sahih diye mi dinledin? Eğer sen böyle her dinlediğin şeyi sahih diye dinliyorsan şaşarım aklına senin!²⁰

FASIL

FAZIL AHMED: Demek Rasim'ciğim, rüyayı bana sanki vaki olmuş bir vaka diye yutturdun ha! Peki, öyle ise senin de alacağın olsun! Gelelim şimdi mâ nahnü fihimize! Demek sizin niyetiniz bu gece burarlarda kendinize münasip bir dükkân aramak öyle mi?

RASİM BEY: Evet, işittik ki bu mahallede bir dul hanımefendinin şöyle küçük, kutu gibi bize münasip kiralık bir dükkânı varmış, niyetimiz orayı tutup işe başlamak!

FAZIL AHMED: Ya sizin Babıali'deki dükkân ne oldu?

RASİM BEY: Ne olacak kirası birikip birikip altı aylık olunca mal sahibi kolumuzdan tutunca kapı dışarı etti.

FAZIL AHMED: Galiba işleriniz kesat olmalı bugünlerde!

RASİM BEY: Ne söylüyorsun birader, ne kadar mektep çocuğu varsa bizim Babıali piyasasına üşüşmüşler; iki buçuk liradan seksen kuruşa kadar hazır, ısmarlama, içi dışına çevrilerek tornistan edilmiş enva türlü makaleler yazıyorlar. Hem ne türlü makale isterseniz! Tarihî mi, ilmî mi, felsefî mi, iktisadî mi? Gırla gidiyor. Müşteriler de son zamanda hep böyle ucuz, kelepir, aynı zamanda keçiboynuzu gibi tahtası balından pek çok abur cubur şeyler aradıkları için onlara hücum ediyorlar. Biz de birçok günler siftahsız dükkân kapıyoruz. Yani Fazıl'cığim, senin anlayacağın muharrirlik denilen bu işten artık bizlere ekmek kalmadı. Şimdi niyetimiz bu civarda bir dükkân açıp işi mektupçuluk, arzuhâlcilik falan gibi şeye dökmek... Hiç olmazsa insan günde tanesi yirmi beşer kuruştan beş mektupla beş arzuhâl yazsa kafa patlatarak gazetelere makale yazmaktan daha fazla kazanır.

²⁰ 10 Mart 1927 tarihli ikinci tefrikanın sonu.

FAZIL AHMED: O halde monşeg, hiç buranın muhtar-ı evvelini falan aramaya hacet yok! Çünkü buracıkta tam size münasip kutu gibi bir dükkân var ki benim elimdedir. Hatta anahtarı bile bendedir. İsterseniz buyurun gidip bir görelim!

RASİM BEY: Âlâ! Buyurun gidelim!

(Fazıl öne düşer, ötekiler arkadan meydanı devre ve çiftenara onların adımlarına “düm tek, düm tek” diye tempo tutmaya başlar. On adım kadar yürürler.)

FAZIL AHMED: *(Birden geriye dönerek)* Aman birader, dikkat edin hendeğe geldik!

RASİM BEY: Hendek’e mi geldik? O halde hazır gelmişken Bostanbaşı’na da uğrayalım da orada bizim eski bir ahbap var, oturup beleşten bir kahve içelim!

FAZIL AHMED: Canım öyle Hendek değil, yani yolumuzun üstünde hendek var demek istiyorum! Üzerinden usturuflu atlayalım!

RASİM BEY: Sen merak etme, şimdiye kadar biz ne develere hendek atlatmışız, kendimiz mi atlayamayacağız?

(Biraz daha yürürler.)

FAZIL AHMED: Aman azizim yavaş yavaş, çünkü hafazan-Allah ayağımız bir kayıp da yuvarlandık mıydı soluğu tâ Kumkapı denizinde alırsız!

BEHZAD: Vay, burası ne karanlık yokuş böyle be! Hem de yollar ne bozuk! Rasim amca bu yokuş ne yokuşu acaba?

FAZIL AHMED: Buraya efendim, Bayezid’in arka tarafındaki Kâtip Sinan Mahallesi’nin Tatlı Kuyu Yokuşu derler ki, buradan gece düşüp kafası yarılmadan geçenler, ertesi sabah eslaf-ı şuradan Seyrani Baba Hazretleri’nin ruhuna üç koşma ile bir divan okurlar.

RASİM BEY: Merak etme Fazıl’cığım, ben şimdiden içimden okumaya başladım bile!

FAZIL AHMED: Kime okumaya!

RASİM BEY: Kime olacak, gece yarısı bizi bu karanlık berbat sokaklardan dolaştırıyorsun diye sana!

FAZIL AHMED: Aman azizim, o kadar hiddete, şiddete lüzum yok. İşte dükkâna yaklaştık! Hele biraz gayret!

(Yine yürümeye başlarlar, beş-on adım daha giderler. Bu esnada çalgı hafiften başlar.)

FAZIL AHMED: Durun bakayım, şu sokağın içinden bir ayak pıtır-tıları geliyor ama, acaba nedir?

BEHZAD: Mutlaka kadınlar, civardaki külüstür sinemalara palavra ve martaval seyretmeye gidiyorlar.

FAZIL AHMED: Değil efendim, değil. Bu gelenler civardaki külüstür sinemalara tenezzül eden kimselere benzemiyor. Bunlar herhalde kibar kimseler olsa gerek.

(O tarafa doğru bakarak.)

BEHZAD: *(Feneri sokağın içine tutup gelen kadınlara bakarak)* Sahih öyle, pek kibar şeylere benziyorlar, lakin onların peşindeki o susamcı Arap da kim öyle?

FAZIL AHMED: *(Eğilip bakarak)* Sus yahu, o, susamcı Arap değil; o, hani geçenlerde Amerika'dan gelen zenci, revü kumpanyasının tenoru! İhtimal, bu akşam hanımlara çarlistonun hususi figürlerini öğretmeye gelmiştir.

FAZIL AHMED: Her ne ise, gürültüyü kesin de bakalım, kimlerdir.

Çalgı sesi hızlaşır ve kadınlar nihaventten şu şarkıyı okuyarak ellerinde yelpazeler, arkalarında ferace ve yaşmaklar meydana dâhil olurlar:

Ah, cânâ firkatınle dembedem kan ağlarım
Yâd edip eyyâm-ı vaslı sînemi ben dağlarım²¹

²¹ Sözleri Hafız Sami Efendi'ye, bestesi Kemanî Tatyos Efendi'ye ait olan bu şarkının sözlerinin doğrusu şu şekildedir:

Ah cânâ firkatınle sînemi ben dağlarım
Yâd edip eyyâm-ı vaslı dembedem kan ağlarım
Şimdi mâtemgîr-i hüzn oldu siyâhlar bağlarım
Yâd edip eyyâm-ı vaslı dembedem kan ağlarım

(*Şarkı bitinceye kadar Fazıl Ahmed'le Rasim Bey sakin ve mütefekkir dinlerler, yalnız Rasim Bey arada sırada derin derin of çekerek göğüs geçirir. Behzad ise Rasim Bey'in koltuk altından gizlice başını uzatıp kadınlara bakarak yutkunur ve şarkı bitince muhavere başlar.*)

ŞANLI NİGÂR HANIM: (*Arkasındaki Namli Şikar Hanım'a dönerek*) Aa, hemşire bunlar da nedir böyle gece yarısı, ecil acıba karşımıza dikilmişler?

NAMLI ŞİKAR HANIM: (*Başını uzatıp erkeklere bakarak*) Aa, bunlar şey olmalı galiba... Seyyar sinema reklamı! Muhakkak sinemaların birinde bu gece Komik Şarlo tarafından böyle bir film gösterilecek! Aman Yarabbi ne de hoş ne de hoş! Hele şu ortadaki şişman pos bıyıklıya bakın, yüzüne baktıkça insanın gülmeden katılacağı geliyor, ne tuhaf adam!

ŞANLI NİGÂR HANIM: (*Erkeklere hitaben*) Bana baksanıza! Siz kimsiniz bakayım; in misiniz, cin misiniz?

BEHZAD: Ciniz, cin!

ŞANLI NİGÂR HANIM: Cin misiniz? Öyle ise kuzum cin babalar, canım babalar sakın bizi çarpmayın!

BEHZAD: Çarpmayız ama, dediğimizi yaparsanız. Yoksa alimallah üçünüzü de çarpar, kargacık burgacığa döndürürüz!

ŞANLI NİGÂR HANIM: Nedir o dediğiniz, eğer mümkünse yaparız!

BEHZAD: Bize bu gece burada bir çarliston oynarsanız, geldiğiniz gibi sizi buradan sağ salim koyuyoruz.

ŞANLI NİGÂR HANIM: Aa, yiğidim, arslanım, sizin istediğiniz çarliston olsun, fakat burada çarlistonu ne ile oynayalım? Hani cazbant?

BEHZAD: Ben şimdi fırlar, şuradan bekçinin davulunu alır gelirim!

ŞANLI NİGÂR HANIM: Sade davulla cazbant olur mu?

BEHZAD: Ben vaktiyle Darülbedayi'de Vasfi Rıza'dan öğrenmiştim, burnumla gayet güzel zurna çalarım, davulu da Rasim amcam gayet iyi vurur; olur, gider!

ŞANLI NİĞÂR HANIM: O halde emriniz başımızla beraber! Buyurun başlasın davul, zurna!

(Zurna ile çiftenara bir çarliston tuttururlar. Şanlı Nigâr'la hemşiresi Namı Şikar Hanımlarla peşlerindeki zenci halayıkla beraber çarlistona başlarlar.

Bu esnada ellerinde fenerlerle teravihten dönen Hacı Esmâ Hanım'la gelini Safinaz, baldızı Hayriye ve komşusu Saniye Hanımlar, bunları yolun ortasında davul, zurna ile çarliston oynarken görünce hep birden birbirlerine sokulurlar.)

HACI ESMA HANIM: Ayol kızlar, bu ne böyle gece yarısı mahallemizde? Yoksa burada yeni bir “Zuhuri Kolu²²” yeri açılmış da habermiz mi yok? Yoksa Deccal mı çıkmış? Örtünüz yüzünüzü kızlar, kıldığımız namaz boşa gitmesin!²³

RASİM BEY: *(Çarliston oynayanlara hitaben)* Yeter hanım kızlarım, yeter. Yoruldunuz, kâfidir artık!

ZENCİYE HOŞKADEM: *(Ağzı köpükler içinde hem oynar hem cevap verir.)* Ayov, daha şimdi başladık... Daha banım babaları görünmedi, daha Rukuş Hanım gelip görünmedi. Siz çalım, daha oynayalı?

RASİM BEY: İyi ama bacı, gece yarısı oldu, sen Rukuş Hanım'ı mayısın on dokuzuncu cumartesi günü Çoban Çeşmesi'ndeki²⁴ âleminde görürsün! Hiç çarlistonda Rüküş Hanım görünür mü?

ZENCİYE HOŞKADEM: Gorunur, gorunur. Ban kaçan akşam Bayoğlu'sundaki Frenk tiyatrosunda bizim Amelikanlı hemşehrilere musafir gitmişdim. Orada hap barabar dınga düduk oynarken Rukuş Hanım'ı gorduk.

²² Zuhuri Kolu, Han Kolu'yla birlikte XIX. asırda faaliyet gösteren iki büyük ortaoyunu kolundan biridir. Pek çok oyun sergilemişlerdir. Sonraları “Zuhuri Kolu” ifadesi doğrudan “ortaoyunu” anlamında da kullanılmaya başlanmıştır (Nutku, 2017: 194).

²³ 11 Mart 1927 tarihli üçüncü tefrikanın sonu.

²⁴ Okunamadı. meyyalga ?

RASİM BEY: Vay, demek Amerikalı zencilerin içinde senin hemşehrilerin var.

ZENCİYE HOŞKADEM: (*Oyunu bırakarak*) Vuar ya! Hatta bizim kadar gumrukdaki kolbaşı Dilfıkar kadın onlara yarın akşam evinde bir aside balosu vürecek.

BEHZAD: Öyle ise bacı, biz de gelip orada konfeti yerine hazırunun başına birer avuç susam serpelim! Ne dersin?

RASİM BEY: Haydi şimdi artık susamı, simidi bırakın da işimize bakalım, gece yarısı oldu. Hâlâ biz kiralık dükkân arayacağız!

ŞANLI NİGÂR HANIM: Kiralık dükkân mı arayacaksınız? Nasıl dükkân arıyorsunuz bakayım efendi baba?

RASİM BEY: Bayağı, şöyle küçük, iki kişi sığacak kadar bir dükkân arıyorum kızım!

ŞANLI NİGÂR HANIM: Aa, öyle ise bizim dükkânı tutsanız a! Tam istediğiniz gibi... Hem de kirası gayet ucuz!

RASİM BEY: Nerede efendim sizin dükkân?

ŞANLI NİGÂR HANIM: Nah efendim, şuracıkta, köşe başında. Bakınız görünüyor. (*Meydanın bir köşesinde duran dört köşe masayı gösterir.*)

FAZIL AHMED: Ay canım efendim, sizler bu dükkânın sahibi misiniz?

ŞANLI NİGÂR HANIM: Sahibiyiz zahir!

FAZIL AHMED: O halde, benim sizi tanımaklığım lazımdır. Size kimler derler bakayım?

ŞANLI NİGÂR HANIM: Ayol, bizi ümmü'l-cihan bilir. Bize adla, sanla Şanlı Nigâr'la Namlı Şıkar derler.

FAZIL AHMED'LE RASİM BEY: (*İkisi birden gözlerini açarak*) Nasıl, Şanlı Nigâr'la Namlı Şıkar mı?

ŞANLI NİGÂR HANIM: Evet efendim! Yoksa ismimize aşına mı çıktınız?

RASİM BEY: Sizinle değil ama galiba hatıramda kaldığına göre vaktiyle rahmetli hanım validenizle epey [hukukumuz vardı].

ŞANLI NİGÂR HANIM: Öyle ise dükkân işinde aza çoğa bakmayıp kolay uyuşuruz. Buyurun isterseniz dükkâna doğru gidelim, bir görünüz!

RASİM BEY: Buyurun gidelim!

(Kadınlar önde, erkekler arkada köşedeki masaya doğru yürümeye ve çiftenara da adımlarına göre tempo tutmaya başlar.)

BEHZAD: (*Rasim Bey'e hitaben*) Amca be, daha çok gidecek miyiz? Benim ayaklarıma kara su indi artık, ne uzak yerde imiş bu dükkân!

ŞANLI NİGÂR HANIM: Aman efendim, şuracıkta işte bakınız, geldik demektir. (*Masayı göstererek*) İşte karşınızda!

RASİM BEY: (*Masaya bakarak*) Ay, dükkân dediğiniz şu görünen dört ayaklı mı?

ŞANLI NİGÂR HANIM: Evet, tâ kendisi! Nasıl, güzel değil mi? Nur içinde yatsın oncağızı bize bırakanlar, yoksa her şeyin ateş pahasına olduğu bu zamanda, böyle bir yenisini yapayım deseniz kâbil değil yapamazsınız!

RASİM BEY: Doğru! (*Masaya yaklaşarak*) Lakin hanımefendi, tâ o kadar yoldan buraya boşuna zahmet edip geldik.

ŞANLI NİGÂR HANIM: Neye?

RASİM BEY: Biz buraya kadar yürüyeceğimize Behzad'ı göndersek, o, dükkânı omuzlar, bizim yanımıza getirirdi. (*Masaya bakıp gülererek*) Hay gözünü sevdiğimin dükkânı hay! (*Behzad'a hitaben*) Nasıl evlat, ikimiz birden sığabilir miyiz?

BEHZAD: Birimiz üstüne, birimiz altına oturursak sığarız gibi ama!

FAZIL AHMED: Canım, siz de amma müşkülpesent insanlarmışsınız ha! Adeta üç kuruşa *İkdam*'ı bulmuş, bir de ilavesini arıyorsunuz!

RASİM BEY: Hanımefendi, sormak ayıp olmasın ama, bu dükkânın kirası ne kadar?

ŞANLI NİGÂR HANIM: Efendim çok değil, fakat biz katiyen kira diye sizden para namıyla bir şey almayız. Sade para yerine her ay başı benimle hemşireme ufarak birkaç hediye alırsanız kâfî!

RASİM BEY: Ne gibi hediye?

ŞANLI NİGÂR HANIM: Bendenize her ay başı bir Alamud manto, bir çift iskarpin, iki çift kareli, şantrajlı çorap, bir şişe kolonya, bir şişe lavanta, bir kutu kokulu sabun, bir kutu pudra, bir kutu allık, bir diş pastası, altı top ruj alır, arada sırada yani kandil, bayram, seyran günleri biraz pasta, fondan, çokolat hediye edersiniz, olur gider!

RASİM BEY: (*Alayla*) Aa, bir şey değil! (*Behzad'a dönerek*) Öyle değil mi Behzad? İnan bunları ağza alıp da birer birer sayıp dökmeye değmez!

BEHZAD: Elbette, elbette... Doğrusu hanımefendi, dükkânı adeta bize besbedava, meccanen veriyorsunuz demektir.

ŞANLI NİGÂR HANIM: Fakat efendim, hemşirem kendi hesabına neler ister ona karışmam!

RASİM BEY: Tabii, onun hakkı ayrı, sizinki ayrı. O da istesin, bakayım neler isteyecek? (*Namlı Şikar'a hitaben*) Haydi hanım kızım, sen de say bakayım, neler istediğini!

NAMLI ŞİKAR HANIM: Bilmem ki, neler isteyeyim? Sıkılıyorum!

BEHZAD: (*Göbeğini sallayarak*) İşte yahu, sıkılacak ne var, yabancı mıyız? Malum ama, isteyenin bir yüzü, vermeyenin iki yüzü karadır.

NAMLI ŞİKAR HANIM: Ben de ablam gibi çok bir şey istemem; istesem istesem sizden aydan aya... Ne diyeyim bilmem ki... Bir tane inci kolye, sonra üzeri renkli bir adet fiyanko... Ondan sonra efendiciğizime söyleyeyim, iki tane gayet ince ipekten baş tülü, sonra efendim, çarlistonda yorulup hafakanım tuttuğu vakit birer damla almak üzere birer şişe Validol Kanfre, birer şişe de Pozyon Kordiyal... Ve daha sonra efendim...

BEHZAD: Ay daha var mı, daha bitmedi mi?

NAMLI ŞİKAR HANIM: Bitmedi ama efendim, şimdilik aklımda olanlar bunlar!

BEHZAD: Eh, o halde kalanını bi'l-ahire kontrata derc ederiz. Şimdilik pazarlığımız uydu demektir, şurada bir hokka, kalem bulup kontratımızı yazalım! (*Rasim Bey'e hitaben*) Haa, sen ne dersin amca, hanımların şeraiti gayet muvafık değil mi?

FAZIL AHMED: Doğrusu çok muvafık. Hani ya, şimdi İstanbul'da bundan ucuz ve gayet elverişli başka bir dükkân da bulamazsınız.

ŞANLI NİĞÂR HANIM: O da vallahi efendi peder, sizi ilk görüşte kanım kaynadı da onun için veriyorum. Yoksa kâbil değil ben bu dükkânı bu kadar ehven vermezdim!

BEHZAD: (*Rasim Bey'e hitaben*) Amca, hanımlara sor bakalım, hazır cigaraları varsa pazarlık şerefine birer tane versinler, zira akşamdan beri cigarasızlıktan başım dönmeye başladı.²⁵

RASİM BEY: (*Hanımlara hitaben*) Demek hanımefendiler, dükkânınızı ancak bu şeraitle bize verebileceksiniz!

ŞANLI NİĞÂR HANIM: Evet, o da efendim, sizin güzel hatırınız için!

FAZIL AHMED: O halde işimiz oldu bitti demektir. Lütfen anahtarı teslim buyurur musunuz efendim?

ŞANLI NİĞÂR HANIM: Aa, efendim kefilsiz, küreksiz, kontratsız nasıl olur?

FAZIL AHMED: Kefil ben olurum efendim!

ŞANLI NİĞÂR HANIM: Fakat biz sizi tanımıyoruz ki!

FAZIL AHMED: Aman efendim, nasıl tanımıyorsunuz? Bendeniz, bu mahallenin bekçisi değil miyim?

ŞANLI NİĞÂR HANIM: Nasıl, bu mahallenin bekçisi mi? Ay Fazıl Efendi siz misiniz?

FAZIL AHMED: Ne sandınız ya!

²⁵ 12 Mart 1927 tarihli dördüncü tefrikanın sonu.

ŞANLI NİGÂR HANIM: Aa, affedersiniz, gece olduğu için birdenbire tanyamadım. Nasılsınız Fazıl Efendi, iyisiniz ya inşallah!

FAZIL AHMED: Çok şükür efendim, sizi gördük daha iyi olduk.

ŞANLI NİGÂR HANIM: O halde Fazıl Efendi (*koynundan anahtarı çıkararak*) buyurun işte dükkânın anahtarlarını size teslim ediyorum, siz de bildiğiniz gibi efendilere teslim edersiniz, biz de aydan aya gelir dükkândan hediyelerimizi alır gideriz. Şimdilik Allah'a ısmarladık!

FAZIL AHMED: Pekâlâ efendim! Güle güle, safalar geldiniz.

(*Kadınlar giderler.*)

FAZIL AHMED: (*Rasim Bey'e*) Lakin Rasim'ciğim, uzun etme, öyle bir kelepirci elde ettiniz ki... Adeta sudan ucuz. (*Mahut masaya eliyle vurarak*) Hem de ne güzel, portatif bir dükkân. Baktınız ki burada işlemedi, omzunuza alınca geçersiniz başka semte!

RASİM BEY: Ya orada da işlemezse?

BEHZAD: Merak etme amca, asrî bir pehlivan yakısı açar işletiriz!

FAZIL AHMED: Asrî pehlivan yakısı da nedir?

BEHZAD: Ne olacak? Gazetelerle reklam! Bir hafta üst üste elli papeli gözden çıkarıp da "Son moda mektupçuluk ve arzuhalcilik...". Yüz satır mektubu ve iki sahifelik layihayı bir saniyede makine süratiyle yazıyoruz. Yazdığımız muharriratin tesir-i kat'isi mücerreb ve muhakkaktır. Uzun müddet Amerika'nın mektup ve arzuhal kralı Mister Con Edvar cenaplarının müessesesinde staj görerek aliyülâlâ şahadetname ile memleketimize avdet eden asrî mektup ve arzuhalci Rasim-Behzad Müessesesi... Her şeyde menfaatlerini gözeten hanım ve beyefendiler Yeni Cami avlusuna uğramadan evvel bir kere dükkânımızı teşrif etmelidirler. Yazdığımız herhangi bir mektubun, daha mürsel-i ileyhine vasıl olmadan evvel, mûmâ-ileyh tarafından mündericatına kesb-i ittılâ edilmesini arzu edenler için hususi atliyoruz vardır." diye kendimizi şatafatlı bir-iki reklam ettik miydi tamamıdır keyfimiz!

FAZIL AHMED: O halde buyurunuz dükkânın anahtarlarını. Besmeleyi çekip bu geceden işe başlayınız, ben de gidip şimdiden sizi şura-

da burada şifahî reklam ederek birer ikişer müşteri göndermeye başlayayım!

RASİM BEY: (*Anahtarı alarak*) Pekâlâ! Haydi bakalım Behzad, başlayalım! Çıkar cebinden hokka, kalemi!

BEHZAD: (*Cebinden bir hokka, bir kalem, bir deste kâğıt çıkarıp masanın üzerine koyarak*) Haydi efendiler, haydi hanımlar başlıyor. Mektup, arzuhal, layiha, telgraf, muharrirat, makale, hikâye, şiir, tiyatro, yevmiye defteri, ne olsa yazıyoruz!

RASİM BEY: Rika mı istersiniz, sülüs mü, nesih mi, talik mi, divani mi, kufi mi, celi mi, hangi hatla isterseniz o hatla yazıyoruz.

FAZIL AHMED: Oh oh oh... Doğrusu koltuklarım kabarıyor. Haydi Allah size kâr açıklığı versin, işte ben gidiyorum!

RASİM BEY: Güle güle! Yine büyük safa geldiniz! Bizi duadan unutmayın!

(*Fazıl Ahmed gider.*)

BEHZAD: Amca ya, şayet gelenler Fransızca bir şey kaleme aldirmek isterlerse ne yapacağız? Malum a, benim Fransızcam biraz yavandır.

RASİM BEY: Merak etme, Fransızca muharriratın müsveddelerini *Akbaba*'cı Yusuf Ziya'ya kaleme aldırırız!

Bu aralık zurna ile çiftenara "Kadife Yastığım Yok" makamından Yahudice şu şarkıyı çalmaya başlarlar:

*Dekadife kave sal
Mazdeti el dostum nu
Tukaberata pizi
Meyhanede postum nu*

BEHZAD: Hah işte birisi geliyor ama!

RASİM BEY: (*Arkasına bakarak*) Galiba müşteri olmalı, bize geliyor.

(*Biraz sonra Musevi şairlerinden İzak Ferrara Efendi aynı şarkıyı söyleyerek meydana girer.*)

BEHZAD: Hani ya efendim, yazıyoruz, çiziyoruz, harfleri yan yana getirip bir kâğıda diziyoruz!

İZAK EFENDİ: Surada papelleri cibde koyunca Beğoğlu'na yidüb yeziyoruz, orada hepsini birer birer eziyoruz!

BEHZAD: Oo, bu mutlaka şair olmalı, benim laflarıma ne güzel ayak uyduruyor!

İZAK EFENDİ: (*İkisini birden Yahudice selamlar.*) Boynoz novces²⁶ ağalar! (*Akşamlar hayr olsun.*)

RASİM BEY: Ooo, boynoz novcesi bazirgan! Ki haber ez boyno?²⁷ (*Ne haber, iyi misin?*)

İZAK EFENDİ: Eh, hamid olsun, iyi diyelüm de iyi olalum! Şey efendim, pardon, size bir şey soracaim!

RASİM BEY: Sor bakalım?

İZAK EFENDİ: Buralarda varmış bir yazıcı dükkânı, neresi biliyorsunuz?

RASİM BEY: Burasıdır efendim, sizi kim gönderdi?

İZAK EFENDİ: Beni bekçi Fazıl Efendi yönderdi, istiyorum benim Boynos Ayres²⁸'deki sevyilime bir mehtub yazdırayım!

RASİM BEY: Baş üstüne efendim, yazalım!

İZAK EFENDİ: Pek yüzel. Ama oncesinden pazarlık yapalım! Kaça yazacaksınız bir mehtup?

BEHZAD: Satırına göre bazirgan, satırına göre; kaç satır yazdıracaksınız?

İZAK EFENDİ: Kaç satır mı? Kaç satır doğarsa içimden o kadar yazdıracaim? Satır hesabı yapacayımıza yötürü yapsak olmaz mı?

BEHZAD: Götürüye aklımız ermez, biz satır hesabıyla yazarız.

²⁶ Buenas noches

²⁷ Es buena.

²⁸ Buenos Aires

İZAK EFENDİ: (*Parmaklarıyla bir şeyler hesaplayarak*) Pek yüzel, oyle olsun. A komo ez la okka satır?

BEHZAD: Anlamadım, ne dedin? Tekrar et bakayım!

İZAK EFENDİ: A komo ez la okka satır?

BEHZAD: Türkçe söyle be adam, anlamıyorum!

RASİM BEY: Yani, satırların okkası kaç demek istiyor.

BEHZAD: (*Rasim Bey'e*) Amca, darılma ama başlarım ha, sapıttın mı sen? Hiç okka ile satır olur mu? Galiba Yahudi bizimle alay ediyor.

İZAK EFENDİ: Yok be! Ne alay? Alay cuma yünü olur. Madam ki okka ilen işinize yelmiyor, oyleysan soyle bakalum, ni ye nes paras una satır?

BEHZAD: (*Rasim Bey'e hitaben*) Amca, gel bu adamla sen konuş, zira kafam kızmaya başladı!

RASİM BEY: (*Gülerek*) İlahi yavrum, Behzad'cığım, sen bugün bir esnafsın, hiç müşteriye karşı bu kadar dar yüreklilik olur mu? Yüreğini biraz geniş tut. Yani diyor ki, mademki okka ile işinize gelmiyorsa bir satırını kaç paraya yazarsınız?

BEHZAD: Peki ne için Türkçe söylemiyor?

İZAK EFENDİ: Ayda be, işte Türkçe soylıyorum, satırı kaç yazacaksınız?

RASİM BEY: Canım bazirgan, kavga etmeyiz, sen hele otur şu sandalyeye! Ne yazılacaksa başla söylemeye!

İZAK EFENDİ: (*Oturarak*) Peki, başlıyorum, alsın bakalum çırak kalemi eline!

BEHZAD: (*Kâğıdı, kalemi alır.*) Söyle bakalım!

İZAK EFENDİ: Ey benin yüzel sevyili Vitorya'm!

BEHZAD: (*Yazarak tekrar eder.*) Ey benim güzel sevgilim, git oraya!

İZAK EFENDİ: Nasin yit oraya be? Yim soyledi sana, yit oraya?

BEHZAD: (*Yazdığını parmağıyla yalayıp yeniden yazarak*) Öyle ise ey benim güzel sevgilim, gel buraya!

İZAK EFENDİ: Yim yelsin buraya?

BEHZAD: Sevgilin!

İZAK EFENDİ: Amma yaptın be! Dâ yelmesin, istemem, çünkükim dâ para kazanmadı iyice orada! Kazansın da oyle yelsin.

BEHZAD: (*Yazmaya başlar*) Sonra!

İZAK EFENDİ: Yazdın mı? Ey benim yüzel sevyili Vitorya'm!

BEHZAD: (*Başını sallayarak*) Fe-sübhanallah, yine git oraya diyor!

RASİM BEY: Canım Behzad'cığım, sen de lakırdıyı ters anlıyorsun! Bazirgan, git oraya demiyor, Vitorya diyor, Vitorya! Vitorya demek, yani Musevice bir kadın ismidir.

BEHZAD: Ha! Öyle söylesene! (*Yazarak*) Pekâlâ, yazdık! Ötesi?

İZAK EFENDİ: Dekayno, meyde ez re poesta!

BEHZAD: (*Yazarak tekrar eder.*) De ki ona, midye az bu posta!

İZAK EFENDİ: Ne midyesi, ne istiridyesi be? Sen ne laf anlamaz adamsın be!

BEHZAD: (*Hokka, kalemi fırlatarak*) Amca, gel bu mektubun alt tarafını da sen yaz, zira ben beceremeyeceğim!

RASİM BEY: Canım evladım, beceremeyecek bir şey yok bunda, yani sevgilisine benim diyor mektuplarıma ne için cevap vermiyorsun? Yoksa darıldın mı?

BEHZAD: Ha! Şöyle söylese ya, fakat ben, bunun Türkçesini yazıyorum!

İZAK EFENDİ: O bitti mi? Oyleysen yaz, ben burada senin için sabah sabah ağlayorum.

BEHZAD: Hah şöyle, Türkçe söyle!

İZAK EFENDİ: Senden acele mehtub bekleyorum, orada ne var ne yok? Bizin kunduracı Salamon ne yapıyor, yurnı yine esisi yibi mi, yok-

sa, dâ büyüdü mi? Oranın havası yuvazlarına nasin yeldi, yine oyle mavi mi, yoksa siyahlaşmaya başladı mı?

BEHZAD: (*Acele acele yazarak*) Yavaş, bazirgan yavaş, tane tane söyle, şaşırıyorum.

İZAK EFENDİ: Kulakları nasin, yine sağda, solda mı duruyor, yoksam one, arkaya mı yeçdi?

BEHZAD: Nasıl, nasıl? Rasim amca, vallahi bu herif bizimle alay geçiyor, nerde ise kalkıp tepeleyeceğim!

RASİM BEY: Kızma yavrum, geniş yürekli ol, müşteri ne isterse onu yazdırır. Sen yazmana bak!

İZAK EFENDİ: Nah be, zaten bitti be? Soyleyeceyim iki, uç satır bir şey kaldı!

BEHZAD: Haydi çabuk söyle!

İZAK EFENDİ: Bu taraftan sorarsanız, saludoz ez mi baba!²⁹

BEHZAD: Bu taraftan sorarsanız, salata istiyoruz babam!

İZAK EFENDİ: Yok, şalgam istiyoruz; salatayı da nerden çıkardın be!³⁰

RASİM BEY: Yok canım, öyle demiyor; saludoz ez mi baba demek Musevice “babam selam ediyor” demektir.

BEHZAD: (*Yazarak*) Ha, ha, ha! Peki bitti mi?

İZAK EFENDİ: Saludoz ez mi baba, saludoz ez mi mama... kaynamı sorarsan şindi yitdi hamama!

BEHZAD: Cehennem dibine kadar gitsin! Bitti mi mektup? Sen ondan haber ver!

İZAK EFENDİ: Bitti, merak etme! Baki: Mira presto em Balat, baylaremos on çarliston!

BEHZAD: Çarlistonu anladık, ama üst tarafı nanay!

²⁹ Saludas es mi baba.

³⁰ 13 Mart 1927 tarihli beşinci tefrikanın sonu.

RASİM BEY: Yani, gel artık da diyor, Balat'ta bir çarliston oynayalım!

BEHZAD: İsterse Hasköy'de³¹ oynasınlar! (*İzak Efendi'ye*) Al bazirgan mektubunu, bastır bakalım paraları!

İZAK EFENDİ: (*Bir elini sanki para verecekmiş gibi cebine sokar, diğer elini havaya kaldırıp Behzad'ın arkasına doğru gözlerini dikerek bağırmağa başlar.*) Ah, aman, aman, aman, aman!

BEHZAD: (*Hayretle*) Ne oldu bazirgan?

İZAK EFENDİ: Dâ ne olsun? Baksanıza, yövşenin başında bir otomobil bir adamı çiğnedi!

(*Behzad ile Rasim Bey ikisi birden telaşla geriye dönüp bakarlarken İzak Efendi parayı vermeden savuşur.*)

BEHZAD: Hani nerde yahu? Meydanda görünür böyle bir şey yok!

RASİM BEY: Acaba çiğnedikten sonra adamı alıp otomobil savuşmasın!

BEHZAD: (*Birden geriye dönüp İzak Efendi'yi karşısında göremeyince*) Oğlan, bazirgan ne oldu? Vay kurnaz herif vay, otomobil adam çiğnedi diye bizi kandırıp arkaya döndürünce savuştu ha! Gördün mü amca, ne yapacağız şimdi? Bizim ilk mektup böylelikle güme gitti!

RASİM BEY: Ne yapalım evladım, kısmet değilmiş, ikincisine bakalım!

BEHZAD: Âlâ, bu gidişle dükkân kirasını da bol bol veririz, ev bark da geçindiririz! Fakat ne kurnaz şeymiş o yahu!

RASİM BEY: Ey evladım, bugünkü modern iktisadın en birinci kaidesi, ahz ü itâda insanın daima karşısındakini mantara bastırmasıdır! İşte bazirgan da şimdi bunun en kestirme ve pratik bir usulünü tatbik etti ki, bundan dolayı kendisine güvenmek değil, bize yeni bir iktisadî marifet öğrettiği için hatta teşekkür etmeliyiz!

BEHZAD: (*Alay ederek*) Ya! O halde (*yerinden bir temenna ederek*) teşekkür ederiz bazirgan! Ama ay başında bakalım dükkân sahibi hanımlar, kuru teşekkürle kifayet edecekler mi? (*Sağa doğru kulak kabartarak*) O ne ya? Yine bir gelen var galiba!

Çalgı başlar ve Şehremaneti Heyet-i Fenniye'sinden bir zatla Fatih, Bayezid Daire-i Belediye ser-mühendisleri şu şarkıyı okuyarak meydana girerler:

Kıydan kıydan kıydan gel
Ortası çamur yoldan gel
Sen benimsin bana gel
Ortası çamur yana gel

BEHZAD: Ha! Buyursunlar beyim, bu taraf kupkuru, hele dükkânımızın önü tertemiz, çamur değil a, bir damla yaş bile bulamazsınız!

BİRİNCİ ZAT: Tabii bulamayız, biz her gün buralara sabahleyin erkenden ikişer tanzifat arabası birden gönderiyor, silip süpürttürüyoruz!

BEHZAD: Öyle ama, ya buralar kuru kuruya süpürülürken havalanıp da ağzımızdan, burnumuzdan giren tozlara ne diyelim!

İKİNCİ ZAT: Merak etme evlat, işte yaz geldi demektir, beş-on gün sonra yolları süpürtmeden evvel sulattırmaya başlayacağız!

BEHZAD: Ne ile sulatacaksınız, terkosla mı?

İKİNCİ ZAT: Bizim niyetimiz, taşdelenle sulatmaktı, fakat belediyelerin kaldırımcıbaşısı buna itiraz etti. Eğer taşdelenle yollar sulanırsa kaldırım taşları ayda bir delinir ve lehimlenmek ister, bu da çok masraflı olur dedi. Bunun için bu sene gülsuyu ile sulatmaya karar verdik! Yalnız meseleyi şimdiden münakasaya koymak lazım ki, bunun için bir münakaşa-name sureti kaleme aldırılmak istiyoruz. Demin yolda işittik ki buralarda kuvve-i kalemiyeleri mükemmel iki kişi bir yazıhane açmışlar, ehven fiyatla her nev' muharrirat yazıyorlarmış. Acaba biliyor musunuz, nerede bu adamlar?

RASİM BEY: Burada efendim, işte karşınızda aradığımız kimseler; buyurunuz, emriniz başımızla beraber! Buyurunuz, oturunuz!

BİRİNCİ ZAT: Buyurunuz, oturunuz diyorsunuz ama, efendi peder, nereye oturalım? Biz üç kişi, sandalyeniz bir tane!

BEHZAD: Zıyanı yok, nöbetleşe oturursunuz efendim!

(Üçü de birbirlerine bir hayli teklif ve tekellüften sonra nihayet üçüncü zat sandalyeye oturur.)

BEHZAD: Buyurunuz efendim, söyleyiniz, yazalım!

ÜÇÜNCÜ ZAT: Pekâlâ, başlayınız bakalım! Bu kere hulûl etmek üzere bulunan mevsim-i bahar bidayetinden mevsim-i sayfın nihayetine değin İstanbul esvak ve pazarının bir suret-i fenniye de iska ve tathiri daire-i acizanemizce taht-ı vücufta idiğinden işbu emr-i iska ve irva ve tathir ve tanzife talib olan kesan-ı mütehasşısınin yarından bi'l-itibaren bir hafta müddetle Bayezid, Fatih Daire-i Belediyeleri Heyet-i Fenniye'sine müracaatla isimlerini kaydettirmeleri ilan olunur.

BEHZAD: (Önündeki yazdığı kâğıda bakarak) Bu kadar mı efendim, başka bir şey yazacak mıyız?

ÜÇÜNCÜ ZAT: Hayır. O kadar efendim.

BEHZAD: Pek güzel, buyurunuz kâğıdımızı, bastırınız parasını!

BİRİNCİ ZAT: Parasını almanız için evvela bize pullu bir makbuzla müracaat edip miktarını levazım kalemine kaydettirmeniz ve bade'l-muamele tediye günü gelip vezneden almanız lazımdır.

BEHZAD: Ne söylüyorsunuz beyefendi, zaten alacağımız yarım lira bir şey. Bir de bunun için pullu makbuz yazmak, levazıma kaydettirmek, sonra tediye günü gelip vezneden almak olur mu? Yarım lira için, üstelik bir buçuk lira mı sarf edelim?

İKİNCİ ZAT: Ey ne yapalım, adet böyle!

RASİM BEY: Beis yok efendim, beis yok... Siz teşrif edin, yarın ben daireye gelir muamelesini yaptırırım!

ÜÇ BİR DEN: Pek güzel, şimdilik Allah'a ismarladık!

RASİM BEY: Güle güle efendim!

BEHZAD: Amca, sen evvela şuradan bana büyük bir eser-i cedit kâğıdı ver!

RASİM BEY: Ne yapacaksın?

BEHZAD: Üzerine kalın yazı ile “Bugün peşin, yarın veresiye!” yazıp duvara yapıştıracağım. Yoksa biz burada galiba sittin sene siftah edemeden dükkânı kapayacağız!

RASİM BEY: Dur acele etme, elbette nerde ise peşin paralılar düşmeye başlarlar.

Çalgı başlar ve arkasından yevmî gazetelerin heyet-i tahririye müdürleri şu şarkıyı okuyarak meydana girerler:

Ser-mürettip pek matiz
Yok mu bize havadis
Rotatifi sıkıştırır
Makineci Avadis

Trablus, Yafa, Hayfa
Dolmuyor altı sayfa
Martaval da kalmadı
Yazacak artık hayfa

Karşıda bakkal Yanko
Boynumuzda fiyanko
Çekiyoruz her hafta
Kar'ilere piyanko

Bakınız şu madama
Sırıttıyor adama
Muharrirler yakında
Diyecekler hep dama!

BEHZAD: Vay amca, bunlar kim böyle, cümbür cemaat ağır ezgi, fıstıkî makamla tutturmuşlar, bize doğru geliyorlar?

RASİM BEY: Behzad'cığım, bunları tanımadın mı kimlerdir?

BEHZAD: Galiba geç vakit karşı dönüşü yapan kokozlaşmış hovarda alayı olmalı!

RASİM BEY: Yok canım, amma yaptın ha! Yahu, bunlar hep bizim esnaftan. Yani bizim sabık kapı yoldaşları! Baksana, görmüyor musun, tak şu gözlüğünü de bak. Başta *Cumhuriyet*'in Hacı Ali Kaptan'ı, nam-ı diğer Abidin Daver'i, yanında *Milliyet*'in Felek Burhan'ıyla Derviş Çinari'si, nam-ı diğer Edhem İzzet'i, arka sırada *Vakit*'in Şeyh Türülü'sü Toplu İğne ile *İkdam*'ın Yar Fidan Boylu'su, en arkada da bizim *Akşam*'ın ezelden mest-i nazı Senih Muammer'le Hilali Çorbacı, şu kenarda duranlar da *Son Saat*'in idare memuruyla Topkapılı Hafız'ı! Haydi bakayım evladım, Behzad'cığım seslen, kendini göster! Bunların karşısında bülbül gibi öyle bir şaklamalısın ki parmakları ağızlarında kalsın!

BEHZAD: Sen merak etme amcacığım, ben yaparım. (*Öksürüp yutkunduktan sonra*) Hani ya, yazıyoruz. Neler neler yazıyoruz. Ne makaleler, ne hikâyeler, ne romanlar, ne sergüzeştler, ne havadisler, ne alaylı, eğlenceli şeyler yazıyoruz. İlmî mi istersiniz, edebî mi, felsefî mi, iktisadî mi, tarihî mi, coğrafyaî mi? Her çeşitten rekabet etmez derecede ehven fiyatlarla enva şeyler çızıktırıyoruz. Beyler, efendiler, ağalar; hakiki yazı likidasyonu buradadır. Bizden yazı alanlar her cihetçe istifade ederler. Çünkü yazılarımız ne tashih ister, ne de sonradan tekzip veya tavzih! Makale ve hikâyelerimiz taptazedir, bayat mal bizde asla yoktur. Hazır, ısmarlama ne isterseniz hepsi de orijinaldir. Peşin para ve toptan alanlara yüzde otuz iskonto! Her çeşit kar'ının nabzına göre şerbet verecek yazılarımızdan bir kere alanlar sözlerimin sıhhatini derhal tasdik edeceklerdir. Aynı zamanda yazılarımız kâmilen muhayyerdir.

Şayet yazılarımızın içinde kar'iler tarafından beğenilmeyen olursa derhal okka ile iade olarak geriye alırsınız. Haydi efendiler, beyler, ağalar; tereddüde mahal yok, derhal mağazamıza buyurup her çeşitten, her renkten siparişlerinizi veriniz!³²

ABİDİN DAVER: (*Behzad'a hitaben*) Pekâlâ efendi birader! Siz bu sayıp döktüğünüz yazıların düzinesini kaç yazıyorsunuz?

³² 14 Mart 1927 tarihli altıncı tefrikanın sonu. (mâ-badı ve birinci faslıñ sonı yarım)

BEHZAD: Yazısına göre arkadaş. Malum a, yazı var, yazıcık var! Siz ne çeşit yazı istiyorsunuz?

ABİDİN DAVER: Ben denize ait yazı isterim!

BEHZAD: Estağfurullah! Zat-ı alinize ait ne gibi yazı istersiniz?

ABİDİN DAVER: Hayır efendim, anlatamadım, yani ben denizlere, vapurlara, gemilere ait yazı isterim!

BEHZAD: (*Gözlerini açarak*) Ha! Şu mesele... O halde siz, yarın akşam teşrif ediniz! Çünkü ben ancak yarın Mumhane İskelesi'nin sandalcılar kâhyasıyla biraz görüşüp bu bapta icap eden malumatı toplayabilirim!

(*Edhem İzzet'le Felek Burhan'a hitaben*) Siz ne biçim yazı istiyorsunuz delikanlılar!

FELEK BURHAN: Ben mizahî, eğlenceli, alaylı, taklitli, tuhaf yazılar isterim!

BEHZAD: Sen de yarın öğleden sonra bir uğra! Çünkü öğleden sonra Meddah Sürûrî Efendi buraya gelecektir. Bu hususta onunla bir görüşeyim!

FELEK BURHAN: Lakin bana muhakkak bu akşam lazım, çünkü yarınki sütunlarıma koyacağım!

BEHZAD: Bu akşam muhakkak lazımsa, şuradan sap, daha vakit erken, belki perde bile açılmamıştır. Naşid'in tiyatrosuna fırla, bir kenara çekil, kalemini kâğıdını çıkar, birinci perdeden sonuncu perdenin nihayetine kadar not tut! Alimallah sana değil bir günlük, bir aylık sermaye çıkar! (*Vakit'in Toplu İğne'sine hitaben*) Sen ne cins yazı istiyorsun erenler?

TOPLU İĞNE: Ben de hemen refik-i muhteremim nüktedan-ı şehîr, mizah-nüvis-i bi-nazir, mukallit ve âlâ güftar, sportmen, aheste-reftar Felek Bey'in istediğinin aynısını isterim!

BEHZAD: Yani sen de güldürücü şeyler istiyorsun değil mi? O halde sen de geç onun yanına! (*İkdam'cılara hitaben*) Ya siz ne istiyorsunuz?

İKDAM'IN FİDAN BOYLUSU: Biz kalenderiz, ucuz olduktan sonra ne olursa makbulümüzdür!

BEHZAD: Peki, siz kaç kuruşa kadar bir yazı istiyorsunuz?

İKDAM'CI: Cevdet Bey matbaadan çıkarken bana bir buçuk lira verdi. Bunun dedi, yarısını tiyatro tenkidi yazmaya gidecek muharrire ver, fakat tembih et, hepsini bu gece harcamasın, birazını da yarın akşam saklasın! Diğer kalan yarısının bir kısmını gittiğin yerlerde harca, mütebakıyesiyle de bak, ucuz, elden düşme bir makale filan bulabilirsen al getir. Fakat yazıyı veresiye kurtarabilirsen daha âlâ olur dedi.

BEHZAD: Öyle ise, sen yanlış gelmişsin buraya evladım! Sen yarın sabah erkenden kalk, Yeni Cami'ye git Yeni Cami'ye! Orada aradığını bulursun. Hatta umduğundan daha ucuz bulursun. Senin aradığın yazılar bizde yok! (*Son Saat'in idare memuruyla Topkapılı Hafız'a hitaben*) Siz ne çeşit şey istiyorsunuz ağalar!

İDARE MEMURI KAZIM: (*Hafız Said'in yüzüne bakarak*) Söylesene be, ne duruyorsun?

HAFİZ SAİD: Ne söyleyeyim? Parasını sen vereceksin, sen söyle!

KAZIM: Biz... Şey... Ne idi onun adı... Efendime söyleyim... Hani ya... Karışık... Alacalı... Türlü, yani bir ondan bir ondan istiyoruz. Nasıl derlerdi onun adına be!

HAFİZ SAİD: Yani varyete istiyoruz!

KAZIM: Hah, varyete, varyete... Mesela tarihten tuttursun...

HAFİZ SAİD: Evet tarihten tuttursun, şöyle coğrafyayı filan bir koлаçan ettikten sonra...

KAZIM: İlm-i eşyada karar kılınsın!

SAİD: (*Hiddetle*) Yok, hıfz-üs-sıhhada karar kılınsın! Yahu, ne söylüyorsun sen, saçmalama, gülerler ha! Karşımızdakilere baksana bir kere, kaçın kurası onlar? Bak, Ahmed Rasim Bey, bıyık altından sana gülme-ye başladı bile...

BEHZAD: (*Hafız Said'e hitaben*) Demek siz varyete yazısı istiyorsunuz öyle mi?

SAİD: Eyvallah! Lakin malum a, biz kolay kolay kül yutan takımından değiliz; öyle edebî imiş, ilmî imiş filan diye akşamları vakt-i kerahetten sonra çıkıktırılmış külüstür, cavalacoz şeyleri istemeyiz. Biz tertemiz, ayna gibi, okurken insanın bir daha okuyacağı gelen yazılar isteriz, anladın mı arkadaş? Bize vereceğiniz yazıları, geceleri Topkapı'daki Yetim-zade Mahallesi'nin kadınları okurken sanki Billur Köşk'ün hikâyesini okuyormuş gibi tâ sabahacak göz kırpmadan okumalı. Sonra vapurda acıbadem kurabiyesi ile Amerikan fıstığı yerine herkes bizim gazeteden bir tane alıp gönlünü eğlendirmeli!

BEHZAD: Anlaşıldı, anlaşıldı. Lakin yavrum, siz gazetenize buradan para ile yazı alacağınıza, sahaflardan bir-iki düzine eski kitap alıp tornistan ettirseniz daha iyi değil mi?

SAİD: O cihet sana ait değil, sen bizim istediğimizi yapacak mısın, ona bakalım! Yoksa Kazım'la beraber cızdamı çekip tüyelim mi?

BEHZAD: Kızmayın imanım, darılmayın, siz yoksa bize mangizden haber verin, mangizi ganice uçlarırsanız istediğinizden âlâsını yazar veririz.

SAİD: Mangizden yana hiç korkmayın, ha bizim Topkapı mezarlıklarında kozalak, ha idare memurumuzda mangiz, hepsi bir!

BEHZAD: O halde yarın sabah erkenden damlayın, istediğiniz var-yete makale hazırdır.

(*Bizim Akşam'cılardan Giritli Hilali'ye hitaben*) Sen ne istiyorsun Çorbacı?

HİLALİ: Evvela azizüm, bana bir cigara verin; sünkim, basım döndü bugün!

BEHZAD: (*Bir cigara uzatarak*) Al evvela sana bir cigara, başka?

HİLALİ: Başka... Bir de efendim, ee, emena dostina miya ispiрто!

BEHZAD: (*Alayla*) Çelebi, muki ispiрто me... eki sakmaki [çakmakı]

HİLALİ: Tilayi?

BEHZAD: Arnavut Köyü'nün çileği!

HİLALİ: Çilek satar siz burada?

BEHZAD: Hayır, kiraz satar! Sağır mısın, yoksa mankafa mısın be adam; akşamdan beri bar bar bağıyoruz ki yazı satıyoruz diye!

HİLALİ: Angi yazı satıyorsunuz?

BEHZAD: Gelecek yazı! Şimdiden ehven fiyatla satıyoruz, ister misin?

HİLALİ: Gelecek yaz, gelecek yaz... Sen Köroğlu, ben de Ayvaz!

BEHZAD: Hoppala! (*Rasim Bey'e hitaben*) Amca, bu da kim?

HİLALİ: Yok ben hekim... Kim söyledi ben hekim?

BEHZAD: Sana hekim diyen yok, git işine! Haydi çek arabanı!

HİLALİ: Ne araba, ben yok arabazi!

BEHZAD: Hay Allah müstahakını versin senin, sen yok hekim, sen yok arabacı! Peki necisin sen, buraya ne diye geldin, ne istiyorsun?

HİLALİ: Ben istiyorum evvela bir cigara!

BEHZAD: Evvela ağızdaki bitsin! Daha şimdi verdim bir tane!³³

HİLALİ: Ziyani yok zanim... Fazla mal goz sıkarmaz. Sigara bu, biri ağızımda yanarken birisi de kulağımın arkasında elesine dursun!

BEHZAD: Sen şimdi cigarayı bırak da, söyle bakalım sen gazeteye dair ne istiyorsun?

HİLALİ: Ben evvel emirde maaslara zam isterim! Sünkim ortalık pahalıdır, malum a. Aldiyimiz para yetismez sade sigaramıza, kataloviz? Varsa sindi bir sigara vir bakalım, zira sok konusduk!

BEHZAD: Sen pek otlakçı bir şeye benziyorsun! Adın ne senin bakayım?

HİLALİ: Bana adı Hilali; tanır mısın Bilal'i... Muammer pipo iser; ben isterim ahali... Varsa bir sigara ahali, sindi vir bana bakalum.

BEHZAD: Çorbacı, sen gazeteci misin, yoksa cigara otlakçısı mı?

³³ 16 Mart 1927 tarihli yedinci tefrikanın sonu.

HİLALİ: Vire kim budala. Ben budala, bana soylersin budala, demek ben budala ha.

BEHZAD: Evet sen budala.

HİLALİ: Ya sen?

BEHZAD: Ben de o ne ki dala. Haydi bakalım, marş, çek arabanı, artık dükkânı kapayacağız, nerde ise davul çıkacak.

MUHARRİRLER: (*Hep birden yarı telaşla*) Eyvah, “Seyyah” geliyor!

BEHZAD: Seyyah da kim?

HİLALİ: Seyyah bilmiyorsun kim? Hani ya, yok mu bizim bir kavalzi basi? İyi kaval çalar. İşte o geliyor. Aman azizim, ağzını sıkı tut, karismam, aksidir ha!

BEHZAD: Gelsin de görelim bakalım!

(*Ağzında koca bir mansur neyle mahurdan taksim ederek Seyyah, nam-ı diğer Hakkı Süha meydana girer. Muharrirler hep birden birer köşeye çekilirler. Behzad, bilakis ileriye fırlayıp Seyyah'ı karşılar.*)

BEHZAD: Giritlinin söylediği gibi hakikaten kıyak kaval çalıyor yahu! Çaldığı havaya bakılırsa galiba sabaha karşı davarı suya indiriyor!

SEYYAH: (*Neyi ağzından çekip hiddetle*) Behey na-bekâr, sana kim söyledi beni koyun çobanı diye? Kim söyledi bu çaldığım nesnenin ismi kaval diye?

BEHZAD: Kaval değil mi o?

SEYYAH: Kaval senin burnun! Ne kavalı behey cahil, onun adı mansurdur, mansur. Sen mansuru bilir misin?

BEHZAD: Hangi Mansur'ı, şu Haliç vapurlarındaki Çımacı Mansur'u mu?

SEYYAH: (*Hiddetle*) Yok, şair Halil Nihad'ın biraderi, Trabzonlu Mansur'u!

BEHZAD: İhtimal, görsem onu da tanırım!

SEYYAH: Behey nâdân, ben sana öyle Mansur sormuyorum. Benim bahs ettiğim mansur, alaturka âlât-ı musikiyenin ser-efrazatından olan mansurdur ki, üstad-ı âlîşân Rauf Yekta dahi onunla nağme ve demsaz olurlar. İşte şu elimde gördüğün şey bir mansurdur! Bundan daha büyüğüne davud, daha büyüğüne de şah derler.

BEHZAD: Ne bileyim ben birader, ben onu kaval zannettim!

SEYYAH: O halde sen musikiye gayr-i vakıf, hatta bu babda echel cühelan birisisin!

BEHZAD: Estağfurullah! Beni öyle ufak tefek görüp de Karamürsel sepeti zannetme birader; ben de oldukça o işten anlarım. İnanmazsan (*Rasim Bey'i göstererek*) sor bak amcama! Belki İstanbul'da benim gibi gramofon çalacak yoktur.

SEYYAH: Gramofon mu? Hah, hah, hah, ha! Gramofondan başka bir şey çalamaz mısın?

BEHZAD: Yazı çalarım yazı!

SEYYAH: Nereden çalarsın yazıyı?

BEHZAD: Ekseriya Fransızcadan, bazen de İngilizceden, Almanca-dan çalar, altına imzamı basınca gazetelere, tiyatrolara dayarım!

SEYYAH: Sen alaturka musikiyi mi seversin, yoksa alafrangayı mı?

BEHZAD: Akşamları Balık Pazarı'nda alaturkayı, geceleri de Beyoğlu'nda alafrangayı severim!

SEYYAH: Demek her ikisine de aşinasın! O halde söyle bakayım bana, alaturkadan yegâhı mı seversin, düğâhı mı, segâhı mı?

BEHZAD: Ben hepsinden ziyade çalgıyı karşıma oturtup rakıyı önüme koyarak kehkâhı severim!

SEYYAH: Onu senin baban da sever! Söyle bakayım, Suyolcu Şakir Ağa kimdir?

BEHZAD: Onu git, Evkaf'daki Umur-ı Miyahiye Müdiriyeti'nden sor, ben su yolcular kâhyası mıyım?

SEYYAH: Büyük Dede'yi bilir misin, kimdir?

BEHZAD: Hayır! Büyük dedem öldüğü vakit daha babam bile dünyada yokmuş!

SEYYAH: Anlaşıldı, sen ilm-i musikide hakikaten bir kara cahilmişsin! Ben de durmuş da burada seninle çene çalıyorum. Haydi çekil karşımdan yıkıl! Ben nâdânla sohbetten hoşlanmam. Ben karşımda kendim gibi âkil, dâna, fâzıl kimesneler ararım!

BEHZAD: O halde yeni ulema-yı nev-cedidemizden Ali Canib Bey'i tavsiye ederim, git onunla konuş!

SEYYAH: (*Diğer muharrirlere bakarak*) Vay, sizler gece vakti burada ne arıyorsunuz böyle, cümbür cemaat!

ABİDİN DAVER: Gazeteler için şöyle ucuz, elden düşme yazı toplamaya çıkmıştık!

SEYYAH: Ey, buldunuz mu bari?

FELEK: Maatteessüf bulamadık, bize burasını, bu yeni açılan yazıcı dükkânını tavsiye etmişlerdi; fakat istediklerimizi orada da bulamadık!

SEYYAH: Niçin bulamadınız?

BEHZAD: Çünkü, biz boğazı tokluğuna yazı yazmaya tövbe ettik de artık, onun için... Yağma yok, şimdiden sonra, biz kafa patlatalım, biz zihin tüketelim, biz göz nuru dökelim, gazete sahipleriyle kitapçılar ihya olsun!

SEYYAH: Aferin delikanlı, bak bu sözlerin doğrusu hoşuma gitti. Lakin biz yazılarımıza fazla para istemekle, acaba patronlar verecekler mi dersin?

BEHZAD: Vermezlerse kolayı var. İşte dükkân hazır, yarından tezi yok, ortada ne kadar yazı yazan varsa taşı tarağı toplayıp buraya gelsinler. Bütün yazılarını burada kaleme alsınlar ve merhum Ömer Seyfeddin'in yaptığı [gibi] onları birer zarfa koyup üzerlerine fiyatlarını yazdıktan sonra raflara yerleştirelim; sonra isteyen gelsin, parasını peşin verip zarfı alsın gitsin!

DİĞERLERİ: (*Hep birden*) Muvafık, muvafık... Hem gayet muvafık... Yarından tezi yok, böyle yapalım!

FELEK: İyi ama bu vaktiyle gerekti arkadaşlar. Hepimizin de sene-lerden beri³⁴ balımız alınıp, limon gibi suyumuz sıkılıp po-samız çıktıktan sonra kaç para eder?

RASİM BEY: Merak etmeyin çocuklar, bizim daha çok yağımız, ba-lımız, suyumuz, selimiz var. Yeter ki, beş-on gün dinlenip kendimize ge-lelim!

HAZIRUN: (*Hep birden*) Öyle ise neyzen başı, çal bakalım, amele-i tahririn bu geceki tatlı hülyalarının şerefine!

Hakkı Süha, ısfahandan bir taksim eder ve arkasından Ey Gaziler'e başlar. Diğerleri hep beraber yeni Ey Gaziler şarkısını okuyarak yola düzü-lürler:

Ey gaziler, yol göründü yine masa başına
Zira geçti³⁵ çoktan kasa başına
Muharririn, her gün başka türlü tasa başına
Fikir sarf et, zihin yıprat, durma, düşün her zaman
El-aman âh, bu meslekten, el-aman âh, el-aman

Onlar bu şarkıyı neyle beraber okuyarak Koska Caddesi'ne doğru yü-rürlerken mahallenin bekçisi de sahur davulunu çalarak karşılarına çıkar ve o zaman cümbüş bir kat daha revnak kesp eder. Bunun üzerine Topkapılı Hafız Said bağırır:

Bir mecalim var, her kime

Diğerleri hep birden cevap vererek:

Ustamız Ahmed Rasim Bey'in başına! Ala ala, hey hey!

(Yazıcı'nın birinci faslı da böylelikle biter.)³⁶

(Akşam ile Aynı mahalde Rasim Bey'le karşı karşıya oturmuşlar.³⁷ Behzad iki dizi üstüne eğilmiş bir şeyler okuyor, Rasim Bey elinde bir süngerle hokkaları parlattıyor.)

³⁴ Bu kelime orijinal metinde silik olduğu için okunamadı.

³⁵ Bu kelime orijinal metinde silik olduğu için okunamadı.

³⁶ 18 Mart 1927 tarihli sekizinci tefrikanın sonu.

RASİM BEY: Evladım, Behzad'ım, yine öyle dalmış, ne okuyorsun bakayım. Böyle sessiz durmak olur mu? Seslen de müşteriler başlasın gelmeye!

BEHZAD: Adam gelip de ne olacak sanki? Dün akşam gelenlerden ne aldık ki, bu gece gelenlerden ne alacağız? Bırak biraz kafalarımızı dinleyelim, dostlar alışverişte görsün kâfi!

RASİM BEY: Olmaz evladım, olmaz. Bak, önümüz bayram. Evde çoluk çocuk her şey ister! Seslen de müşteriler sükün etsin!

BEHZAD: Haydi efendiler, hanımlar, beyler, ağalar! Buyursunlar efendim, buyursunlar. Koca İstanbul'da kaleminden kan damlayan yegâne ve güzide muharrir bendenizim! Arzu edilen bütün muharrirati ehven fiyatla yazıyoruz.

RASİM BEY: Nesir mi istersiniz, nazım mı; aruzla mı istersiniz, hece ile mi; serbest vezinle mi, yoksa büsbütün vezinsiz alamod mu? Her türlüünü yazıyoruz!

(Zurna ile çiftenara bir çarliston tutturur ve müteakiben ayaklarını çalgiya uydurarak Alamerikan traşlı, bağa gözlüklü, şık bir genç meydana gelir.)

BEHZAD: Al amca, varan bir! İşte birer birer düşmeye başladılar.

(Genç, Ahmed Rasim Bey'i Fransızca selamlar.)

GENC: Uu tiyen. Bonjur monviyö³⁸

RASİM BEY: (Taaccüple) Koman mon tosun?³⁹

BEHZAD: Vi, vi, vi bendeniz dahi jane pa kumpiri...⁴⁰ ve keza parise kü, jesu vi, on po mankafa! Kar repete sil vuple, ter amu eyler komple!⁴¹

³⁷ Cümlede boş bırakılan yerler orijinal metinde silik olduğu için okunamadı.

³⁸ Euh, tiens. Bonjour mon vieux (İşte, burada. Merhaba moruk)

³⁹ Comment mon [tosun]? (Nasılsın tosunum?)

⁴⁰ Oui, oui, oui [bendeniz dahi] je n'ai pas compris... (Evet, evet, evet ben de anlamadım...)

⁴¹ [ve keza] parce que, je suis, un peu [mankafa]! Kar répétez, s'il vous plait, terre amor [eyler komple]! (ve keza çünkü ben biraz mankafayım! Tekrar et lütfen, dünyaya âşık [herkes] komple!)

GENC: (*Gülerek*) Nasıl, nasıl, nasıl? Aman ne hoşuma gitti bu lakır-dınız. Doğrusu kafiyelere bayıldım. Sizde mutlaka biraz şairlik var! La-kin efendim, sormak ayıp olmasın ama, siz burada ne iş görürsünüz?

BEHZAD: Kim, biz mi? Biz yazıcılık yaparız, yazıcılık!

GENC: Yazıcılık mı? O halde Fazıl Ahmed Bey'in bana tavsiye etti-ği kimseler siz olsanız gerek!

BEHZAD: Vay, siz Fazıl Ahmed'i tanır mısınız?

GENC: Tanırım ya. Benim hususi edebiyat hocamdır. Bu gece beni buraya o gönderdi. Maksadım, size serbest vezinle modern bir şiir tebyiz ettirmektedir.

BEHZAD: Baş üstüne, edelim!

GENC: Pekâlâ, buyurun o halde ben söyleyim, siz yazın!

BEHZAD: Peki efendim, başlayın!

(*Genç söylemeye, Behzad yazmaya başlar.*)

Gökler bulutlu,

Ne mutlu!

Yağmur var, belki de kar var bu gece.

Yalvar bu gece.

Sabaha kadar yalvar!

Pantolon, ayağымda tıpkı moderen bir şalvar.

Bir şal var

Ki başında sevgilimin, halis Hint kumaşından.

İnce hilal kaşından

Bir kıl koparmak için bana bir cımbız lazım!

Kız lazım,

Hız lazım,

Yağmurdan sonra göğे bir alay yıldız lazım!

* * * * *

Gök bu gece lacivert,

Sevgilim gayet cömert.

Deniz siyahımtırak!

Ama ne pıtırak
Gibi gönlümden aşk, zihnimden türlü şeyler
Geçiyor beyler
“Ney”ler!

BEHZAD: N’eylerse güzel eyler!

GENC: Nasıl, anlamadım?

BEHZAD: Bir şey yok, devam buyurun efendim!

GENC: (*Düşünerek*) Ne dedimdi bakayım? Ha! Şey, yazınız:

Gibi gönlümden aşk, zihnimden türlü şeyler
Geçiyor beyler
“Ney”ler
“Mey”ler

BEHZAD: (*Gizlice Rasim Bey’e*) Ne o, amca yutkunmaya başladın?

GENC: Evet...

“Ney”ler
“Mey”ler
Ve tam bin bir ağızdan türlü türlü hey heyler!

BEHZAD: Bitti mi delikanlı?

GENC: Az kaldı!

BEHZAD: İyi ama ben yoruludum. Biraz kısa kes de nefes alalım!

GENC:

Nefes,
Ne ses,
Ne ufak bir hareket
Var. Bereket
Versin!

BEHZAD: Bereketini bul!⁴²

⁴² 19 Mart 1927 tarihli dokuzuncu tefrikanın sonu.

GENC: Nerde kaldı azizim?

BEHZAD: *(Önündeki kâğıda bakarak)* “Bereket versin” deyip kalmıştınız.

GENC: Evet...

Bereket versin rüzgâr ufuklarda belirdi,
Kehkeşanlar delirdi.
Delirdi kehkeşanlar,
Ay, güneşi nişanlar...

BEHZAD: *(Masanın üzerinden hokkayı kaldırıp Genç’in kafasına fırlatacakmış gibi yapar.)*

GENC: Ne yapıyorsun monşer?

BEHZAD: Ne yapacağım, ben de senin alnını nişanlıyorum!

GENC: Sebep?

BEHZAD: Daha sebep soruyorsun yahu? Sen sapıttın mı çocuk? Bunlar şiir mi, yoksa deli saçması mı?⁴³ Genç şairlerin kalfası Celal Sahir duymasın, alimallah seni yakandan tutunca Saka Çıkmazı’ndaki Tababet-i Akliye Cemiyeti’nin bir içtimasına götürüp işte size “hezeyan-ı teşaurı” hakkında canlı bir süje diye takdim eder ha! Haydi kâfidir artık yazdığımız, bastır bakalım paraları da siftah edelim!

(Genç masanın üzerinden kâğıdı alır ve para verecekmiş gibi elini cebine sokar. Behzad sevinçle hem öksürür hem yutkunur. Bu esnada Genç, meşhur “sonya”yı harc-ı âlem olan şu şekilde terennüm ederek ve zıplaya zıplaya arka arka yürümeye başlar.)

GENC: Yok para... Yok para... Yok para yok... Aradım hiçbir yerde bulamadım!

(O, bunu söyleyerek geri geri gittikçe Behzad da aşka gelip masadan fırlar, o da meydanda dönmeye başlar ve fırsattan bi’l-istifade Genç savuştur.)

⁴³ Edebiyat ve sanat tarihinin farklı zaman aralıklarında sanatçıların, içinde bulunduğu dönemle ya da içselleştiremediği çeşitli uygulama biçimleriyle hesaplaşmaya gittiği görülmektedir. Benzer yönelişler için bakınız: Balta, 2020.

RASİM BEY: (*Hâlâ meydana dönen Behzad'a hitaben*) Ne yapıyorsun oğlum, Behzad?

BEHZAD: Fokstrot yapıyorum amca, gel beraber oynayalım istersen! (*Etrafına bakınarak*) Ay bizim şair ne oldu, ay yoksa bu da mı savuştu? Tüü, Allah müstahakını versin, o da savuşmuş be! Vay köpoğlu vay, amma kurnaz şeymiş ha! Desene amcacığım, biz bu gidişle galiba yakında sermayeyi kediye yükleyeceğiz! Mal sahibi hanımlar da işleri yoksa ay başına hediyeleri beklesinler!

(*Çalgı başlar, Pişekâr'la Kavuklu kulak kabartırlar⁴⁴ ve sonra şu şarkı söylenilmeye başlar:*

*Düğünüm olmak için verdim bir netice
Geline bir sözüm var, güvey girdiğim gece*

Ve şarkıyı söyleyerek elinde bir muşamba fenerle Ubeydullah Efendi meydana girer.)

RASİM BEY: (*Behzad'a*) Galiba bir müşteri daha geliyor, seslen bakayım yavrum!

BEHZAD: Buyursunlar efendim, yeni güşat edilen yazıhanemize buyursunlar! Her nev' tezkireler, tahriratlar, istid'alar, mazbatalar, mektuplar...

RASİM BEY: Bilhassa îlâ nikâh ve düğüne davet tezkireleri...

BEHZAD: Ha, ha, ha! Evet. Bilhassa nikâha, düğüne, sünnet cemiyetine davet tezkirelerini ehven fiyatla yazıyoruz.

UBEYDULLAH EFENDİ: Esselam aleyküm ey azizan!

BEHZAD: Galiba adamcağız yanlışlıkla bizim amca'yı birisine benzetti ki, selam aleyküm Aziz Ağa diyor. Öyle ise ve aleyküm'e's-selam Leziz Ağa!

⁴⁴ Oyunun ilk sayfasında Pişekâr rolünde Fazıl Ahmed Bey, Kavuklu rolünde Ahmed Rasim Bey, Kavuklu Arkası rolünde ise Behzad Bey'in adı anılmıştı. Burada, sahnede Pişekâr Fazıl Ahmed Bey'in bulunmamasına rağmen, çalınan ezgiye "Pişekâr ile Kavuklu'nun" kulak kabarttıklarından bahsediliyor. İfadenin doğrusu "Çalgı başlar, Kavuklu ile Kavuklu Arkası kulak kabartırlar." şeklinde olmalıydı.

RASİM BEY: Canım Behzad, ne yapıyorsun? Bu, öyle senin bildiğin kimselerden değil. Karışmam ha, sonra karşısında afallarsın! O, bana Aziz Ağa demiyor, ikimize birden azizan diyor, azizan!

UBEYDULLAH EFENDİ: (*Dükkanâna bakarak*) Maşaallah, maşaallah, maşaallah, fetebarekallah, ahsenü'l-hâlikîn! Doğrusu memnun oldum, mahzuz oldum. Sizi böyle kâr u kesble leyl ü nehar meşgul gördükçe doğrusu iftihar iderim. El-kâsibü habibu'l-lah ve leysü'l-insan âlâ mâ-sa'y kelim-i mübareklerine imtisalen bu cây-ı ferah-fezada güşât ve tesis etmiş olduğunuz dükkançe-i sa'y ve tahrirden nâşî her ikinizi de an-samîmî'l-kalb tebrik ve tes'ide müsâraat ve badehu izn-i âliniz sadır olursa hem-ân-dem buradan müfârekât eylerim. (*Birden geriye dönerek geldiği tarafa doğru yürür.*)

BEHZAD: Bu da nesi? Baksana! Bey baba, nereye yahu, gel hiç olmazsa ufacık bir mektup yazdır da siftah edelim!

UBEYDULLAH EFENDİ: (*Tekrar birden geriye dönerek*) Siftah ki yani miftah vezninde bir kelimedir ve âlâ miftah kelimesi Arapçada ism-i âlet olduğu halde siftah kelimesi ne ism-i âlet, ne ism-i zaman, ne ism-i mekân, ne de ism-i masdardır ve bu kelime olsa olsa Arapça istif'âl babından "istiftah" kelime-i masdariyesinin ağızdan ağza geşt ü güzar ve devr-i daim kıla kıla tahaffüf ederek siftah suretine munkalib olmuş bir şekl-i muaddel ve muharref ve mütegayyiridir ki, bunun esahh ve efsahı "istiftah" olduğu halde el-yevm elsine-i avam-ı nasda "siftah" şeklinde zeban-zed olması "lügat-ı meşhur galat-ı fasihten evladır" fehvasınca elbette ve elbette haizdir. (*Rasim Bey'e hitaben*) Öyle değil mi a birader?

BEHZAD: (*Masadan kalkıp elleriyle işaret ederek*) Öyle öyle, evet öyle!

UBEYDULLAH EFENDİ: Madem öyledir, o halde benim artık burada beyhude yere izae-i evkat etmekliğime mahal yok. Müsaadenizle ben menzil-i maksuda azimet etsem fena olmaz.

(*Tekrar dönüp geldiği tarafa doğru hızla yürür ve o kaybolurken çalgı şu şarkıya başlar:*

*Lerdüivenden (merdivenden) tıngır mıngır in de gel
Alaca gız, yarı yoldan dön de gel*

*Üstte bodos, sıhılma, galh, sen de gel
Naz istemez, ciple (cilve) yeter deyindi
Alaca gız, kendim penbe geyindi*

Şarkının son mısraını okuyarak bir elinde istavroz, bir elinde yanar üç mumla Papa Eftim Efendi meydana gelir.)

BEHZAD: (*Papayı süzerek*) Eyvah! Bu papaz da kim amca? Galiba Fener'in yolunu şaşırmış olmalı!

PAPA EFTİM: Ne Fener'i⁴⁵ hey gidi? Fener'in torpah başına! Sen bilmiyon mu ki, bendeğuzu Fener'e gırmızı dipli bal mumu ile davet etseler getmem! Şimdi feneri neyi bira da, evvel emirde selam ver bahalım!

BEHZAD: Öyle ise kalispera papasaki!

PAPA EFTİM: Galispera da neyin nesi? Bizim galispera, galimera ilen alış verişimiz yoh! Türkçe dırlan ki ne dedüğünü anlayah! Yoğışa ahşamın hayr dememek için dilini eşşek arısı sohdu? De bahıyım, e!

RASİM BEY: Vay, Papa Eftim Efendi hoş geldin, hoş geldin!

PAPA EFTİM: (*Arkasına bakarak*) Hoş bulduh İrasim Beg! Ne yapıyon bahalım canım, nicedir görünmez oldun, eveli ara sıra bizim pakkal Nigdeli İstavri'nin Babayli'deki (Bab-1 Ali'deki) tükkanına uğrar, ahşamneynin bir-iki çahıştırır, ne iderdin. Bu gunlerde ise oraya da gudum-1 şerifin değmez oldu, yoğusam müşkilatı (müskiratı) an-cemaat terk mi ettin, yoğusam ırahıya tövbe mi saldın?

RASİM BEY: Heman heman onun gibi bir şey... Ne yapayım iyisini bulamıyorum ki...

PAPA EFTİM: İyisinin de ocacı yana, kotüsünün de... Ne yapah ki bir kere alışılmış... Geçende üzerinize şifalar, gozlerimdeki ıromatizmayı tedavi ettirmek için Dohtor Osman Mahzar Beğ'e getmişdim. Beni başdan aşağı soyup soğana çevirdikten sora tam bir iyice muayene etdi ve eytdi. Eytdi de Papa dedi, ırahıyı tiz biraılmazsan gozlerindeki ıromatizmadan gayrı, yahın zamanda bacahlarında da za'f-1 basar başlar. Bunun üzerine gorhdum biraz, azaltdım!

⁴⁵ Burası orijinal metinde silik olduğu için okunamadı.

Ey daha daha ne var, ne yoh bahalım! Bizim İncesulu basdırmacı Yurdan'ı gordüğün var mı! Ahlıma geldikçe kopoğlusu hâlâ gülesim geliyor. Nasıl etmişdi de, bildir yıl, Gadıköy'ünde deve yavrusunu tütün tabahasına goyup al bir cıhara sar diye Usta Manol'a uzatmış, Manol'un da odü patlamışdı!

BEHZAD: (*Hayretle*) Ne olmuştu ne olmuştu!

PAPA EFTİM: Elinin korü olmuşdı. Ne demeğe lafa gulah vermiyon da omuz veriyon hey gidi? (*Rasim Bey'e hitaben*) Hatta bunun üzerine Manolaki gızmış, deve yavrusunu fırlatınca Gınalı Ada pampurunun bacasından içeriye atmışdı!

BEHZAD: (*Gözlerini açarak*) Evet, hatta yine aynı günün akşamında, yavrunun anası gelip hiddetle Kınalı Ada vapurunu yutmak isterken o tarihte Seyr-i Sefain'in dava vekili olan esbak baro reisi Lütü Fikri Bey, Fatih'deki Develer Hanı odabaşısına katib-i adl vasıtasıyla bir protesto çekmişti de bu meseleyi yalnız *İkdam* gazetesi yazdığı halde diğerleri hep atlamıştı!

PAPA EFTİM: Dahası var!

BEHZAD: Elbet, daha bitmedi; daha meselenin mâ-ba'dı var. (*Rasim Bey'e hitaben*) Amca biz buraya yazıcılığa mı geldik, yoksa tımarhaneciliğe mi?⁴⁶

RASİM BEY: Yine neye hiddetlendin oğlum Behzad?

BEHZAD: Neye hiddetlendini var mı? Duymuyor musun, papaz efendi neler saçmalıyor? Hiç deve yavrusu tütün tabakasına sığar mı ve koca Kınalı Ada vapurunu anası yutar mı?

PAPA EFTİM: Ne sandın ya hey gidi? Bizim melmekatda, vaht u zamanılan Hottoboz oğlu Altıbarnah isminde bir Anastaş vardı. Mandayı ağzından yudar, burnundan çıkarırdı! İnanmazsan get de Balık Pazarı'nda Basdırmacı Daltaban Oğlu Haralanbo'ya sor! Ağnadım mı hey gidi ifranına, neziketine, guyran olduğım hey! Sen ne diyon? Evelallah, so-ra tam insanoğlu sankileyin neye gâdir değüldür? Bir tarihde bendeğuz

⁴⁶ 20 Mart 1927 tarihli onuncu tefrikanın sonu.

bilem değirmen daşını yüzük deye serçe barnağıma dahdım da Gaysarı'da yıllarca ele güne garşı caha satdım, senin habarın var mı?

BEHZAD: (*Aynı taklidi yaparak*) Bana bah sen, hey gozünün cıblıdağını sevduğum, yeter gayrık, yeter gayrık, de haydi, martavalı gısa kes de asıl mahsada gir! Bu ahşamınan beyle bir elinde üç mumlan bunun burasına gelmekden mahsadin nedir? Yoğusam, geçen gun mafat iden Gadıkoy metropolidinin mezarına mı gotürüyon bu mumları?

PAPA EFTİM: Yoh canım, emme yapdın ha! Benim bu ahşamınan buraya gelmekden mahsadım, gazevetelere bir tezkibname yazdırmahdır!

BEHZAD: Baş üstüne yazalım, haydi başla söylemeye, ben de başlayım yazmaya!

PAPA EFTİM: Yaz bahalım! *İkdam* gazevetesi başkâtibi, bilader-i azizim ifraniyetli, insaniyetli, zekevetli, Ehmet Cevded Beyefendi'nin taraf-ı nazikanelerine vusul bula!

BEHZAD: Yahu, senin mükemmel kitabetin de varmış be!

PAPA EFTİM: Ne sandın ya, Hottoboz oğlu, ben memlekatda Koroğlu kitabını su gibi ohurdum!

BEHZAD: Ey, devam et bakalım!

PAPA EFTİM: Ey benim bilader-i azizim Cevded Bey! Bu gunlerde bazı gazeveteler, benim hakkımda, birtakım horatalar cızıhdırarah, söz misali, bendeğuzun an-aslı Keskinli olmayıp Andavallı olduğumu beyan etmişlerse de elyevm fi-yevmina goynumda mevcut bulunan nüfus kütüğümde Tireli olduğum ayan beyan görsetildiği cihetle bu babda benimle Andavallı deye yaranlık etmek isteyenlerin sözlerine gulah asılmamasını, Balık Pazarı'ndaki bütün yağcı, basdırmacı ve bakkal esnafından irica ile cümleten ferade ferade selamlar edip ol mübarek hatır-ı şeriflerini sival iderim. Egerçi tarafımızdan sival buyurulacah olsa Allah şükür ne başımızın yuharisında bir derd, ne de sahalımızın telinde bir eksiklik vardır. El-baki, Mevla'm cemi cümlemizi basdırmanın düşünden ve beyaz öküzi de eşinden ayırmasın, âmin!

BEHZAD: (*Ellerini açarak*) Âmin! Bastır bakalım paraları!

PAPA EFTİM: Ne parası hey gidi?

BEHZAD: Mektup parası!

PAPA EFTİM: Avucunu yala, nehtuba da para olur mu? Yarın birini eve gönderün, saha bir torba tarhana ile bir gutu armut gurusu yollayım!

BEHZAD: Ne dersin amca, bir mektup için bir torba tarhana ile bir kutu armut kurusu kâfi midir?

RASİM BEY: Kâfidir canım, kâfidir. Papa zaten yabancı değil, hoş gör!

BEHZAD: Pekâlâ. Lakin ay başında dükkân sahibi hanımlar hediyelerini almaya geldikleri zaman tarhana ile armut kurusunu önlerine korskak kaldırıp kafamıza çarpmasınlar!

PAPA EFTİM: Deyindi ağalar, baha misade, sizlere doyum olmaz. Varaym biraz da bizim Aşçı Pendeli'ye pilav yiyeyim!

BEHZAD: Ama dikkat et, çünkü papaz her zaman pilav yerse midesi bozulmuş!

PAPA EFTİM: Gorhman, bozulan mide, melmekat Niğde. Azıgım pide, yimişim iğde olsun! Ağnadın mı hey gidi, işte ben gediyon! Gece-niz galinikta!

(Papa çıkar, çalgı Kürt havasına başlar. Biraz sonra palavra edebiyatı muharrirlerinden Esad Mahmud, Kürt elbisesiyle ve takma bıyıkla meydana gelir. Behzad bunu görünce kalkar, elini uzatır ve beraber bir müddet Kürt havası oynadıktan sonra Esad, Behzad'ı şiddetle silkince yere yuvarlar.)

BEHZAD: *(Ayağa kalkarak)* Çüş! Sen hiç şenlik görmedin mi be adam?

ESAD: Çoh görmişem!

BEHZAD: *(Taklidle)* Ne görmüşsen?

ESAD: Mişelik!⁴⁷

BEHZAD: O belli! Ben sana mişeliği sormuyorum, şenlik soruyorum, şenlik!

⁴⁷ Mişelik/meşelik: Meşe korusu.

ESAD: (*Kürtçe*) Duçerdeki ye di haşı kurban?⁴⁸

BEHZAD: Aho, aho, aho... Hara vara, hara vara!⁴⁹

ESAD: Medore, reyi, alame, çe bu hasida...⁵⁰

BEHZAD: Hey kurban, iyi ama bana söylemez o senin söylediğin beste! Türkçe söyle bakalım!

ESAD: Türhce deyirem, yani ya, siz kimsiz? Biri hiz külahlı, biri hiz gulahlı, güce vahdi burada ne yapirsiz?

BEHZAD: Müşteri bekliyoruz, müşteri!

ESAD: Ne müşterisi, siz avrabacısız?

BEHZAD: Hayır, sürücü!

ESAD: Ne sürücüsü?

BEHZAD: Makale sürücüsü!

ESAD: Hongisi bukkale sürücü?

BEHZAD: Lakırdıyı ters anlama canım, bukkale demedik, makale sürücüsüyüz dedik. Makale!

ESAD: Siz burada necisiz, mukalecisiz?

BEHZAD: Hem makaleci hem yazıcı!

ESAD: Yozıcı kin, yani katibcisiz demek!

BEHZAD: Hay dilini eşekarısı soksun! Evet, katipçiyiz, katipçi!

ESAD: Siz honginiz usta, honginiz çırak!

BEHZAD: (*Rasim Bey'i göstererek*) Bu usta, ben de çırak!

ESAD: Eleyse beni de yonınıza kalfa almaz mısınız? Sizi kodar ben de yozmasın bilirem!

BEHZAD: Sen nesir mi yazarsın, nazım mı?

ESAD: Yazın da yazaram, kışın da!

⁴⁸ Ulan sersem ne yapıyorsun?

⁴⁹ Hey, hey, hey... Hele gel, hele gel!

⁵⁰ Ne yapayım? Dünya derdine düşmüşüm...

BEHZAD: Haydi oradan sen de! Ben de adam bulmuş da köy soruyorum, haydi çek arabanı!⁵¹

(*Esad Mahmud, Behzad'la haraz ederken çalgı "Selanik kahpe Selanik, çok suyun içtim bulanık"⁵² şarkısına başlar ve müteakiben memleketimizin güzide tiyatro münekkittlerinden İbrahim Necmi Bey'le edebiyat mütehasıslarımızdan Hıfzı Tevfik Bey'ler kol kola meydana girerler.*)

BEHZAD: (*Rasim Bey'e*) Amca, bunlar pek kalantor kimselere benziyorlar ama, bakalım, alt tarafı ne çıkacak!

RASİM BEY: (*Gelenlere bakarak*) Oo! Bunları ben tanırım, öyle kolay kolay kül yutmazlar! Aman Behzad, evladım dikkat et, lakırdılarını usturuplu söyle! Yoksa derhal ikisi birden yarın seni de beni de tenkit namı altında tefe koyup çalarlar.

İBRAHİM NECMİ BEY: (*Gülerek*) Haçan biz koyup tefe, çalar isek sizleri, sizler de toplarsınız peşinden parsayı, diyil mi övle Ifzı!

HIFZI TEVFİK BEY: (*Başını iki tarafa sallayarak*) Ha, ha!

İBRAHİM NECMİ BEY: (*Behzad'a hitaben*) Abe Beyzad, ne ararsın buracıkda, gecenin bu zamanında, bıraktın mı yoğsa oyunculuğu da döküldün başka işe?

⁵¹ 21 Mart 1927 tarihli on birinci tefrikanın sonu.

⁵² Selanik kahpe Selanik
Suyun içtım bus-bulanık
Urum elleri dolanık

Akkirman'a gidelim gel, köçeyim gel gel;
Bize bu yer haram oldu, kaçalım gel gel,
Köçeyim gel gel.

Akkirman'dan geydik tacı
Erenler bize duacı
İnşallah oluruz hacı

Bursa'da eylendik birez
Yetiştı turfanda kirez
Selanikle Sofya, Serez.

İstanbul'un ardı deniz
Sarardı soldu gül beniz
Bunda çoktur eylenmeniz. (Kunos, 1998: 79)

BEHZAD: (*Dikkatle bakarak*) Ay, bu, benim ismimi de biliyor.

İBRAHİM NECMÎ BEY: Bilirim zahir... Kılırsan bir nazarcık sen dahi benim özüme, tanırsın sen de beni olanca üviyetimlen!

BEHZAD: Tanyacağım geliyor ama, bilmem ki...

İBRAHİM NECMÎ BEY: Yok ziyanı, bırak şincik tanımayı da, bu-laşalım esas maksada! Sorarım size ki, var imiş buracıkda yeni tesis edilmiş bir yazıhanecik, bilir misiniz nerededir? Zere vardır bir kısım ha-cetimiz bu avşam alınsın kaleme süratle!

BEHZAD: Ha! Anlaşılan siz bizi arıyorsunuz, yazı yazdıracaksınız! O aradığınız yazıhane burasıdır, yazıcılar da biziz. Sizi buraya kim gön-derdi?

İBRAHİM NECMÎ BEY: Bize sipariş etmişdir bunun buracığını Ze-ki Koyuncu Bey... Ondan şitdik ki, yazar imiş bu müessese diğerlerinden dahaca ehven fiyatilen erangi çeşid yazılar... Onüşten geldik bunun bura-cığına ki, aldırılım kaleme birkaç parça nesne!

BEHZAD: (*Sandalyeyi göstererek*) Buyurun, oturun efendim; emir-leriniz başımız üstüne, heman başlayın söylemeye, ben de yazayım!

İBRAHİM NECMÎ BEY: (*Oturarak*) Çekesin besmeleciğini peşin, ben de bulaşayım ardı sıra süvlemeğe!

BEHZAD: Bismillahirrahmanirrahim. Haydi buyurun, söyleyin!

İBRAHİM NECMÎ BEY: Bidayetde lazımdır, yazasın bize bir tiyat-ro tenkidciği!

BEHZAD: Baş üstüne yazalım, buyurun söyleyin.

İBRAHİM NECMÎ BEY: Yaz bakalım: Dün gece idi ki, Darülbeda-yi “Cehennem” isimli piyesini koymuşdu şanoya... Ama bendeniz, işbu piyesin anlamamışım başından sonuna kadar iç bir şeycikler. Vakıa benzer idi eser, esas itibariylen erangi bir trajedeyye. Ama ermemiş mi-dir aklım, Ertuğrul Muhsin koymuşdur bunu repertuvarına ne diye? Var idi personaj içinde bir Binbaşı Selim adlı kimse, ki bu idi eserin kahra-mancıği, ama ne şekin bir insandı, karakteri ne idi? Anlaşılmazdı sühu-letlen. Ya piyes angi tezi müdafaa ederdi bilene aşk olsun! Yok muydu

ki Fransızcada bir başka eşi, çıkarıldığı vakit şanoya, temaşa-geran efendilerimiz tarafından hazm olsun daha kolayca! Sözün doğrusu, anladım- sa bu “Cehennem”den bir şeycikler çarpsın beni Âşık Hasan ile oğlu Muslu! Temsil cihetine gelince, er kişi olsun, hatun kişi olsun, zenaatkarlar cümleten kaypakdılar. Yalnız Küçük Kemal benzer idi hekim rolünde, haniya mahalle kızanlarının çevirdiği kamçı topacına... Bedia Hanım’a gelince, Necmiye rolünde dönmüş idi, tıpkısı bizim Karaferyeli yazmacı Emiş kalfaya!

BEHZAD: Yemiş kalfa da kim?

İBRAHİM NECMİ BEY: Yemiş değil canım; Emiş, Emiş! Emiş ki, yani Emine’nin muhaffefidir. Bizde sövlerler Emine’ye Emiş, Fatma’ya Fatoş, Aliye’ye Aliş...

BEHZAD: Haa! Şimdi anladım. Pekâlâ. Bitti mi tenkit, daha yazacak mıyız?

İBRAHİM NECMİ BEY: Şincilik kafidir. Bu kaa... Yazsın alt tarafını da bizim kapı yoldaşı Refik Ahmed... Zere yorulmuşum fazla bugün... Kafacığım dönmüştür. Yorgunluktan!⁵³

BEHZAD: O halde alın yazınızı, uçlanın mangırları!

İBRAHİM NECMİ BEY: Mangır kolaydır. İlle velakin kıracaksınız bize bütünce bir ellilik kayme! Zere yokdur ufaklığımız!

(Behzad alık alık Necmi’nin yüzüne bakarken Hıfzı Tevfik Bey atılır.)

HIFZI TEVFİK BEY: Abe Nicmi, erdirdin hitama kendi müşkülünü ya, düşünmezsin beni iç? Ben de isterim yazdırayım bu efendiye temizce bir şarkı!

BEHZAD: *(Sevinerek)* Baş üstüne yazarız be imanım!

HIFZI TEVFİK BEY: Övle ise, tut kalemi, bulaş karalamağa. Te sövlürüm tane tane!

BEHZAD: Ha, ha, ha! Tane tane söyle ki şaşırmayım!

HIFZI TEVFİK BEY: Yaz da görelim:

⁵³ Bu satır orijinal metinde silik olduğu için okunamadı.

Vardı bir sevdiceğim gözleri yemyeşildi
Ama haçan kaybeldi, yüreceğim deşildi
Vakıa bir keretcik Şişli'de birleşildi
Ama haçan kaybeldi, yüreciğim deşildi

* * * * *

Dildi ama mefasız, biraz acık huysuzdu
Dildi ama pek cüce, benden hayli boysuzdu
Kibar idi hem yosma, sanmayın kim soysuzdu
Ama haçan kaybeldi, yüreceğim deşildi⁵⁴

Güzide edebiyat mütehasıslarımızdan Hıfzı Teyfik Bey'in şarkısı biter bitmez çalgı bir ninni havası çalmaya başlarlar ve arkasından Doktor Safiye Hanım ablamızla Doktor Besim Ömer Paşa pederimiz kol kola nazan ve hıraman meydana girerler. Safiye Hanım'ın kucağında bir süt yavrusu vardır. İki birden meydanda iki devir yaptıktan sonra Safiye Hanım çalgıya uydurarak şu ninniye söylemeye başlar:

*Dandini dandini danalar
Müjde size analar
Tıka basa süt dolar
Bütün damacaneler*

*Dandini torba yoğurdu
Seni kimler doğurdu
Annen tatlı kaydattı
Baban hamur yoğurdu*

*E e ee'si de var ninni
Oğlumun memesi de var ninni!*

BEHZAD: (Oturduğu yerde esneyerek) Üüvey, üüvey, üüvey!

RASİM BEY: Ha agucuk bebek, ha! Bu yaştan sonra ne de yaraşıyor!

⁵⁴ 22 Mart 1927 tarihli on ikinci tefrikanın sonu.

BEHZAD: Ne yapayım amca, yanık yanık ninni sesini duyunca aklıma bebekliğim geldi. Ah çocukluk ah, neredesin? Ah anacığım ah, beni böyle tatlı ninnilerle salıncağa yatırıp nazlı nazlı salladığın zamanlar, ne idi o günler? Ah, ben o vakitler ne kadar mesutmuşum. O halin, hâlâ dünkü gibi gözümün önünde! Fakat, zaman ne çabuk geçiyor. Otuz sene evvel ne idim, bakın bugün ne oldum? Ortada ne anam var, ne babam var, ne halam, ne amcam, ne dayım, ne sütünnem... Ah, ah...

SAFİYE HANIM: (*Behzad'ın sırtını sıvayarak*) Ağlama yavrum ağlama... Sular gibi çağlama... Yüreğimi dağlama... Eğer dayın, sütünnen ortada yok diye üzülürsün şimden sonra ben senin sütannen olurum!

BEHZAD: Ya! Sahiden olur musun?

SAFİYE HANIM: Olurum zahir!

BEHZAD: Yok yok, şaka söylüyorum hanımefendi; ben bu yaşta sütanneyi ne yapacağım? Lakin benim yeni doğan yavruyu size getireyim, ona sütanalık yapın!

SAFİYE HANIM: Baş üstüne getirin!

BESİM ÖMER PAŞA: Senin yeni doğan yavrun erkek mi, dişi mi?

BEHZAD: Şimdilik dişi!

BESİM ÖMER PAŞA: Nasıl şimdilik dişi?

BEHZAD: Öyle ya... Görünüşte şimdilik dişi, fakat ilerisini Allah bilir. Duymuyor musunuz, görmüyor musunuz, bir sene zarfında kaç kişi dişi iken erkek oldu?

İBRAHİM NECMİ BEY: Onlar bir şey mi? Var idi bizim memleketde vaktilen bir Hacı Osman, olmuşudu bir tarihte bir çocuğu, ama hem kız idi, hem de oğlan!

BEHZAD: Amma yaptın ha!

İBRAHİM NECMİ BEY: İnan ki böyle idi, hatta ulaştı on altı yaşına, bulaştı kanı kaynaşmaya, ama şaşırdı. İvtiyar babacığı ki ne yapsın onu? Gelin mi yapacak, yoksa güveğı mi? Bir hayli düşündü. Bir hayli zaman kaldı iki cami ma-beynindeki bî-namazlar gibi elleri böğürçeğinde!

BEHZAD: Ey sonra, sonra ne yaptı?

İBRAHİM NECMİ BEY: Ne yapsın, tutdı iki yere birden kapılandırdı, bir yere yaptı güveği, bir yere de yaptı gelin... Bu suretlen bir gece orada, bir gece burada geçirttirdi vaktini! Nihayet efendim, her iki taraftan da gelince zavallının kızanları dünyaya, iş oldu falso... Zere çoğun biri dir idi ona baba, diğeri ise dirdi ana...

BEHZAD: Ey, sonra ne oldu?

İBRAHİM NECMİ BEY: Sonrası zavallıcık, bakdı ki sığmayacak iki karpuz bir koltuğa, yazdı bir istifanamecik, gönderdi geldiği yere, bu suretle hem kadınlıktan hem erkeklikden kıldı istifa ve oldu hünsâ!

BESİM ÖMER PAŞA: Allah, Allah! Ben bu kadar senelik ebe doktoruyum, ömrümde böyle bir hadise ne görmüş, ne duymuşum! Sen ne dersin bu işe, ey Safiye Hatun?

SAFİYE HANIM: Doğrusu, edebiyat-ı tıbbiye için çok orijinal ve frapan bir vaka. Mamafih ben Amerika'da tahsilde iken Mister Semoil Vays namındaki hocam bir insanın hem erkek hem dişi olacağına dair bir söz anlatmış ve bu hali, emraz-ı asabiyedeki tahavvül şahsiyetin diğeri bir nev'i olarak göstermişti. (*Behzad'a hitaben*) Siz ne dersiniz buna bey birader?

BEHZAD: Çok konuştuk, tıraş kafidir, asıl maksada gelelim derim!

SAFİYE HANIM: Ha! Asıl maksadımıza gelince, biz işittik ki burarlarda yeni bir yazıcı dükkânı açılmış, gayet ehven fiyatla her şeyi kaleme alıyormuş. İşte biz de onun için bu akşam bir reçete sureti yazdırmak için buraya geldik. Acaba o yazıcı dükkânı neresidir biliyor musunuz?

BEHZAD: Aradığımız dükkân burasıdır efendim. Yazıcılar biziz. Fakat size burasını kim salık virdi?

SAFİYE HANIM: A... Şey gönderdi bizi, Cildiyeci Hulusi Behcet... Hulusi Behcet'i tanıyorsunuz değil mi?

BEHZAD: Nasıl tanımam... Vaktiyle Rasim amcamla beni az mı tedavi etti idi?

SAFİYE HANIM: Aman ne söylüyorsun, ne idi rahatsızlığınız da sizi tedavi etmişti?

BEHZAD: Ne olacak? Bir zaman amcamla biz boşta gezdiğimiz vakitler “Züğürt olup düşünmektense uyuz olup kaşınmak daha evladır.” diye işi yalandan kaşınmağa dökmüş ve kaşına kaşına nihayet derimiz kabarmaya başlayınca “Aman doktor, canım doktor, derdimize bir çare!” diye kapağı Gurebâ-i Müslimîn veyahud Gurebâ-i Muharrirîn Hastane’sine atmış, orada aylarca besbedava, yiyip içerek Hulusi Behcet’e kendimizi tedavi ettirmiştik! Hatta biz orada taht-ı tedavide yatarken dâhiliye şefi Hacı Kemal Bey yanımıza gelir, gece saatlerce Arafat’ta vakfeye durmanın ve Arabistan bahçelerinde hurmanın fevaid ve lezai-zinden bahseder, sonra o gitti miydi, asistanlardan şair Doktor Ali Rıdvan tamburunu ve diğerleri de kemanını eline alır, tâ be-sabah vur patlasın çal oynasın giderdik. Hele bir gece, Bakteriolog Osman Şerefeddin Bey laboratuvarda, hasta bakıcı hanımlara bilmem ne mikroplarının terceme-i hallerini anlatırken bizim hay ve huyu duyan mikroplar, tüplerin içinde göbek atmaya başlayınca herkes korkudan kaçmış, hastane alt üst olmuştu.

BESİM ÖMER PAŞA: Canım, amma yaptın ha! Hiç mikrop göbek atar mı?

BEHZAD: Niçin atmasın, bizim canımız can da mikroplarınki patlıcan mı, onlar Allah’ın kulu değil mi?

SAFİYE HANIM: A... Doğrusu sen çok tuhaf bir adama benziyorsun, lakırdıların pek hoşuma gidiyor.

RASİM BEY: Eskiden daha tuhaftı, ama son zamanda yerden biten mizah muharrirlerinden, kendisine tuhafılık yapmaya sıra gelmiyor ki!

SAFİYE HANIM: Ne ise efendim, artık şu reçetemizi yazsak fena olmaz.

BEHZAD: Tabii efendim, buyurun söyleyin, yazalım!

SAFİYE HANIM: Buyurun yazın.

Hastanın ismi: Kehkeşan Hanım bint-i Utarid Bey.

Sinni: Yirmi beş buçuk.

Hastalığın ismi: Fakrû'd-dem-i amîk ve nevrastenî-i inhitatî ile müterafık insıbab-ı cünüb-eyser

BEHZAD: Anladımса Arap olayım! Ne ise, alt tarafını söyleyin bakalım!

SAFİYE HANIM: Şimdi ilaçları yazınız: Posyon Kordiyal: Bir okka üç yüz yetmiş beş dirhem. Bromür: Yarım okka elli dirhem. Kınakına: Bir buçuk okka. Tentürdekola: Üç kilo. Fitin Likid: Yüz dirhem.

BEHZAD: Hanımefendi, ecza-i tıbbiye deposu mu açacaksınız, yoksa hasta mı tedavi edeceksiniz?

BESİM ÖMER PAŞA: Sen yaz canım, sen karışma, doktor sen misin, yoksa biz mi?

BEHZAD: O da var ya...⁵⁵

SAFİYE HANIM: En son ne yazdınız, bir okuyun bakalım!

BEHZAD: En son, yüz dirhem “Fitin Likid” yazdık!

SAFİYE HANIM: Âlâ! Şimdi bunların tarz-ı istimalini de yazalım! Günde birer su bardağıyla her yemekten evvel birer bardak, yemek aralarında ise ikişer ve geceleri yatarken üç bardak, sabahları da yataktan kalkar kalkmaz bir maşrapa birden içilecektir!

BEHZAD: Affedersiniz ama hanımefendi, galiba sizin aklınız devlethanenizin karşısındaki meşhur şıracının şırasına gitti, hiç böyle bardak bardak bu ilaçlar içilir mi?

BESİM ÖMER PAŞA: Sen karışma be adam! Senin ne'ne gerek? Doktor sen misin, biz mi?

BEHZAD: Öyle ya, ne'me lazım benim... İsterseniz hastanıza koca eczahaneyi birden yutturursunuz! Şey, paşa hazretleri, affedersiniz, hazır hatırlamışken size sorayım. Bizim evdeki sarman kedi, geçen gün üç tane tumbul tumbul mart yavrusu dünyaya getirdi! Fakat hayvanın sütü üç yavruya kifayet etmiyor, ne yapalım dersiniz?

BESİM ÖMER PAŞA: Analarına bira hülasesi içirin, yavru'lara da fosfatın yediriniz. Mamafih bir kere de Doktor Ali Şükrü Bey'e danışsa-

⁵⁵ 24 Mart 1927 tarihli on üçüncü tefrikanın sonu.

nız fena olmaz. Çünkü o, ne kadar olsa bize nispetle yenilerdendir, son nazariyeleri daha iyi bilir!

SAFİYE HANIM: (*Kucağındaki çocuk ağlamaya başladığı için onu şöylece eğlendirmeye koyulur.*)

Alaylı yavrum alaylı, maşrapası kalaylı
Annesi Unkapanlı, ablası Aksaraylı

RASİM BEY: (*Gülerek kendi kendine*) Uydurduk! (*Safiye Hanım'a hitaben*) Hanım kızım, isterseniz toramana şuracıkta bir de salıncak kurulum!

SAFİYE HANIM: Aa, ne zahmet ağa babası! Benim oğlum ağlamaz, şimdi susar; çünkü birazdan Neşet Ömer Bey amcası gelip onu Karagöz'e götürecektir!

RASİM BEY: Neşet Ömer Bey'le demek hukukunuz var? Fakat kendisini nice zamandır gördüğüm yok, acaba ne yapıyor, ne âlemde?

SAFİYE HANIM: Ne yapsın, çalışıp duruyor. Bundan bir hafta evvel bir mahfil-i ilmiyede kılık kıyafete dair konferans verirken diyordu ki "Terbiyeci İsmail Hakkı Bey'le birlikte *Jigantizm-Nanizm* unvanlı bir eser yazmakla meşgulüz." İhtimal, onun için görünmüyor.

RASİM BEY: Ya? Öyle ise tekrar görünce benden çok selam söyleyin! Ve "Ahmed Rasim Bey'e *Hilal-i Ahdar* mecmuasının sermuharrirliğini teklif ediyorlarmış, kabul etsin mi, etmesin mi?" diye soruyor deyin!

SAFİYE HANIM: Aman, o *Hilal-i Ahdar*'cılar da artık kabak tadı verdiler! Geçen gün ben bizim meslektaşlardan Kadıköylü Doktor Fahrülnisa Hanım'la köprüde sodalı gazoz içerken reisleri olacak zat geldi. "Teessüf ederim ikinize de hanımefendiler ki, dedi, âlâ buz gibi, enfes Karakulak suyu dururken burada gazoz içiyorsunuz. Yazık ki bir de doktor olacaksınız!"

BEHZAD: Ay! Gazoz içmek yasak mı?

SAFİYE HANIM: Evet, *Hilal-i Ahdar*'ca gazoz da, boza da, keskin şıra da, hatta tütün de, koyu çay da ve fazla kahve de, hatta bir dereceye kadar sirke de yasakmış!

RASİM BEY: O halde ortada içilecek kala kala bir ayran kalır.

SAFİYE HANIM: Yağma yok efendim, ayranı da taze taze içerseniz müsaade var, üzerinden iki gün geçti miydi kıımız oldu diye ona da itiraz ediyorlar.

BEHZAD: O halde ne içeceğiz, ziftin pekini mi içeceğiz?

BESİM ÖMER PAŞA: Ne içeceğiz diye düşündüğünüz şeye bakın bir kere! Aklınız varsa bol bol lohusa şerbeti için, lohusa şerbeti! Anladınız mı? Dünyada insana onun kadar şifalı bir şey yoktur.

BEHZAD: (*Rasim Bey'e*) Öyle ise amca sabırlı ol, bizim sarman üç ay sonra tekrar kabak yavrusu yaparsa bizim evde lohusa şerbetini bol bol içeriz.

(*Uzaktan ayak sesleri duyulur. Rasim Bey'le Behzad, başlarını o tarafa dönerler.*)

RASİM BEY: Yeni gelenler var galiba!

BEHZAD: Var ama, dükkân zaten yükünü aldı. (*Safiye Hanım'a hitaben*) İki siz, iki de şu haçan diye konuşanlar, etti dört. Bir de köşede deminden beri uyuklayan bizim “vara kıro kurban” oldu beş. Bakalım yeni gelenler nereye sığacaklar?

Çalgı başlar ve çalgı ile beraber şu şarkıyı hep birden terennüm ederek ressamalar alayı meydana girer:

*Deniz altında kablo
Yaparız her renk tablo
İbrahim Bey Çallıdır
Ruhi Bey'se Yalaplı*

*Hikmet Bey peyzaj yapar
Namık güzel baş yapar
Avni Lifij el, kulak
Nazmi Ziya kaş yapar*

*Portre, daprenatür
Ciddi ve karikatür
Fahîmân karpuz yapmış
Kes de ye, kütür kütür*

BEHZAD: (*Yutkunarak*) Bunlar da kim böyle? Daha mart içinde, çala badem bile çıkmadan karpuz kesip yemeye kalkıyorlar!

RASİM BEY: Aman Behzad'cığım, bunları tanımadın mı? Bunlar meşhur ressamlarımız!

BEHZAD: Ya! Öyle ise şunlara söyleyelim, benim üç tane vesika resmimi çıkarsınlar, yarın yoklama ilm ü haberine yapıştıracam!

RUHİ BEY: Haydi oradan behey nâdân, biz öyle senin anladığın gibi resim çıkaranlardan değiliz, biz Sanayi-i Nefise ressamlarıyız. Bizim müteaddit sergilerimiz vardır. Her sene şehrin muhtelif yerlerinde açtığımız sergilere sen hiç geldin mi?

BEHZAD: Ne sergisi, kavun-karpuz sergisi mi?

RUHİ BEY: Onu sen affedersin, kavun-karpuz sergisini de nereden çıkardın?

BEHZAD: Ne bileyim? Demin karpuzdan bahsediyordunuz da!⁵⁶

NAZMİ ZİYA BEY: Teessüf ederiz ki bizleri tanıyamadınız. Yazık, yazık! Sözde kapı yoldaşı da sayılırız. Sizler muharrir, bizlerse ressam!

BEHZAD: Âlâ, benim de bir şey dediğim yok ayol! Hem acizane biz de oldukça resim işlerinden anlar, resamlardan birçok meşahir tanırız.

NAZMİ ZİYA BEY: Ya? O halde kimleri tanıyorsunuz, mesela Rafael'i tanır mısınız?

BEHZAD: Tanırım ama, şimdi aramız açık. Zira yüzde yirmi faizle bir senede ödenmek üzere kendisinden biraz para almıştım, hâlbuki kurnaz herif faizi mürekkep olarak yürütmüş, şimdi benden re'sü'l-mâlik iki misli fazla para istiyor.

NAZMİ ZİYA BEY: Kim istiyor?

⁵⁶ 25 Mart 1927 tarihli on dördüncü tefrikanın sonu.

BEHZAD: Raffael!

NAZMÎ ZİYA BEY: Hangi Raffael canım?

BEHZAD: Kuzguncuklu sarraf Raffael!

NAZMÎ ZİYA BEY: Amma yaptın canım, ben sana Kuzguncuklu Raffael'i sormuyorum. Meşhur ressam Raffael'i, hani şu Michelang'ın muasırı Raffael'i soruyorum!

BEHZAD: (*Alık alık Rasim Bey'in yüzüne bakarak*) Amca be, kimdir o vekilharcın nasuru Raffael? Ben tanımıyorum, sen tanıyor musun?

RASİM BEY: İlahi Behzad'cığım, sen ne laf anlamaz şeysin yahu! Adamcağız sana vekilharcı teslim eden demiyor, Michelang'ı tersim eden diyor.

BEHZAD: Ha! Şimdi hatırladım, hiç tanımaz olur muyum? Hem gayet iyi tanırım.

AVNÎ LİFİJ BEY: Nereden tanırsın?

BEHZAD: Bir defa *Cumhuriyet* gazetesinin ressamı bizim Bahriye'den mütekait Ali Cemal'le birlikte hep beraber Kasımpaşa'da kahve içmiştik!

ÇALLI İBRAHİM BEY: Tüü, Allah müstahakını versin herif!

BEHZAD: Yine mi olmadı? O halde unutmuşum, başkasını sorun bakalım!

ÇALLI İBRAHİM BEY: Leonardo da Vinci'yi tanır mısın?

BEHZAD: Aa, bakın onu cidden yakından tanırım, sizden iyi olmasın, çok aziz ahabımdır.

ÇALLI İBRAHİM BEY: Kim aziz ahabımdır?

BEHZAD: Leon Ağa demirci!

AVNÎ LİFİJ BEY: (*Gülerek*) Bırak birader, Allah aşkına, biz de karşımızda adam bulduk da köy soruyoruz!

BEHZAD: Ne o beğenemedin mi, şapkası yağlı çörek kılıklı beyim!

AVNİ LİFİJ BEY: Be adam biz sana ne söylüyoruz, sen ne anlıyorsun?

NAZMİ ZİYA BEY: Pekâlâ, meşhur Van Dyck'i tanıyor musun?

BEHZAD: Tanımaz olur muyum yahu? Daha dün akşam Kumkapı'da meyhanede beraberdik!

NAZMİ ZİYA BEY: Kiminle beraberiniz?

BEHZAD: Meşhur Balıkçı Mardik ile... Hani şu Sulumanastır'da oturur, eskiden Langa'da tulumbacı reisi idi, onu sormuyor musunuz?

RESSAMLAR: (*Hep birden hiddetle gülerler.*)

RASİM BEY: (*Gülerek*) Behzad saçmalıyorsun, kendine gel oğlum! Onlar sana meşhur ressamlardan Felemenkli Van Dyck'i soruyorlar, sen Langalı Mardik anlıyorsun!

BEHZAD: Canım, mutlaka Van Dyck şart değil a! Başkasını sorsunlar bakalım!

ÇALLI İBRAHİM BEY: Peki... Fragona'yı bilir misin bakalım?

BEHZAD: Bilmez olur muyum? Hem gayet severim, olsa da şimdi yesek!

ÇALLI İBRAHİM BEY: Ne yeseniz?

BEHZAD: Trigona!⁵⁷

NAZMİ ZİYA BEY: Hay pisboğazına kurşun aksın emi?

BEHZAD: (*Öksürerek*) Demek o da olmadı ha! Bir başkasını daha sorun bakayım, artık muhakkak tanırım!

AVNİ LİFİJ BEY: (*Nazmi Ziya Bey'e*) Anlaşıldı üstad, kafidir artık. Adamcağızın resimden ve ressamlıktan ne kadar behredar olduğu belli oldu. Binaenaleyh...

BEHZAD: Yooo ama kızmaya hakkınız yok. Mademki sizin sorduklarınızı ben bilemedim, haydi bakalım, şimdi de ben size birkaç ressam ismi sorayım, siz bilin bakayım!

⁵⁷ Meşhur bir Yunan tatlısıdır. Ülkemizde "Krema Dolgulu Baklava" adıyla da bilinmektedir.

ÇALLI İBRAHİM BEY: Sor bakalım!

BEHZAD: Peki, Ramiz'i görsen tanır mısın bakalım?

ÇALLI İBRAHİM BEY: Vallahi pek hatırlayamadım, çünkü küçükken bir defa annemle gitmişdim.

BEHZAD: (*Hayretle*) Nereye gitmiştin?

ÇALLI İBRAHİM BEY: Ramis'e!

BEHZAD: (*Gülerek*) Maşaallah! Bu yaşta bu zekâya doğrusu diyecek yok! Sen ne dersin amca bu işe?

RASİM BEY: Allah derim!

BEHZAD: Şeyi tanır mısın, ne idi onun adı bakayım? Kayserili Nakkaş Ömer Ağa'yı?

ÇALLI İBRAHİM BEY: Alay mı ediyorsun?

BEHZAD: Ne o, beğenemedin mi? Daha düne kadar bizim tiyatroların bütün dekorlarını, perdelerini hep o adamcağız yapıyordu, sonra Ahmed Fehim Efendi'nin oğlu Münif de üzerlerinin yıldızını vuruyordu.

ÇALLI İBRAHİM BEY: Maşaallah, peh, peh! Doğrusu resim hususundaki zevk-i seliminize diyecek yok!

BEHZAD: Ne zannettin ya? Siz sade kendiniz mi bu işten anlarsınız?

ÇALLI İBRAHİM BEY: Pekâlâ, siz resimde hangi mektep ve mesleği seviyorsunuz, mesela kendi hesabınıza Natüralistleri mi, Kübistleri mi seversiniz?

BEHZAD: Bendeniz, min gayr-i haddin resimde Fetişistleri severim!

ÇALLI İBRAHİM BEY: Nasıl? Bunu da yeni işitiyorum. Hiç resimde Fetişizm olur mu?

BEHZAD: Bal gibi olur. Mesela, bugün Paris'te yeni yetişen ve bir portre yaparken insanın dişlerinin yerine hakiki insan dişleri ve kulaklarının yerine hakiki insan kulağı koyan ressamlar Fetişist değil de nedir?

ÇALLI İBRAHİM BEY: (*Taaccüple*) Aferin yahu, kulağı delik bir adammışsın sen!

BEHZAD: Elbette... Hatta ben öyle umuyorum ki, Parisli genç ressam, yakında mesela bir bal kabağı resmi yapmak lazım geldi miydi, hiç kaleme, fırçaya el sürmeden pazardan bütün bir bal kabağı alacaklar ve onu olduğu gibi duvara çivileyerek işte size Fütürizm'in son şekli diyeceklerdir ki, bendenizin ihtisasat-ı sanatkaraneme nazaran işin bu şekline ne Fütürizm derler, ne Kübizm. Sözün doğrusu, buna Fetişizm derler.⁵⁸

(Ressamlar hep birden hayretle Behzad'ın yüzüne bakarlar. Rasim Bey oradaki duvara dayanarak horlamaya başlar.)

BEHZAD: *(Horlama sesinin geldiği tarafa bakarak)* Oo! Bizim amca da uyumaya başladı. *(Doktor Safiye Hanım'a hitaben)* Haydi hanım abla, işte ninninin sırası tam şimdi geldi. Başla bakalım yanık tarafından söylemeye!

SAFİYE HANIM: A, ilahi kardeş! *(Rasim Bey'i göstererek)* Bu koskoca pinpona da ninni söylenir mi ya?

BEHZAD: Söyle canım, günaha girmezsin ya! Bilakis sevaptır, zavallı ihtiyarcık ninni duyarırsa belki rüyasında kendisini beşikte sallıyor zanneder.

BESİM ÖMER PAŞA: Sakın ha! Fen-i tıpta bir kaide vardır ki, herkese yaşıyla mütenasip olmayan şeyler gayet gülünçtür ve mesela bir ihtiyara ninni söylemekle kundaktaki bir nev-zada nikâhın fezail ve kerametinden bahsetmek arasında fark yoktur. Sonra yine mesela, Safiye Hanım kızımızın, süt damlasını idare ederlerken orada yed-i emanetlerine mevdu' bulunan yüzlerce çocuğa her gün kadınların erkeklerle müsavî hukuka nail olabilmelerine dair konferanslar vermesi, burada şimdi Ahmed Rasim Bey biraderimize ninni söylemesi kadar gariptir. Fakat yine kendileri bilirler, isterlerse söylerler.

SAFİYE HANIM: *(Gülerek)* Söyleyeceğim işte. *(Ellerini yumruk yapıp birbirine vurarak)* Size inat söyleyeceğim de söyleyeceğim!

BEHZAD: Aferin hanım abla, söyle, kimseyi dinleme!

SAFİYE HANIM: Lakin hangi makamla söyleyeyim?

⁵⁸ 26 Mart 1927 tarihli on beşinci tefrikanın sonu.

BEHZAD: (*Saate bakarak*) Sabah yaklaşmış, onun için sabadan söylenen fena olmaz.

SAFİYE HANIM: (*Saba makamından şu ninniye tutturur*)

Hastaya ilaç lazım
İlaca güllaç lazım
Yastıkları atmaya
Usta bir hallaç lazım

Eczacı pamuk getir
Geç kalma, çabuk getir
Biraz asit laktikle
Bir parça koruk getir

Oğlum şurup istiyor
Durup durup istiyor
Kalbinde çarpıntı var
Vurup vurup istiyor

Doktor, doktor, hu doktor
Gözleri ahu doktor
Usandım solfatodan
İnsaf be yahu doktor

E e yavruma ninni
Hazırlayın “kinin”ni

BEHZAD: Hiç böyle tıbbî ninni de işitmemiştim ömrümde. Galiba bu gidişle yakında çocuk beşiklerinde edebî, felsefî, iktisadî ninniler de duyacağız!

RASİM BEY: (*Uyanarak*) Elbet duyacaksın ya! Malum bir keyfiyettir ki “ağaç fidanken eğilir”. Çocuğa, yavruya beşikte, ana kucağında, mektep sırasında ne öğretir, ne belletirsen o, onun kulağında küpe kalır. Bak Doktor Safiye Hanım kızımız, ninnilerinde çocuklara doktorluk talim ediyor. Hiç şüphesiz İbrahim Necmi Bey oğlumuz da kendi çocuklarına tiyatro münekkittliğine, Hıfzı Tevfik Bey edebiyat ukalalığına, şu bi-

zim köylü Esad Mahmud da martaval, palavra nasıl yazılacağına, nasıl uydurulacağına dair ninniler söylerler. Musevileri görmez misin, anaları çocuklarına iktisadî ninniler söylerler. Onun için bir Yahudi çocuğu daha annesinin memesini emerken İstanbul'da sütün okkası kaçadır, perakendeciler kaç a alıp kaç a satıyorlar, toptancılara neye mâl oluyor, hepsini bilir!

BEHZAD: Vay anasımı... Tevekkeli değil Yahudiler için çekirdekten yetişme diyorlar!

RASİM BEY: Bak, mesela, biz vaktiyle küçükken ana ve babalarımızdan eğer iktisadî terbiye almış olsa idik, bu gece burada böyle sabaha kadar laktakiyatla vakit geçirmez, para kazanıp dükkânın yaklaşan aylığını tedarike çalışırdık!

BEHZAD: Aman amcacığım sus! Aylık dedikçe yüreğim hop ediyor. İster misin mal sahibi hanımlar bu gece damlasınlar? Alimallah çekmede metelik yok!

(Çalgı mahurdan taksim eder ve arkasından kadın sesleriyle şu şarkı başlar:

*Sütlüce'den geçtin mi?
Sütlü kahve içtin mi?
Nazlıcığım, sevdiceğim,
Fıkır, fıkır, fıkır oyna da gel!)*

BEHZAD: Eyvah geliyorlar işte! Onların, dükkân sahiplerinin sesi, şimdi ne yapacağız?

(Şarkının ilk mısraı tekerriir eder:

*Sütlüce'den geçtin mi?
Sütlü kahve içtin mi?)*

BEHZAD: *(Telaşla)* Ne sütlü kahvesi yahu? Sütlüden geçtin, kaç akşam var ki sadesini bile içtiğimiz yok. Kahveciye borç iki yüzü geçmiş, herif değil kahve, mangalından cigaramızı bile yaktırmıyor!

(Derinden bir davul sesi başlar.)

İBRAHİM NECMÎ BEY: *(Yanındaki Hıfzı Tevfik Bey'e)* Abe Ifzı duyar mısın davulcuğu? Olmuştur artık safur, kaçalım biz de evceğimize, zere nenem ısıtmışdır haçan sarmusaklı Tatar böreğini, gidip çalalım kaşıkları ve birağalım artık buracıkda bu âşıkları!

(Esad Mahmud oturduğu yerden kalkıp davul sesine kulak verir ve onu oyun havası çalan bir davul zannederek mendilini eline alıp "Aho, aho!" diye zıplamaya başlar. Ressamlar, hemen paletlerini çıkarıp ayrı ayrı Esad Mahmud'un resimlerini yapmaya başlarken dükkân sahibi hanımlar, gayet şık kıyafetleriyle meydana dâhil olurlar.)

BEHZAD: *(Rasim Bey'e)* Aman amca, hapı yuttuk, şimdi ne cevap vereceğiz?

RASİM BEY: Saklan masanın altına, saklan, görünme!

ŞANLI NİGÂR HANIM: *(Kalabalığa bakarak)* Aman bu ne kalabalık, maşaallah, maşaallah, bizim dükkân amma da işliyor ha! *(Hemşiresine)* Anlaşıldı hemşireciğim, böyle olmayacak, biz bu dükkânın aylığını iki misli artıralım. Baksana, şu müşteri kalabalığına!

BEHZAD: *(Masanın altından)* Aldırma hanımefendi, onlar hep kuru kalabalık! Onlar hep beleşçi alayı!

ŞANLI NİGÂR HANIM: *(Ressamlara bakarak)* Aa, bunlar burada sade yazıcılık yapmıyorlar, bir de ayrıca resim şubesi açmışlar, baksana! O halde biz de aylığa üç misli zam ederiz!

BEHZAD: *(Masanın altından)* Alamayacağınız para olduktan sonra, isterseniz on misli zam edin, kimin umurunda?

NAMLI ŞİKAR HANIM: *(Masanın arkasına geçerek)* Acaba bizim kiracılar neredeler, hiç meydanda yoklar!

BEHZAD: *(Masanın altına biraz daha sokularak)* Eyvah, yakayı ele veriyoruz!

ŞANLI NİGÂR HANIM: *(Masaya vurarak)* Hu, Rasim Efendi, Rasim Efendi! *(Rasim Bey, Besim Ömer Paşa'nın arkasına gizlenir.)* Hu, Behzad Bey, ayol nerdesiniz, cevap versenize!

(Bu aralık Behzad bir kat daha masanın altına gireyim derken üzerindeki lambayı devirir ve masa tutuşur.)

ŞANLI NİĞÂR HANIM: Amanın, lamba devrildi a dostlar, dükkânımız tutuştu. Çabuk, çabuk, itfaiyeye haber verin!

BİTİŞ

(Hazırın telaşla koşuşurken bekçi davul çalarak meydana girer ve ortada bir karışıklık, bir curcunadır giderken bir sabah horozu öter. O zaman Rasim Bey kavuğu koltuğunda, cebesi belinde olduğu halde meydana çıkıp bağırır.)

RASİM BEY:

Horoz öttü, dava bitti
Kandilimizde yağ bitti

Binaenaleyh bu gecelik böyle kalsın, yarın gece Allah izin verirse rüfeka-i mesaimizden meşhur İpekçioğlu Usta İspinoz ile yardağı Yamakçioğlu tarafından asrî ve enfes bir hokkabaz oynatılacaktır.⁵⁹

SON

⁵⁹ 28 Mart 1927 tarihli on altıncı tefrikanın sonu.

KİŞİ VE YER ADLARI DİZİNİ

A

Abidin Daver · 64
Ahmed Cevded · 81
Ahmed Fehim Efendi · 97
Ahmed Rasim · 36, 41, 66, 72, 73, 77, 92,
98
Aksaray · 92
Ali Canib Bey · 71
Ali Cemal · 95
Amerika · 47, 54, 89
Andaval · 81
Arabistan · 90
Arafat · 90
Arnavut Köyü · 67
Âşık Hasan · 86
Avni Lifij · 93
Ayvaz · 68

B

Bab-ı Ali · 79
Babiali · 45
Balat · 59, 60
Balih Pazarı · 80, 81
Balık Pazarı · 70
Balıkçı Mardik · 96
Balkapanı · 37
Bayezid · 46, 61, 62
Behzad · 36, 37, 38, 40, 48, 51, 52, 54, 55,
57, 58, 60, 63, 64, 69, 72, 73, 74, 76, 77,
78, 80, 82, 84, 86, 88, 89, 93, 94, 95, 96,
98, 101, 102
Besim Ömer Paşa · 87, 101
Beyoğlu · 41, 70
Bilal · 68
Billur Köşk · 67
Bostanbaşı · 46
Boynos Ayres · 56
Büyük Dede · 70

C

Celal Sahir · 76
Cerrah Paşa Hastanesi · 42
Con Edvar · 54

Ç

Çal · 93
Çımacı Mansur · 69
Çoban Çeşmesi · 49

D

Daltaban Oğlu Haralanbo · 80
Darülbedayi · 38, 48, 85
Deccal · 49
Derviş Çinari · 64
Develer Hanı · 80
Dilfekar · 50
Doktor Ali Rıdvan · 90
Doktor Ali Şükrü Bey · 91

E

Edhem İzzet · 64, 65
Ertuğrul Muhsin · 85
Esad Mahmud · 38, 82, 84, 100, 101

F

Fahrülnisa Hanım · 92
Fatih · 61, 62, 80
Fazıl Ahmed · 36, 48, 55, 74, 77
Felek Bey · 65
Felek Burhan · 64, 65
Fener · 79

Fragona · 96

G

Giritli Hilali · 67

Gülhane Hastanesi · 42

H

Hacı Ali Kaptan · 64

Hacı Esmâ Hanım · 69

Hacı Kemal Bey · 90

Hacı Osman · 88

Hakkı Süha · 69, 72

Haliç · 69

Halid Fahri · 37

Halil Nihad · 69

Hasköy · 60

Hayfa · 63

Hayriye · 49

Hendek · 46

Hıfzı Tevfik · 84, 86, 87, 99, 101

Hikmet Bey · 93

Hilali Çorbacı · 64

Hottoboz · 80, 81

Hottoboz oğlu Altıbarah · 80

Hulusi Behcet · 89, 90

İ

İbrahim Bey · 93

İbrahim Necmi · 84, 99

İncesu · 80

İpekçioğlu Usta İspinoz · 102

İstanbul · 53, 62, 70, 73, 100

İzak Ferrara · 55

K

Kadıköy · 44, 80, 81

Karagöz · 92

Karamürsel · 70

Kasımpaşa · 95

Kâtip Sinan Mahallesi · 46

Kavuklu Hamdi Efendi · 36

Kayseri · 81

Kayserili Nakkaş Ömer Ağa · 97

Kazım · 67

Kehkeşan Hanım bint-i Utarid Bey · 90

Keskin · 81

Kınalı Ada · 80

Komik Şarlo · 48

Koska Caddesi · 72

Köroğlu · 44, 68, 81

Kumkapı · 46, 96

Kuşdili · 38

Kuzguncuklu sarraf Raffael · 95

L

Langa · 96

Leon Ağa · 95

Leonardo da Vinci · 95

Lütfi Fikri · 80

M

Mahmud Esad · 38

Meddah Sürûri Efendi · 65

Michelangelo · 95

Mister Semoil Vays · 89

Muallim Murad · 42

Muammer · 68

Mumhane İskelesi · 65

Musa Süreyya · 44

Muslu · 86

Münif · 97

N

Namık · 93

Namlı Şıkar · 48, 49, 50, 52

Naşid · 65

Nazmi Ziya · 93, 96

Neşet Ömer · 92

Niğde · 82

Niğdeli İstavri · 79

O

Osman Mahzar · 79

Osman Şerefeddin · 90

Ö

Ömer Seyfeddin · 71

P

Papa Eftim · 79

Paris · 97

Pendeli · 82

Piyazcı Mahmud · 38

R

Raffael · 94, 95

Ramis · 97

Ramiz · 97

Rasim Bey · 36, 37, 41, 48, 51, 53, 54, 57,
60, 66, 68, 70, 72, 73, 75, 77, 78, 80, 83,
84, 92, 93, 95, 98, 101, 102

Rauf Yekta · 70

Refik Ahmed · 86

Reşad Nuri · 38

Ruhi Bey · 93

Rukuş Hanım · 49

S

Safiye Hanım · 87, 92, 93, 98, 99

Safiye Hatun · 89

Safvet Hanım · 41

Saka Çıkmazı · 76

Saniye · 49

Selanik · 84

Senih Muammer · 64

Seyrani Baba · 46

Seyyah · 69

Sulumanastr · 96

Suyolcu Şakir Ağa · 70

Sütlüce · 100

Ş

Şanlı Nigâr · 49, 50

Şeyh Türütü · 64

T

Tatlı Kuyu Yokuşu · 46

Tepebaşı · 38

Terbiyecî İsmail Hakkı · 92

Terkos · 41

Tire · 81

Topkapı · 67

Topkapılı Hafız · 64, 66

Topkapılı Hafız Said · 72

Toplu İğne · 64, 65

Trablus · 63

Trabzonlu Mansur · 69

U

Ubeydullah Efendi · 77

Unkapamı · 92

Usta Manol · 80

V

Van Dyck · 96

Vasfi Rıza · 48

Vitorya · 57, 58

Y

Yafa · 63

Yağkapanı · 37

Yalap · 93

Yamakçıoğlu · 102

Yanko · 63

Yar Fidan Boylu · 64

Yeni Cami · 54, 66

Yetim-zade Mahallesi · 67

Yurdan · 80

Yusuf Ziya · 55

EK: "YAZICI" OYUNUNUN ORJİNAL METNİ

9 Mart

عصری اورپه او یونی

— بیاین —
ایک فصل

محمود قاضی محمد اعظمی و بیرونلر اولان یوزلرین اولان یوزلرین
معمول داریین و اورپه زامانین کوره نمیل ایلیش و عیله ایکیکن لله آلتیندر . فانیزیز
بو او یوزده زامان برون قویات و حادلاق اولونی کی ، قاضی برادر کونج اولاق سیر
ایدریس کارد ، بو او یوزده مالکیت برون شماری کورونه چکدر .

چکدر : قاضی اولان ایک ایدر اسم تک . قاضی کورن : آقور برادرک . قاضی
اعظمی کورن : ایک ایدر چکدر .
زورده ایدر چکدره
چکدر حواسی چایچه
چکدرلر و حادلاق اولونی کی ، قاضی برادر کونج اولاق سیر
ایدریس کارد ، بو او یوزده مالکیت برون شماری کورونه چکدر .

قاضی اولان ایک ایدر اسم تک . قاضی کورن : آقور برادرک . قاضی
اعظمی کورن : ایک ایدر چکدر .
زورده ایدر چکدره
چکدر حواسی چایچه
چکدرلر و حادلاق اولونی کی ، قاضی برادر کونج اولاق سیر
ایدریس کارد ، بو او یوزده مالکیت برون شماری کورونه چکدر .

قاضی اولان ایک ایدر اسم تک . قاضی کورن : آقور برادرک . قاضی
اعظمی کورن : ایک ایدر چکدر .
زورده ایدر چکدره
چکدر حواسی چایچه
چکدرلر و حادلاق اولونی کی ، قاضی برادر کونج اولاق سیر
ایدریس کارد ، بو او یوزده مالکیت برون شماری کورونه چکدر .

قاضی اولان ایک ایدر اسم تک . قاضی کورن : آقور برادرک . قاضی
اعظمی کورن : ایک ایدر چکدر .
زورده ایدر چکدره
چکدر حواسی چایچه
چکدرلر و حادلاق اولونی کی ، قاضی برادر کونج اولاق سیر
ایدریس کارد ، بو او یوزده مالکیت برون شماری کورونه چکدر .

قاضی اولان ایک ایدر اسم تک . قاضی کورن : آقور برادرک . قاضی
اعظمی کورن : ایک ایدر چکدر .
زورده ایدر چکدره
چکدر حواسی چایچه
چکدرلر و حادلاق اولونی کی ، قاضی برادر کونج اولاق سیر
ایدریس کارد ، بو او یوزده مالکیت برون شماری کورونه چکدر .

قاضی اولان ایک ایدر اسم تک . قاضی کورن : آقور برادرک . قاضی
اعظمی کورن : ایک ایدر چکدر .
زورده ایدر چکدره
چکدر حواسی چایچه
چکدرلر و حادلاق اولونی کی ، قاضی برادر کونج اولاق سیر
ایدریس کارد ، بو او یوزده مالکیت برون شماری کورونه چکدر .

10 Mart

بش کونک فرق

کنج دهم بر فادیک

هیاتی نهلمه قومی

استیونلر هیاتی قومی

بش کونک فرق
کنج دهم بر فادیک
هیاتی نهلمه قومی
استیونلر هیاتی قومی

بش کونک فرق
کنج دهم بر فادیک
هیاتی نهلمه قومی
استیونلر هیاتی قومی

بش کونک فرق
کنج دهم بر فادیک
هیاتی نهلمه قومی
استیونلر هیاتی قومی

بش کونک فرق
کنج دهم بر فادیک
هیاتی نهلمه قومی
استیونلر هیاتی قومی

بش کونک فرق
کنج دهم بر فادیک
هیاتی نهلمه قومی
استیونلر هیاتی قومی

بش کونک فرق
کنج دهم بر فادیک
هیاتی نهلمه قومی
استیونلر هیاتی قومی

بش کونک فرق
کنج دهم بر فادیک
هیاتی نهلمه قومی
استیونلر هیاتی قومی

عصری اورپه او یونی

— بیاین —
ایک فصل

پروکلی شسته قاضی برادرک

ویدورن بر کیماسی اولاق

عصری اورپه او یونی
پروکلی شسته قاضی برادرک
ویدورن بر کیماسی اولاق

عصری اورپه او یونی
پروکلی شسته قاضی برادرک
ویدورن بر کیماسی اولاق

عصری اورپه او یونی
پروکلی شسته قاضی برادرک
ویدورن بر کیماسی اولاق

عصری اورپه او یونی
پروکلی شسته قاضی برادرک
ویدورن بر کیماسی اولاق

عصری اورپه او یونی
پروکلی شسته قاضی برادرک
ویدورن بر کیماسی اولاق

عصری اورپه او یونی
پروکلی شسته قاضی برادرک
ویدورن بر کیماسی اولاق

عصری اورپه او یونی
پروکلی شسته قاضی برادرک
ویدورن بر کیماسی اولاق

